

การประยุกต์ใช้หลักสารานียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา
ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑

APPLICATION OF SARANIYADHAMMA VI IN ADMINISTRATION OF
ADMINISTRATORS IN SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF
KHON KAEN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA I

กาญจนา พิมพ์สุข

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๕

การประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา
ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑

กาญจนา พิมพ์สุข

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๕

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

APPLICATION OF SARANIYADHAMMA VI IN ADMINISTRATION
OF ADMINISTRATORS IN SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF
KHON KAEN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA I

Kanjana Pimsook

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirement for The Degree of
Master of Arts
(Education Administration)
Graduate School
Mahachulalongkomrajavidyalaya University
Bangkok, Thailand
C.E. 2012

(Copyright by Mahachulalongkomrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตร
ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

.....
(พระสุธีธรรมานุวัตร, ผศ.ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบบัณฑิตวิทยาลัย ประธานกรรมการ
(พระมหาดนัยพัชร์ คมภีรปญโญ, ดร.)

..... กรรมการ
(รศ.ดร.เอกฉันท จารุเมธีชน)

..... กรรมการ
(ดร.ประยูร แสงใส.)

..... กรรมการ
(ดร.สัมฤทธิ์ กางเพ็ง)

..... กรรมการ
(ผศ.ดร.รัชนี จรุงศิริวัฒน์)

คณะกรรมการควบคุมบัณฑิตวิทยาลัย	รศ.ดร.เอกฉันท จารุเมธีชน	ประธานกรรมการ
	ดร.ประยูร แสงใส	กรรมการ
	ดร.สัมฤทธิ์ กางเพ็ง	กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย
.....
(นางกาญจนา พิมพ์สุข)

- ชื่อวิทยานิพนธ์** : การประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา
ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑
- ผู้วิจัย** : กาญจนา พิมพ์สุข
- ปริญญา** : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารการศึกษา)
- คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์**
- : รศ.ดร.เอกฉัตร จารุเมธีชน. ปธ.๕ , พ.ม., กศ.บ.(ประวัติศาสตร์)
อ.ม.(บาลี-สันสกฤต).Ph.D.(Sanskrit)
 - : ดร.ประยูร แสงใส. ปธ.๔, พ.ม., พธ.บ.,P.G.Dip.In Journalism.,
M.A. (Ed), Ph.D. (Ed).
 - : ดร.สัมฤทธิ์ กางเพ็ง . ศษ.ด.(การบริหารการศึกษา)
- วันสำเร็จการศึกษา** : ๑ เมษายน ๒๕๕๖

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ (๑) เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ (๒) เพื่อเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล (๓) เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ กลุ่มประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ๓๖๐ คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าความถี่ ใช้ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ใช้การทดสอบด้วยค่าที (t-test independent) และการทดสอบเอฟ (F-test) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทำการทดสอบความแตกต่างด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's) แนวทางการประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาวิธี

ผลการศึกษาพบว่า

การประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน โรงเรียนในเขตพื้นที่ อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านศีลสามัญญตา ด้านทิวฐิสามัญญตา ด้านสาธารณโภคี ด้านเมตตาวจีกรรม ด้านเมตตานิกรรม ด้านเมตตาทายกรรม ตามลำดับ

การเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนในเขตพื้นที่ อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ จำแนกตาม ตำแหน่ง พบว่าโดยภาพรวม และรายด้านพบว่าไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่มีประสบการณ์ต่างกัน โดยภาพรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน โดยภาพรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

แนวทางการประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็น ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนในเขตพื้นที่ อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ควรส่งเสริมวัฒนธรรมที่ดีในสถานศึกษา โดยเฉพาะการเคารพซึ่งกันและกัน ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อกันและกัน ความสามัคคี ความประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สร้างขวัญและกำลังใจ การแสดงออกถึงความซื่อสัตย์ ซื่อตรงต่อหน้าที่ช่วยเหลือผู้ร่วมงานด้วยความเต็มใจ แสดงกิริยาอาการสุภาพ เคารพนับถือกัน ในการทำงานร่วมกันในสถานศึกษา อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการนำไปปรับปรุงและพัฒนาการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

Thesis Title : Application of Saraniyadhamma VI in Administration Of Administrators in schools under the office of Khon kaen Primary Educational service Area 1

Researcher : Kanjana Pimsook

Degree : Master of Arts (Education Administration)

Thesis Supervisory Committee

: Assoc. Prof. Dr.Ekkachat Jarumethichon Pali V, B.Ed (History), M.A.(Bud.), M.A.(Pali-Sanskrit), Ph.D.(Eastern Language-Sanskrit)

: Dr. Prayoon Saengsai Pali IV, B.A., M.A. (Ed.), P.G. Dip. (Journalism), Ph.D. (Ed.)

: Dr. Samrit Kangpheng, Ph.D.(Ed.)

Data of Graduation: April 1, 2013

ABSTRACT

The objectives of this thesis following objectives: 1) to study the implement of the virtues for fraternal living (*Saraniyadhamma*) in administration of administrators in schools under the Office of Khonkaen Primary Educational Service Area 1, 2) to do a comparative study of implement of the virtues for fraternal living (*Saraniyadhamma*) in administration of administrators in schools under the Office of Khon kaen Primary Educational Service Area 1 in accorded with the variable factors of the individuals, and 3) to study the methods and process in implementing the virtues for fraternal living (*Saraniyadhamma*) in administration of administrators in schools under the Office of Khonkaen Primary Educational Service Area I. The populations used in this study were administrators and teacher, 360 in total. And, the statistic applied in this study were Frequency, Means, Standard Deviation (S.D.), T-test independent, F-test, and concluded with Scheffe's method of comparison in accessing to the method and process of implementing the virtues for fraternal living (*Saraniyadhamma*) with content analysis.

The result of the study found that:

The implement of the virtues for fraternal living (*Saraniyadhamma*) in administrating the schools, according to the administrators and teachers at the Office of Khon kaen Primary Educational Service Area 1, at the whole and in each aspect resulted in high scale in which could be categorized from largest to smallest as following: to keep without blemish the rules of conduct along with one's fellows, openly and in private (*Silasamabbata*), to be endowed with right views along with one's fellows, openly and in private (*Ditthisamabbata*), to share any lawful gains with

virtuous fellows (*Sadharanabhogita*), to be amiable in word, openly and in private (*Mettavacikamma*), to be amiable in thought, openly and in private (*Mettamanokamma*), and to be amiable indeed, openly and in private (*Mettakayakamma*).

For the comparative approach of implementing the virtues for fraternal living (*Saraniyadhamma*) in administration of administrators in schools under the Office of Khonkaen Primary Educational Service Area 1, the study found that by position, different work-experience, and the different size of the institution, there was no difference at all; thus, it opposed to the set hypothesis.

The ways to interactively implement the virtues for fraternal living (*Saraniyadhamma*) in administration of administrators in schools under the Office of Khon kaen Primary Educational Service Area 1, this study found that, according to the attitude of the administrators and teachers at schools under the Office of Khon kaen Primary Educational Service Area 1, was to encourage the school to promote wholesome culture, especially, in respecting to each other, be generated, tired unity, nice speech, discipline, be democratic, encouraging the customers with sincere, be honest, collectively to put all these principles into practice in order to improve and develop the organization with remarkable progress.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยความเมตตาอนุเคราะห์ของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อันประกอบด้วย รศ.ดร.เอกฉันท จารุเมธิชน ดร.ประยูร แสงใส ดร.สัมฤทธิ์ กางเพ็ง ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ดูแล เอาใจใส่ให้ความช่วยเหลือ ในการปรับปรุงแก้ไข วิทยานิพนธ์ด้วยดีตลอดมา

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญประกอบไปด้วย รศ.ดร.นิตยา เปลื้องนุช ดร.สมหวัง บุญสิทธิ์ ดร.วิทยา ทองดี ดร.ศิริกุล นามศิริ ท่านอาจารย์วิบูลย์ โปธิลุชา รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ความถูกต้องทั้ง ด้านภาษา เนื้อหา ระเบียบวิธี และเครื่องมือ ที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย ช่วย แนะนำแก้ไข ให้สมบูรณ์และสำเร็จได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณท่านผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ที่ให้โอกาสผู้วิจัยได้ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักสารานุกรมธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา และกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีในการตอบแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลส่งคืนผู้วิจัย ขอขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจ จนทำให้งานวิจัยแล้วเสร็จด้วยดี

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณพระอาจารย์ทุกรูป/คน คณาจารย์ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ ประสิทธิ์ประสาทวิทยาการ และประสบการณ์ รวมถึงให้ความเมตตาเอื้อเฟื้อ ถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ และเป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยมาตลอด คุณค่าและประโยชน์ใดๆ อันจะพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาเป็นกตเวทิตาคุณ แต่มารดา บิดา รวมทั้งบูรพาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้ร่วมกันสรรค์สร้างงานวิจัยชิ้นนี้ให้แก่ผู้วิจัยจนเป็นผลสำเร็จด้วยดียิ่ง

กาญจนา พิมพ์สุข

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในปัจจุบัน เป็นปัจจัยที่ผลักดันให้เกิดการแสวงหากลยุทธ์ในการพัฒนาประชากรในประเทศ ประเทศไทยเป็น ประเทศที่มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกด้าน การศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม การทำให้บุคคลในชาติมีคุณภาพ มีศักยภาพ เพื่อเป็นกำลังอันสำคัญในการพัฒนาประเทศนั้น ต้องอาศัยกระบวนการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ การศึกษาช่วยสร้างความรู้ ความคิด ทักษะ เจตคติ ให้คนไทยรู้จักตนเอง รู้จักชีวิต เข้าใจสังคม และสิ่งแวดล้อม ที่ตนอาศัย แล้วยำความรู้ ความเข้าใจมาใช้แก้ปัญหา รวมทั้งสร้างสรรค์ชีวิต และสังคมให้ดีขึ้น^๑ การจัดการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงกับกระแสความเปลี่ยนแปลงของสังคมมีความจำเป็นเป็นอย่างยิ่ง โดยกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาคือกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน เมื่อผู้บริหารมีความพร้อมและมีศักยภาพในการพัฒนา ก็จะสามารถเป็นผู้นำให้แก่ครูสอนในการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและเมื่อผู้สอนมีความรู้ความสามารถ และมีความเชี่ยวชาญแล้ว กระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูที่มีคุณภาพย่อมส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการฝึกฝนและเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของ สังคมไทย รวมทั้งเสริมสร้างศีลธรรมและสำนึกใน “คุณธรรม” จริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่และดำเนินชีวิต ด้วย “ความเพียร” จะเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีให้พร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในระดับปัจเจก ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ^๒

แนวทางตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ ได้ให้ความหมายของการศึกษาและการศึกษาตลอดชีวิตไว้ในมาตรา ๔ ดังนี้ “การศึกษา” หมายความว่ากระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของคนและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้าง องค์ความรู้ที่เกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิตมาตรา ๖ กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้ง ร่างกายจิตใจ และสติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข^๓

^๑ พระเทพโสภณ(ประยูร ธมฺมจิตโต), *ทิศทางการศึกษาไทย*, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗), หน้า ๓.

^๒ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “ดัชนีชี้วัด: เครื่องมือของการติดตามประเมินผล,” *วารสารเศรษฐกิจ และสังคม* ๒๕๔๒.

^๓ กระทรวงศึกษาธิการ, *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒*, (กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภา.๒๕๔๒)

แนวนโยบายพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐
 แนวนโยบายด้านศาสนา สังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม มาตรา๗๙ รัฐต้องให้
 ความอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาที่ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือมาช้านาน
 และศาสนาอื่น ทั้งต้องส่งเสริมความเข้าใจอันดีและความสมานฉันท์ ระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนา
 รวมทั้งสนับสนุนการนำหลักธรรม ของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้าง คุณธรรมและพัฒนา
 คุณภาพชีวิต ซึ่งแผนการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดวัตถุประสงค์และแนวนโยบายที่เกี่ยวข้องกับ การ
 พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม คือ ๑) เพื่อดำเนินการในการพัฒนาคนรอบด้านอย่างสมดุล เพื่อเป็นฐาน
 ของการพัฒนาโดยเฉพาะแนวนโยบายเพื่อดำเนินการที่ ๓ การปลูกฝังและเสริมสร้างศีลธรรม
 คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระบบวิถีชีวิตที่ดีงาม ๒) สร้างสังคมไปให้
 เป็นสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้โดยเฉพาะตามแนวนโยบายเพื่อดำเนินการที่ ๕ การ
 พัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความคิด ความประพฤติ และคุณธรรมของคนมี
 เป้าหมายเพื่อให้คนไทยทุกคนมีทักษะและกระบวนการในการคิดวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาสามารถ
 พัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดจนมีความซื่อสัตย์สุจริต รู้จักรับผิดชอบ ชั่วดี มีระเบียบวินัย
 ประหยัด อดออมมีจิตสำนึกมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และมีสุขภาพแข็งแรง ๓) พัฒนา
 สภาพแวดล้อมของสังคมเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคน และสร้างสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญา และการ
 เรียนรู้^๔

มนุษย์เป็นสัตว์สังคม (Human being is social animal) มนุษย์มีการอาศัยอยู่ร่วมกัน
 อย่างเป็นหมวดหมู่มิได้ใช้ชีวิตอยู่เพียงคนเดียวตามลำพังแต่อย่างใด เนื่องจากมนุษย์ต้องทำกิจกรรม
 ร่วมกันอยู่ตลอดเวลา ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันและแต่ละชีวิตต่างก็ต้องการที่จะเสริมสร้าง
 ความสุข ความมั่นใจ และความปลอดภัยให้กับตนเองอยู่เสมอสังคมจึงเป็นแหล่งรวมศูนย์ทางความคิด
 ที่มนุษย์ได้สร้างขึ้นมา เพื่อแสวงหาคำตอบทุกอย่างให้กับตนเองสังคมในทุกระดับชั้นเป็นแหล่งรวม
 คนหลายคนเข้าด้วยกันซึ่งในจำนวนผู้คนเหล่านั้น แต่ละคนต่างก็มีชีวิต มีจิตวิญญาณมีความรู้สึกนึก
 คิดและมีจุดหมายปลายทางที่แตกต่างกันออกไป และด้วยเหตุนี้เองบางครั้ง จึงทำให้สังคมต้องเกิด
 ปัญหาหรือมีความสับสนวุ่นวายขึ้น อันเนื่องมาจากความแตกต่างทางด้านความคิดของแต่ละคนซึ่ง
 เมื่อใดก็ตามที่สังคมมีปัญหาขึ้นจะเป็นด้วยเหตุผลใดๆก็ตาม ผู้ที่จะทำหน้าที่ในการแก้ไขปัญหา
 เหล่านั้นให้หมดสิ้นไปได้ ก็หาเป็นใครที่ไหนไม่หากแต่เป็นหน้าที่ของสมาชิกทุกๆ คนนั่นเองที่จะต้อง
 สามัคคีร่วมใจกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาสังคมของตนเองให้ดีและมีความก้าวหน้ามากยิ่งขึ้นความ
 สามัคคีจึงเป็นบ่อเกิดแห่งความสำเร็จทั้งปวงความสามัคคีจึงเป็นแหล่งพลังอันยิ่งใหญ่ที่จะสร้างสรรค์
 ความเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงให้เกิดขึ้นได้และเป็นสิ่งที่สมาชิกในสังคมทุกคนควรที่จะตระหนัก
 เอาใจใส่ และสร้างสรรค์ขึ้นให้มากที่สุด ในทางพระพุทธศาสนาพระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสหลักธรรมอันจะ
 เป็นแนวทางในการเสริมสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในสังคมเอาไว้ว่าประการด้วยกันซึ่งอยู่ในหมวด
 ธรรมที่เรียกว่า “สารณียธรรม๖” ซึ่งมีความหมายว่าหลักธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึง เป็น
 หลักธรรมที่จะเสริมสร้างความรู้สึที่ดีให้เกิดขึ้นต่อกันและกันอยู่เสมอในยามที่ระลึกถึงกัน ซึ่งจะเป็น
 เครื่องมือในการเสริมสร้างความสามัคคีมีน้ำหนึ่งใจเดียวกันให้เกิดขึ้นด้วยหากสังคมใดต้องการที่จะ

^๔ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา,แผนการศึกษาแห่งชาติ(พ.ศ.๒๕๔๕-๒๕๕๙):ฉบับปรับปรุง, พิมพ์
 ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๑-๒.

เสริมสร้างความสามัคคีและความเป็นปึกแผ่นให้เกิดขึ้น ก็ควรที่จะต้องนำเอาหลักธรรมธรรมทั้ง ๖ ประการ ไปใช้อยู่ตลอดเวลา หลักสารณียธรรม ๖ เป็นหลักพื้นฐานของชีวิตเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตไทยเป็นหลักเพื่อการดำเนินชีวิตอย่างมีสัมมาทิฐิเพื่อศานติสุขของคนในสังคมจึงเป็นหลักธรรมที่เหมาะสมอย่างยิ่งในการประยุกต์ใช้ในโรงเรียน เพราะเป็นแหล่งสำคัญในการหล่อหลอมความเป็นมนุษย์ให้แก่ นักเรียนทุกคน หากผู้บริหารประเทศ นักธุรกิจและนักการเมืองมีและใช้คุณธรรมจริยธรรมย่อมจะนำให้บ้านเมืองรุ่งเรืองและประชาชนสุขสันต์ ผู้บริหารโรงเรียนควรนำมาประยุกต์ใช้ในยุคสังคมปัจจุบันที่มีแต่ความขัดแย้ง เพื่อให้เกิดความสามัคคี และการสร้างสัมพันธ์ไมตรีกับเพื่อนร่วมงาน พรรคพวกเพื่อนฝูง สมาชิกในหมู่คณะ และพี่น้องในครอบครัว ไม่ว่าจะใครก็ตาม การใช้หลักธรรมที่ทำให้เกิดความสามัคคี ๖ หรือที่เรียกว่า “สารณียธรรม ๖” (ธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน ธรรมที่ทำให้เกิดความสามัคคี) มาเป็นหลักปฏิบัติ จะได้รับประโยชน์อย่างยิ่ง^๕

ดังนั้นผู้วิจัย ในฐานะครูผู้สอนในสถานศึกษา เขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ สนใจศึกษาการนำนโยบายตามแผนพัฒนาคุณภาพประจำปี ๒๕๕๕^๖ สู่การปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา ให้ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ โดยเน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรมมีความสามารถตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและการพัฒนาสู่คุณภาพระดับสากลในการบริหารสถานศึกษา และการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลเน้นการมีส่วนร่วม จากนโยบายดังกล่าว จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องสร้างความรัก ความสามัคคีให้เกิดขึ้น ในการบริหารงานในสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารที่นำหลักธรรมเป็นเหตุเป็นผลธรรมที่ระลึกถึงกัน ธรรมที่ทำให้เกิดความสามัคคีมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาองค์กร หลักสารณียธรรม ๖ ได้แก่ เมตตาเมตตามโนกรรม การคิดดี เมตตาวจีกรรม การพูดแต่สิ่งที่ดีงาม เมตตากายกรรม การทำความดีต่อกัน สาธารณโภคี การรู้จักแบ่งปันผลประโยชน์กันด้วยความยุติธรรม สีลสามัญญตา การปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับหรือวินัยต่างๆอย่าง เดียวกัน ทิฐิสามัญญตา มีความคิดเห็นเป็นอย่างเดียวกันคิดในสิ่งที่ตรงกัน รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นอยู่เสมอ หลักธรรมสำหรับการเสริมสร้างความสามัคคีและความเป็นปึกแผ่นให้เกิดขึ้นในสังคม อันจะนำมาซึ่งความสุข ความสันติความมั่นคง และความเจริญก้าวหน้าทั้งหลายทั้งปวง เป็นหลักธรรมที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาและสนใจศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร และครู ในการนำหลักหลักสารณียธรรม ๖ ดังกล่าวไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา รวมทั้งทัศนะของผู้บริหาร และครู ในการประยุกต์หลักพุทธธรรมดังกล่าวในสถานศึกษา ทั้งนี้ เพื่อให้ได้แนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยมีหลักพุทธธรรมเป็นพื้นฐานอันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาในเชิงวิชาการ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการบริหารงานสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

^๕ อภรณ์รัตน์ เลิศไผ่รอด, “ความพึงพอใจของประชาชนต่อ การบริการสาธารณะตามหลักสารณียธรรมจังหวัดนครสวรรค์” วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์), (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), บทคัดย่อ.

^๖ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ “แผนพัฒนาคุณภาพประจำปี ๒๕๕๕” หน้า ๕.

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑

๑.๓ ปัญหาของการวิจัย

๑.๓.๑ ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑

๑.๓.๒ ผู้บริหารและครู มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

๑.๓.๓ แนวทางการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ มีอะไรบ้าง

๑.๔. ขอบเขตของการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักสาราณียธรรม ๖ ประกอบด้วย ๑. ด้านกายกรรม ๒. ด้านวจีกรรม ๓. ด้านมโนกรรม ๔. ด้านสาธารณโภคี ๕. ด้านศีลสามัญญตา ๖. ด้านทิวฐีสามัญญตา

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านพื้นที่

กำหนดพื้นที่การวิจัยสถานศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครู สถานศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ปีการศึกษา ๒๕๕๕ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๑๑๕ คน ครูผู้สอน จำนวน ๑,๓๑๔ คน

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านเวลา

ตั้งแต่เดือนสิงหาคม ๒๕๕๕ – เดือนมกราคม ๒๕๕๖

๑.๕ สมมติฐานของการวิจัย

๑.๕.๑ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็น ต่อการนำหลักสาราณียธรรม๖ ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานในสถานศึกษา แตกต่างกัน

๑.๕.๒ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีความคิดเห็น ต่อการนำหลักสาราณียธรรม๖ ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานในสถานศึกษา แตกต่างกัน

๑.๕.๓ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็น ต่อการนำหลักสาราณียธรรม๖ ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานในสถานศึกษาแตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยไว้ดังนี้

๑.๖.๑ การประยุกต์ หมายถึง การนำความรู้เชิงทฤษฎีหรือความรู้ที่มีอยู่แล้วมาปรับใช้ให้เป็นประโยชน์ในสถานศึกษา

๑.๖.๒ การประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารงานในสถานศึกษา หมายถึง ระดับความคิดเห็น ความรู้สึกเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ความเชื่อที่มีต่อการปฏิบัติงานในการบริหารงานในสถานศึกษาตาม หลักสาราณียธรรม ๖

๑.๖.๓ หลักสาราณียธรรม ๖ หมายถึง คุณธรรมเป็นเหตุที่ระลึกถึงกันหลักการอยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคี มี ๖ ประการ คือ

๑. เมตตาการุณกรรม คือ การช่วยเหลือกิจธุระของผู้ร่วมงานด้วยความเต็มใจ แสดงกิริยาอาการสุภาพ เคารพนับถือกัน การให้การอนุเคราะห์ช่วยเหลือและเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่นไม่รังแกทำร้ายผู้อื่น ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

๒. เมตตาวจีกรรม คือ การช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ สั่งสอน แนะนำตักเตือนด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพ แสดงความเคารพนับถือกัน พุดมีเหตุผล ไม่พุดให้ร้ายผู้อื่นทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

๓. เมตตามโนกรรม คือ การตั้งจิตปรารถนาดี คิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กัน มองกันในแง่ดี มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสต่อกัน เป็นการคิดดีต่อกัน คิดเชิงบวกไม่คิดอิจฉาริษยาหรือไม่คิดมุ่งร้ายพยาบาท ถ้าทุกคนคิดดีคิดเชิงบวกแล้วปฏิบัติเหมือนกัน ความสามัคคีก็จะเกิดขึ้นในหมู่คณะและในสังคมก็จะอยู่ด้วยความสุข

๔. สาธารณโภคี คือ การที่ได้สิ่งใดมาโดยชอบธรรม แม้เป็นของเล็กน้อย ก็ไม่หวงไว้ผู้เดียวนำมาแบ่งปันเฉลี่ยแจกจ่าย ให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยบริโภคทั่วกัน การรู้จักแบ่งสิ่งของให้กัน และกันตามโอกาสอันควรเพื่อแสดงความรักความหวังดีของผู้ที่อยู่ในสังคมเดียวกัน

๕. สีสสามัญญตา คือ การที่ทุกคนที่อยู่ร่วมกันมีความประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย ไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจของหมู่คณะ ก็จะเป็นการสร้าง ความรักใคร่สามัคคี มีความประพฤติสุจริตปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของหมู่คณะไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น

๖. ทิฏฐิสามัญญตา คือ การที่มีความเห็นชอบร่วมกัน ในข้อที่เป็นหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่ความหลุดพ้น สิ้นทุกข์ หรือขจัดปัญหาไม่เห็นแก่ตัวรู้ จักเคารพและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ร่วมมือร่วมใจในการสร้างสรรค์ สังคมให้เกิดความสงบสุข

๑.๖.๔ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ หมายถึง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ตั้งขึ้น ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖ ครอบคลุมโรงเรียนในพื้นที่ อำเภอเมืองขอนแก่น อำเภอพระยืนและอำเภอบ้านฝาง

๑.๖.๕ การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การนำแนวคิดและทฤษฎีที่ได้จากการศึกษา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักในการบริหารการศึกษาไปใช้ในการบริหารตนในฐานะเป็นผู้นำสถานศึกษาในการบริหารครูในฐานะเป็นบุคลากรในสถานศึกษาและใช้ในการบริหาร งานทั้งระบบภายในสถานศึกษา กิจกรรมต่างๆ

๑.๖.๖ ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการ ผู้รักษาการในตำแหน่งหรือผู้รักษาราชการแทนในสถานศึกษา รองผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้รักษาการในตำแหน่งหรือผู้ช่วยผู้รักษาการแทนในสถานศึกษาของรัฐเขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑

๑.๖.๗ ครูผู้สอน หมายถึง ข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่การสอนในสถานศึกษาเขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑

๑.๖.๘ ขนาดสถานศึกษา หมายถึง สถานศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยแบ่งสถานศึกษาออกเป็น ๓ ขนาด ดังนี้

๑) สถานศึกษาขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีจำนวนนักเรียน ตั้งแต่ ๑-๑๒๐ คน ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑

๒) สถานศึกษาขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีจำนวนนักเรียน ตั้งแต่ ๑๒๑- ๓๐๐ คน ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑

๓) สถานศึกษาขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีนักเรียน ตั้งแต่ ๓๐๑ คนขึ้นไป ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑

๑.๗ ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ได้ทราบระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ต่อการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น

๑.๗.๒ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ได้ทราบผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ต่อการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น

๑.๗.๓ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ได้ทราบแนวทางการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา เขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น

๑.๗.๔ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ได้แนวทางการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาที่เหมาะสมอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการนำไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษา การประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา เขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

- ๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร
 - ๒.๑.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร
 - ๒.๑.๒ ทฤษฎีการบริหารงาน
 - ๒.๑.๓ ลักษณะสำคัญของผู้บริหาร
 - ๒.๑.๔ คุณสมบัติของนักบริหารการศึกษามืออาชีพ
 - ๒.๑.๕ การบริหารแบบมีส่วนร่วม
- ๒.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดเห็น
 - ๒.๒.๑ ความหมายของความคิดเห็น
 - ๒.๒.๒ ความสำคัญของความคิดเห็น
 - ๒.๒.๓ หลักการวัดความคิดเห็น
- ๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับหลักจริยธรรม
 - ๒.๓.๑ หลักธรรมตามแนวพระพุทธศาสนา
 - ๒.๓.๒ ประโยชน์ของจริยธรรม
- ๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับ หลักสารานุกรม ๖
- ๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ หลักการแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

๒.๑.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร

หลักการบริหารเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารสามารถเรียนรู้ และนำไปประยุกต์ใช้ได้โดยอาศัยประสบการณ์ที่ต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นจึงมีนักวิชาการ และนักการศึกษาได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร ไว้ดังนี้

พระธรรม โกศากจารย์(ประยูร ธมฺมจิตฺโต)^๑ ให้ความหมายของการบริหารไวว่า หมายถึงการทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น

^๑ พระธรรมโกศากจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) , **พุทธวิธีบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๓.

แคมเบลและคณะ^๒ กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง ศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับกับคนอื่น

จันทรานี สวงวนนาม^๓ กล่าวว่า การบริหารงานเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ซึ่งเป็นสาขาวิชาที่มี การจัดระเบียบอย่างมีระบบ กล่าวคือ มีหลักการ กฎเกณฑ์และทฤษฎีที่เชื่อถือได้ อันเกิดจากการค้นคว้าทางวิชาการเพื่อประโยชน์ในการบริหารงาน โดยลักษณะเช่นนี้ การบริหารงานจึงเป็นศาสตร์ทางสังคม ที่อยู่ในกลุ่มเดียวกับวิชา จิตวิทยา สังคมวิทยาและ รัฐศาสตร์ ถ้าพิจารณาการบริหารงานในลักษณะของการปฏิบัติต้องอาศัยความรู้ความสามารถประสบการณ์และทักษะของผู้บริหารงานแต่ ละคนที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งเป็นการประยุกต์เอาความรู้หลักการ และทฤษฎีไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้เหมาะสม กับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม

ไซมอน (Simon)^๔ให้ความหมายไวว่า การบริหาร คือ กิจกรรมตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป ร่วมมือกันดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง

ติน ปรัชญพฤทธิ์^๕ การบริหาร หมายถึง กระบวนการนำเอาการตัดสินใจและนำนโยบาย ไปปฏิบัติ ส่วนการบริหารรัฐกิจนั้น หมายถึง การนำเอานโยบายสาธารณะ ไปปฏิบัติ

ธีระรัตน์ กิจจารักษ์^๖ให้ความหมายของการ การบริหาร คือ การใช้ศาสตร์ และศิลป์ นำเอาทรัพยากรการศึกษา (Administration Resource) มาประกอบตามกระบวนการบริหาร (Process of Administration) ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมี ประสิทธิภาพ

ธีรวุฒิ บุญยโสภณ และวีระพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์^๗ได้ให้ความหมายไวว่าการบริหาร หมายถึง การบริหารหรือการจัดการ คือ กระบวนการอย่างหนึ่งภายในองค์การซึ่งมี ลำดับการทำงานเป็นขั้นตอนมีกลุ่มบุคคลเป็นกลไกสำคัญในการบริหารงานมีเงินทุน เครื่องจักร และวัสดุครุภัณฑ์ต่างๆ เป็นองค์ประกอบด้วย

บุญทัน ดอกไธสง^๘ ให้ความหมายว่าการบริหาร คือ การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้มี ประสิทธิภาพมากที่สุดเพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคล องค์การ หรือประเทศ หรือ การจัดการเพื่อผลกำไรของทุกคนในองค์การ

^๒ Campbell, Roaid F. and Others, *Introduction to Educational Administration*, (Boston : Allyn and Bacon, 1997), p 6.

^๓ จันทรานี สวงวนนาม, *เอกสารประกอบการสอนบรรยายหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษา ระดับสูง*, (กรุงเทพมหานคร : ม.ท.ป., ๒๕๓๖), หน้า ๔.

^๔ Simon, Herbert.a. *Public Administration*, (New York : Alfreod A Kuopf, 1996), p 3.

^๕ ติน ปรัชญพฤทธิ์, *ศัพท์รัฐประศาสนศาสตร์*, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๘.

^๖ ธีระรัตน์ กิจจารักษ์, *เอกสารคำสอนวิชาการบริหารการศึกษา*, (เพชรบูรณ์ : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏ, ๒๕๔๒), หน้า ๑๑.

^๗ ธีรวุฒิ บุญยโสภณ และวีระพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์, *องค์การและการจัดการ*, (กรุงเทพมหานคร : อักษรปริทรรศน์, ๒๕๓๔), หน้า ๑๒.

^๘ บุญทัน ดอกไธสง, *การจัดการองค์การ*, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗), หน้า ๑.

ประยูทธ เจริญสวัสดิ์^๙ การบริหาร หมายถึง ภาระหน้าที่ของบุคคลใดๆ ที่ปฏิบัติตนเป็นผู้บริหารที่จะต้องเข้ามาทำหน้าที่จัดระเบียบแลแต่ตารางซึ่งสภาพภายใน (ทั้งที่เป็นคน วัสดุ เงินทุน ฯลฯ) ของกลุ่มหรือหน่วยงาน เพื่อให้กลุ่มดังกล่าวสามารถทำงานจนบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปีเตอร์ เอฟ. ดรักเกอร์ (Peter F. Drucker)^{๑๐} การบริหาร คือ ศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น การทำงานต่างๆ ให้ลุล่วงไปโดยอาศัยคนอื่นเป็นผู้นำ ภายในสภาพองค์การที่กล่าวนั้น ทรัพยากรด้านบุคคล จะเป็นทรัพยากรหลักขององค์การ ที่เขามาร่วมกันทำงานในองค์การ ซึ่งคนเหล่านี้จะเป็นผู้ใช้ทรัพยากรด้านวัตถุอื่นๆ เครื่องจักร อุปกรณ์ วัตถุดิบ เงินทุน รวมทั้งข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เพื่อผลิตสินค้าหรือบริการออกจำหน่ายและตอบสนอง ความพอใจให้กับสังคม

พะยอม วงศ์สารศรี^{๑๑} ได้ให้ความหมายไวว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการที่ผู้จัดการใช้ศิลปะและกลยุทธ์ต่างๆ ดำเนินกิจการตามขั้นตอนต่างๆ โดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกในองค์การ การตระหนักถึงความสามารถ ความถนัด ความต้องการและความมุ่งหวังด้านความเจริญ ก้าวหน้าการปฏิบัติงานของสมาชิกในองค์การควบคู่ไปด้วยองค์การจึงจะสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

พิทยา บวรวัฒนา^{๑๒} กล่าวว่า การบริหารเป็นเรื่อง ของการนำเอากฎหมายและนโยบายต่างๆ ไปปฏิบัติให้เกิดผลซึ่งเป็นหน้าที่ของข้าราชการที่จะทำงานด้วยความเต็มใจด้วยความเที่ยงธรรมอย่างมีประสิทธิภาพตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้

มัลลิกา ต้นสอน^{๑๓} ได้ให้ความหมายของการบริหาร (Administration) ว่า หมายถึง การกำหนดแนวทางหรือนโยบาย การสั่งการ การอำนวยความสะดวก การสนับสนุนและการตรวจสอบ ให้ผู้ปฏิบัติสามารถดำเนินงานให้ได้ตามเป้าหมายที่ต้องการ

วิโรจน์ สารรัตน์^{๑๔} กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ โดยอาศัยหน้าที่ทางการบริหารที่สำคัญ คือ การจัดการองค์การ การวางแผน การติดตาม และควบคุม

สมาน รังสียกฤษฎ์^{๑๕} ได้ให้ความหมาย การบริหาร หมายถึง การดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยอาศัยปัจจัยต่างๆ ได้แก่ เงิน วัสดุสิ่งของและวิธีปฏิบัติงานเป็นอุปกรณ์ในการดำเนินงาน

^๙ ประยูทธ เจริญสวัสดิ์, การบริหารงานบุคคล, (กรุงเทพมหานคร : กรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๐), หน้า ๓.

^{๑๐} Peter F. Drucker, อางโน สมพงษ์ เกษมสิน, การบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๓), หน้า ๖.

^{๑๑} พะยอม วงศ์สารศรี, องค์การและการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร : พรานนกการพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ๓๖.

^{๑๒} พิทยา บวรวัฒนา, การบริหารเชิงบูรณาการ, (นนทบุรี : สำนักงานข้าราชการพลเรือน, ๒๕๔๖), หน้า ๒.

^{๑๓} มัลลิกา ต้นสอน, การจัดการยุคใหม่, (กรุงเทพมหานคร: เอ็กสเปอร์เน็ทจำกัด, ๒๕๔๔), หน้า ๑๐.

^{๑๔} วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, การบริหารเมืองหลวงและการบริหารท้องถิ่น : สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และไทย, (กรุงเทพมหานคร : โพรเพซ, ๒๕๔๕), หน้า ๓๙.

สัมพันธ์ ฎุไฟบูลย์^{๑๖} ได้ให้ความหมาย การบริหาร หมายถึง ศิลปะในการใช้บุคคลอื่นร่วมกับปัจจัยในการจัดการ เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปได้ตามวัตถุประสงค์ และสนองตอบความคาดหวัง และจัดโอกาสให้บุคคลเหล่านั้นมีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

สิรภาพ เหล่าลภาวะ^{๑๗} ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับ การบริหารไว้ ๒ นัย คือ ๑) คำว่าบริหาร มาจากภาษาบาลีว่า ปริหาร มาจากรากศัพท์ว่า ปริ แปลว่า รอบ และหาร ชาติในความนำไป ดังนั้น คำว่า บริหาร จึงแปลว่า นำไปโดยรอบ อีกสำนวนหนึ่ง คำว่าบริหาร แปลว่า อ้อมหนี, หลีกหนี, หลบหนี ดังในประโยคภาษาบาลีว่า “ปยุหิ ปริหริตฺ สมตฺโถ” แปลว่า ผู้สามารถเพื่อการอ้อมหนี หลีกหนี หลบหนีซึ่งปัญหา หรือแปลว่า ผู้สามารถบริหารปัญหา และนำปัญหาไปโดยรอบ หรือกำจัดปัญหาให้หมดสิ้นไป ๒) คำว่าบริหาร แปลมาจากภาษาอังกฤษ ว่า Administrator และ Administration แปลความหมายคือ การปกครอง ดำเนินการ อำนาจการ จัดการ จัดให้วางส่งเสริม และบำรุง

อดิศร เพียงเกษ^{๑๘} กล่าวว่า การบริหารงานเป็นการบริหารให้ทุกคนได้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและมีงานทำตามความถนัด ภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Put the right man on the right job.” หลักการจัดงานให้เหมาะสมกับคนเป็นเรื่องที่ยาก เพราะงานบางที่มีแผนกจำกัดคนมีจำนวนมากกว่างาน จึงจำเป็นต้องบริหารจัดการให้เหมาะสมและลงตัว

เซอร์เบิร์ต เอ. ไชมอน (Herbert A. Simon)^{๑๙} กล่าวถึงการบริหารว่า หมายถึง กิจกรรมที่บุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไปร่วมกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

สรุป แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร ไดวา เป็นกระบวนการที่ใช้ในการดำเนินการโดยนำเอาทรัพยากรทั้งคน เงิน วัสดุอุปกรณ์ ที่มีประสิทธิภาพทั้งด้านทักษะความรู้ ความสามารถ มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและบรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์กร การบริหาร มีลักษณะเป็นกระบวนการ ไตแกกระบวนการคิด การวางแผนการจัดองค์กร การบริหาร งานบุคคลการอำนาจการ การบังคับ การรายงาน การงบประมาณ การประสานงาน การควบคุมงาน การตัดสินใจ และนโยบาย เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๑.๒ ทฤษฎีการบริหารงาน

หลักการหรือหน้าที่ในการบริหารงานโดยทั่วไป นักวิชาการ และผู้บริหารที่สำคัญได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับหลักการ หรือภาระหน้าที่ในการบริหารที่แตกต่างกันไว้ ดังนี้

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต)^{๒๐} ได้กล่าวถึงแนวทางการบริหารตามแบบอย่างของพุทธศาสนาในหนังสือ “พุทธวิธีบริหาร” ไว้ว่า การศึกษาพุทธบริหารในที่นี้ได้ใช้ หน้าที่ของ

^{๑๕} สมาน รังสิโยภักดิ์, การบริหาร, (กรุงเทพมหานคร:ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๗), หน้า ๑

^{๑๖} สัมพันธ์ ฎุไฟบูลย์, องค์การและการจัดการ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร:พิทักษ์อักษร, ๒๕๔๒), หน้า ๑๖.

^{๑๗} สิรภาพ เหล่าลภาวะ, พุทธศาสตร์การเมือง, (กรุงเทพมหานคร:สหธรรมิก, ๒๕๔๕), หน้า ๑๔๐.

^{๑๘} อดิศร เพียงเกษ, ศิลปะการพูด:วิธีเอาชนะใจคน, (กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๑๑๑-๑๑๒.

^{๑๙} Herbert A. Simon, *Administrative Behavior*, (New York : Macmillan, 1947), p. 3.

นักบริหารเป็นกรอบในการพิจารณาหน้าที่ (Function) ของนักบริหารมีอยู่ ๕ ประการ ตามคำย่อในภาษาอังกฤษว่า POSDC ประกอบด้วย

P คือ **Planning** หมายถึง การวางแผน เป็นการกำหนดแนวทางดำเนินงานในปัจจุบัน เพื่อความสำเร็จที่จะตามมาในอนาคตผู้บริหารที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์เพื่อกำหนดทิศทางขององค์กร

O คือ **Organizing** หมายถึง การจัดองค์กรเป็นการกำหนด โครงสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิก และสายบังคับบัญชาภายในองค์กร มีการแบ่งงานกันทำและ การกระจายอำนาจ

S คือ **Staffing** หมายถึง งานบุคลากรเป็นการสรรหาบุคลากรใหม่ การพัฒนา บุคลากร และการใช้คนให้เหมาะกับงาน

D คือ **Directing** หมายถึง การอำนวยการเป็นการสื่อสาร เพื่อให้เกิดการดำเนินการตามแผนผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และมีภาวะผู้นำ

C คือ **Controlling** หมายถึง การกำกับดูแลเป็นการควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงานภายในองค์กร รวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาภายในองค์กร โดยพุทธวิธีบริหารยึดหลักธรรมาธิปไตยเป็นสิ่งสำคัญ ด้วยเหตุผลที่ว่าผู้บริหารเองต้องประพฤติธรรมและใช้ธรรมเป็นหลักในการบริหารผู้บริหารที่ดีต้อง เป็นธรรมาธิปไตย เขายึดถือคิดว่าถูกต้องไม่จำเป็นถูกใจข้าพเจ้าหรือต้องถูกใจทุกคนเขากล้า ตัดสินใจลงมือทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรมโดยไม่พยายามลอบตัวหนีปัญหาเขายึดถือคิดว่าหน้าที่มาพร้อมกับความรับผิดชอบ เขายอมเสียสละประโยชน์ส่วนตนประโยชน์สุขที่ยิ่งใหญ่กว่านั้นคือประโยชน์ส่วนรวม ดังพุทธพจน์ “ถ้าเห็นว่าจะได้ประโยชน์สุขที่ยิ่งใหญ่เพราะสละประโยชน์สุขเล็กน้อย บุคคลควรสละประโยชน์สุขเล็กน้อยเพื่อเห็นแก่ประโยชน์สุขที่ยิ่งใหญ่”^{๒๐}

พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว. วชิรเมธี)^{๒๑} กล่าวว่า ผู้บริหารงานที่ดีจะต้องมีวิธีการบริหาร งานที่จะทำให้ชนะใจลูกน้อง ธรรมะสำหรับผู้บริหารงาน คือ จะต้องมีความหนักแน่น มั่นคง และสามารถเป็นเสาหลักในการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ลูกน้องได้ มีความสามารถในการแบ่งงานให้ลูกน้องทำตามความชำนาญของแต่ละบุคคลและรู้จักกระจายอำนาจให้แก่ลูกน้องได้ ช่วยแบ่งเบาภาระของตนเอง ดังนั้นผู้บริหารงานที่ดีจึงเป็นผู้ที่คอยดูแลภาพรวมในการทำงานของบุคคลในองค์กร

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ^{๒๓} กล่าวว่า กระบวนการบริหารเกิดได้หลายแนวคิด เช่นโพสโตคอร์บ (POSDCORB) เกิดจากแนวคิดของลูเธอร์กูลิค (Luther Gulick) และลินดอล เออร์วิก (Lyndall Urwick) ประกอบด้วยขั้นตอนการบริหาร ๗ ประการ ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบริหารงานบุคคล (Staffing) การอำนวยการ (Directing) การประสานงาน

^{๒๐} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **พุทธวิธีบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๔ - ๕.

^{๒๑} ชุ.ธ.(ไทย) ๒๕/๘/๙.

^{๒๒} พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว. วชิรเมธี), **คนสำราญงานสำเร็จ**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๐), หน้า ๒๕-๓๒.

^{๒๓} วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, **การบริหารเมืองหลวงและการบริหารท้องถิ่น : สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และไทย**, (กรุงเทพมหานคร : โพรเพซ, ๒๕๔๕), หน้า ๓๙.

(Coordinating) การรายงาน (Reporting) และการงบประมาณ (Budgeting) ขณะที่กระบวนการบริหารตามแนว คิดของเฮนรี ฟาโยล (Henry Fayol) ประกอบด้วย ๕ ประการ ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบังคับการ (Commanding) การประสานงาน (Coordinating) และการควบคุมงาน (Controlling) หรือรวม เรียกว่า พอคค์ (POCCC)

ทิตนา แชมมณี และภาชิต ประมวลศิลป์ชัย^{๒๔} ได้นำเสนอกรณีศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานของผู้บริหารในการปฏิรูปโรงเรียนในหนังสือ **“ประสบการณและกลยุทธ์ของผู้บริหารในการปฏิรูปการเรี ยนรู่ทั้งโรงเรียน”** วกเกี่ยวกับประสบการณ ความรู้สึก กลยุทธ์ และข้อเรี ยนรู้ของผู้บริหารของโรงเรียนที่ไดดำเนินการปฏิรูปการเรี ยนรู่ทั้งโรงเรียนตามกรอบแนวคิดและ แนวทางของชุดโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรี ยนรู่ทั้งโรงเรียนจะเป็นประโยชน์ต่อ ผู้บริหารและโรงเรียนอีกจำนวนมากที่กำลังแสวงหายุทธศาสตร์และวิธีการในการพัฒนาหรือปฏิรูป การเรี ยนรู้ อันเป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จโดยข้อความรูและกลยุทธ์ ต่างๆ ที่ได้จากการปฏิบัติจริงในหนังสือเล่มนี้ จะช่วยให้โรงเรียนหรือสถานศึกษาเห็นแนวทางและ เกิดกำลังใจในการพัฒนาทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องให้ไปสู่เป้าหมาย เช่น การสร้างองค์ความรู้ ความรู้สู่ความรับผิดชอบของผู้บริหารโรงเรียนวัดสระจรเข้ จังหวัดนครราชสีมา การรวมใจครูสู่ความสำเร็จในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรี ยน ของผู้บริหารโรงเรียนบ้านค้อท่อน้อย จังหวัดขอนแก่น เป็นต้น

ชาญชัย อาจิสมาจาร^{๒๕} ได้นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาแนวทางใหม่ในหนังสือ **“สู่ทิศทางการบริหารการศึกษา”** โดยมีเนื้อหาเป็น ๖ ด้านประกอบด้วย ๑) วิทยาลัยในฐานะองค์การและนักรการศึกษาในฐานะนักรบริหาร มีรายละเอียดของเนื้อหาคือ วิทยาลัยในฐานะระบบองค์การ ทิศนะทั่วไปต่อทฤษฎีการบริหารและการศึกษา รูปแบบการ บริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม และการบริหาร การจัดองค์การ และการมีส่วนร่วม ๒) การบริหาร แบบมีส่วนร่วม ในทางการศึกษา มีรายละเอียดของเนื้อหาคือ ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วม องค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ความเป็นไปได้ในการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม โปรแกรมการบริหารแบบมีส่วนร่วม อุปสรรคของการมีส่วนร่วม ที่มีประสิทธิภาพ ประโยชน ที่โรงเรียนได้รับจากการบริหารแบบมีส่วนร่วม และเส้นทางการพัฒนาระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม ๓) ทฤษฎีภาวะผู้นำ มีรายละเอียดของเนื้อหาคือ ทฤษฎีต่างๆที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีภาวะผู้นำรูปแบบของภาวะผู้นำการมีส่วนร่วมและภาวะผู้นำทีมในโรงเรียน ๔) การแก้ปัญหาและการ ตัดสินใจ มีรายละเอียดของเนื้อหา คือ ปัญหาคืออะไร แม้แบบของการแก้ปัญหาและแนวทางในการ แก้ปัญหาแบบมีส่วนร่วม ๕) ความเจริญงอกงามทางวิชาชีพและการพัฒนาครู มีรายละเอียดของ เนื้อหา คือ เหตุผลในการพัฒนาครู ขอบข่ายของการพัฒนาครู นโยบายการพัฒนาครู การบริหาร การพัฒนาครู วิธีการพัฒนาครู และการประเมิน ๖) การประเมินครู โปรแกรมและโรงเรียน มี รายละเอียดของเนื้อหา คือ หน้าที่ของการ

^{๒๔} ทิตนา แชมมณี และภาชิต ประมวลศิลป์ชัย, **ประสบการณและกลยุทธ์ของผู้บริหารในการปฏิรูปการเรี ยนรู่ทั้งโรงเรียน**, (กรุงเทพมหานคร : ปกรณศิลป์ พรินต์ติ้ง, ๒๕๔๗), หน้า ๔๙-๑๖๖.

^{๒๕} ชาญชัย อาจิสมาจาร, **สู่ทิศทางการบริหารการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร: ก้าวใหม่, ๒๕๔๘), หน้า ๙-๑๐.

ประเมินผล การประเมินโรงเรียนและโปรแกรม การประเมินผลการปฏิบัติงานของครู การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิผล เกณฑ์สำหรับการประเมินผลการปฏิบัติงาน แนวทางสี่ประการในการประเมินผลการปฏิบัติงานของครู และกระบวนการประเมินผลการปฏิบัติงาน

ชาลส์ อัจฉินสมาจาร^{๒๖} ได้กล่าวถึง ทฤษฎีการบริหารแบบหลักการจัดระเบียบองค์การของ Luther Gulick & Urwick เป็นนักคิดทางการบริหารที่มีชื่อเสียงของทฤษฎีทางการบริหารแบบคลาสสิก ทั้งคู่ได้ทำคุณประโยชน์มากพอสมควรต่อการพัฒนาแนวคิดทางการบริหาร ผลงานของพวกเขาทำให้มีโน้ตค้นและหลักการที่คล้ายคลึงกันที่ได้รับการพัฒนาอย่างอิสระเป็นความคิดขึ้นมา ทำให้มีความเชื่อถือและความเป็นหนึ่งเดียวมากขึ้นในการตอบสนอง ต่อแนวคิดทางการบริหารในระบบเขา ทั้งสองได้พัฒนาหลักการของการจัดองค์การ(Organization principles) จนสร้างเป็นทฤษฎีการบริหารแบบหลักการจัดระเบียบองค์การPOSDCoRB กูลิค และเออร์วิก ได้รวบรวมหลักการและแนวคิด ทางด้านการบริหารต่างๆ เอาไว้ในหนังสือชื่อ “Paper on the Science of Administration : Notes on the Theory of Organization” โดยเสนอแนวคิด กระบวนการบริหาร ซึ่งสาระสำคัญของแนวความคิดคือ “ ประสิทธิภาพ ” อันเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดของการบริหาร และเพื่อให้การบริหารงานในทุกหน่วยงานมีประสิทธิภาพจะต้องมีการแบ่งงานกันทำตามความเหมาะสมและความจำเป็นหรือความถนัดของคนงาน โยแบ่งหน่วยงานออกตามกระบวนการวัตถุประสงค์ ลูกค้า และพื้นที่ โดยทุกหน่วยงานจะต้องจัดรูปแบบองค์การเป็นรูปสามเหลี่ยมปิรามิด มีสายการบังคับบัญชาที่ลดหลั่นกันมา ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดี ชื่อว่า “POSDCORB” อันเป็นคำย่อของภาระหน้าที่ที่สำคัญของนักบริหาร ๗ ประการ ได้แก่

๑. P-Planning : การวางแผน เป็นการวางแผนโครงการกิจกรรมซึ่งเป็นการเตรียมการ ก่อนลงมือปฏิบัติ เพื่อให้การดำเนินการสามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. O-Organizing : การจัดองค์การ เป็นการกำหนดโครงสร้างขององค์การโดยพิจารณาให้เหมาะสมกับงาน เช่น การแบ่งงาน (Division of Work) เป็นกรม กอง หรือแผนก โดยอาศัยปริมาณงาน คุณภาพของงาน หรือจัดตามลักษณะเฉพาะของงาน (Specialization) นอกจากนี้ อาจพิจารณาในแง่ของการควบคุม (Span of Control) หรือพิจารณาในแง่ของ หน่วยงาน เช่น หน่วยงานหลัก (Line) และหน่วยงานที่ปรึกษา (Staff) เป็นต้น

๓. S-Staffing : การจัดหาบุคลากรมาปฏิบัติงานเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการบริหาร ทรัพยากรมนุษย์ในองค์การนั่นเอง ทั้งนี้เพื่อให้ได้บุคลากรมาปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับการจัดแบ่งหน่วยงานที่กำหนดเอาไว้

๔. D-Directing : การอำนวยการเป็นภารกิจในการใช้ศิลปะในการบริหารงานในด้านต่างๆ ภายในองค์การ เช่น ภาวะผู้นำ (Leadership) มนุษยสัมพันธ์ (Human Relations) การจูงใจ (Motivation) และการตัดสินใจ (Decision making) เป็นต้น

๕. CO- Coordinating : การประสานงาน โดยเป็นการประสานงานให้ส่วนต่างๆ ของกระบวนการทำงานมีความต่อเนื่องกัน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และราบรื่น

^{๒๖} ชาลส์ อัจฉินสมาจาร,ทฤษฎีการบริหารตามแนวคิดของปราชญ์ตะวันตก Theories of administration, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ปัญญาชน, ๒๕๕๑), หน้า ๔๓-๕๖.

๖. R-Reporting : การรายงาน ซึ่งเป็นกระบวนการและเทคนิคของการรายงานให้ ผู้บังคับบัญชาตามชั้นไต่ทราบถึงผลการปฏิบัติงาน โดยที่มีความสัมพันธ์กับการติดต่อสื่อสาร (Communication) ในองค์การด้วย

๗. B-Budgeting : การงบประมาณ เป็นภารกิจที่เกี่ยวกับการวางแผนการทำบัญชี การควบคุมเกี่ยวกับการเงินและการคลัง

ดิณ ปรัชญพฤทธิ^{๒๗} ได้เสนอภารกิจสำคัญในการบริหารที่แตกต่างกันไว้ ดังนี้

๑. การวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดโครงการอย่างกว้างๆ ว่ามีอะไร ที่จะต้อง ปฏิบัติตามลำดับ วางแนววิธีปฏิบัติพร้อมด้วยวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานนั้น ก่อนลงมือปฏิบัติ

๒. การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง การจัดรูปโครงสร้างหรือเค้าโครงการบริหาร โดยกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานย่อยหรือตำแหน่งต่างๆ ของหน่วยงานให้ชัดเจน พร้อมทั้งกำหนดลักษณะ และวิธีการติดต่อสัมพันธ์ ตามลำดับชั้นแห่งอำนาจหน้าที่สูงต่ำลดหลั่นลงไป

๓. การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) หมายถึง การบริหารงานเกี่ยวกับตัวบุคคลของหน่วยงาน การบริหารบุคคลดังกล่าว รวมถึงตั้งแต่การแสวงหาคนมาทำงาน การบรรจุ การแต่งตั้ง การฝึกอบรม และการพัฒนาบุคคล การบำรุงขวัญ การเลื่อนขั้น ตลอดจนการพิจารณาให้พ้นจาก งานการบำรุงรักษาสภาพการทำงานให้ดี และมีประสิทธิภาพให้คงอยู่ต่อไป

๔. การสั่งการ (Directing) หมายถึง การอำนวยการหรือ การวินิจฉัยสั่งการหลังการได้วิเคราะห์ และพิจารณาโดยรอบคอบ รวมทั้งติดตามดูแลให้มีประสิทธิภาพให้คงอยู่ต่อไป

๕. การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง การประสานงาน หรือติดต่อสัมพันธ์กับหน่วยงานย่อยหรือตำแหน่งต่างๆในองค์กรเพื่อก่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ไม้มีการทำงานที่ซ้ำซ้อน หรือขัดแย้งกัน สามารถทำงานประสานความกลมกลืนกันเพื่อ วัตถุประสงค์หลักขององค์การ

๖. การรายงาน (Reporting) หมายถึง การเสนอรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาหรือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งบนและล่าง เพื่อทราบความก้าวหน้าของงานทุกระยะ สะดวกแก่การประสานงานอื่นจะเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน ตลอดจนเป็นการบำรุงขวัญกำลังใจไปในตัวด้วย

๗. การจัดสรรงบประมาณ (Budgeting) หมายถึง การจัดสรรทรัพยากร หรือการทำงบประมาณการเงินวางแผนหรือโครงการในการจ่ายเงินการบัญชี และการควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงิน โดยรอบคอบ และรัดกุม

พงษ์ศักดิ์ ปญจพรมผล กล่าวถึง กระบวนการการบริหารควรประกอบด้วย ๑๐ ประการ คือ^{๒๘}

^{๒๗} อารีย์ สวัสดิ์สาส์และคณะ, บทบาทของผู้บริหารฝ่ายทรัพยากรบุคคลในการบริหาร, (คณะรัฐประศาสนศาสตร์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๘), หน้า ๓๒.

^{๒๘} พงษ์ศักดิ์ ปญจพรมผล, องค์การและการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏ นครปฐม, ๒๕๔๒), หน้า ๖๔-๗๒.

๑) การวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดงานหรือวิธีการปฏิบัติงานไว้เป็นการล่วงหน้า โดยเกี่ยวกับการคาดการณ์ (Forecasting) การกำหนดวัตถุประสงค์ (Set Objective) การพัฒนากลยุทธ์ (Develop strategies) ในการวางแผน ซึ่งต้องคำนึงถึง นโยบาย (Policy) เพื่อให้แผนงานที่กำหนดขึ้นไว้มีความสอดคล้องต้องกันในการดำเนินงาน

๒) การจัดการ (Organizing) หมายถึง การพัฒนาระบบการทำงานเพื่อให้งานต่างๆ สามารถ ดำเนินไปโดยมีการประสานงานกันเป็นอย่างดี

๓) การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) หมายถึง การจัดหาบุคคลเข้าปฏิบัติงานให้ เหมาะสมตามตำแหน่งหน้าที่ที่รับผิดชอบ

๔) การตัดสินใจ (Decision) หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการที่จะตัดสินใจ แยกแยะและวิเคราะห์ห่อออกมาให้ได้ว่าในการทำงานจะต้องมีการตัดสินใจในเรื่องใดบ้าง

๕) การสั่งการ (Directing) หมายถึง การศึกษาวิธีการวินิจฉัยสั่งการ รวมทั้งการควบคุมงานและนิเทศงาน ตลอดจนถึงศิลปะในการบริหารงานที่จะทำให้การทำงานประจำวันของเจ้าหน้าที่ทุกคนเป็นไปด้วยดี

เสนาะ ตียาว ได้กล่าวถึงหลักสำคัญของการบริหาร ๕ ลักษณะ คือ ^{๒๙}

๑) การบริหารเป็นการทำงานกับคนและโดยอาศัยคน หมายความว่า การบริหารเป็นกระบวนการทางสังคม คือ อาศัยกลุ่มคนที่รวมกันทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์การ ผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบต่อความสำเร็จโดยอาศัยความร่วมมือของบุคคลอื่น มิฉะนั้นจะทำงานไม่ สำเร็จสาระสำคัญของการบริหารในข้อนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จจะต้องมี สิ่งต่างๆ เหล่านี้ คือ มีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ดี มีความเป็นผู้นำและสามารถทำงานเป็น ทีมได้ มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใดหากมีการเปลี่ยนแปลงใน สถานการณ์ และมีความสามารถทำให้งานบรรลุเป้าหมายได้

๒) การบริหารทำให้งานบรรลุเป้าหมายขององค์การเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ ขององค์การต้องอาศัยความร่วมมือกันของคนทุกคนจึงจะทำให้สำเร็จลงได้ เป้าหมายเป็นสิ่งที่ทำให้ ผู้บริหารจะต้องทำให้บรรลุได้นั้น จะต้องมึลักษณะสำคัญ ๓ ประการ คือ เป้าหมายต้องสูง สามารถทำให้สำเร็จเป้าหมายสูงเกินไปก็ทำให้สำเร็จไม่ได้ เป้าหมายต่ำเกินไปก็ทำให้ไม่มี คุณค่า ประการที่สอง การจะไปถึงเป้าหมายจะต้องมีระบบงานที่ดีมีแผนงานที่มีประสิทธิภาพ ประการสุดท้ายจะต้อง ระบุเวลาที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายนั้น

๓) การบริหารเป็นการสมดุลระหว่างประสิทธิผลและประสิทธิภาพ คำว่าประสิทธิผล หมายความว่า ทำงานบรรลุผลสำเร็จตามที่กำหนด ส่วนคำว่าประสิทธิภาพ หมายความว่า ทำงาน โดยใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดหรือเสียค่าใช้จ่ายต่ำสุด การทำงานให้สำเร็จอย่างเดียวไม่พอแต่จะต้อง คำนึงถึงค่าใช้จ่ายที่ประหยัดอีกด้วย การทำให้ได้ทั้งสองอย่าง คือ งานบรรลุผลตามที่ต้องการและการ ใช้ทรัพยากรต่ำสุดจึงเป็นความสมดุลระหว่างประสิทธิผลและประสิทธิภาพ

๔) การบริหารเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นที่รู้จักกัน โดยทั่วไปว่าเราอาศัยในโลกที่มีทรัพยากรจำกัด การใช้ทรัพยากรต่างๆ จึงต้องตระหนัก ๒ ข้อใหญ่ๆ

^{๒๙} เสนาะ ตียาว, **หลักการบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔), หน้า ๑-๒.

คือ เมื่อใช้ทรัพยากรใดไปแล้วทรัพยากรนั้นจะหมดสิ้นไปไม่สามารถกลับคืนมาใหม่ได้ และจะต้องเลือกใช้ทรัพยากรให้เหมาะสมอย่าให้เกิดสิ้นเปลืองโดยเปล่าประโยชน์ ดังนั้นการบริหารกับเศรษฐศาสตร์ จึงมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด เศรษฐศาสตร์ เป็นการศึกษาถึงการกระจายการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดอย่างไร ส่วนผู้บริหารในองค์การจะต้องผลิตสินค้าและบริหารให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๕) การบริหารจะต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จจะต้องสามารถคาดคะเนเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างถูกต้อง และสามารถปรับตัวเองให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงนั้น

หวน พินธุพันธ์^{๓๐} ได้กล่าวถึงทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารในหนังสือ “การบริหารการศึกษา: นักบริหารมืออาชีพ” ใกล้เคียงกับความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารการศึกษานักบริหารมืออาชีพ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักบริหารมืออาชีพจากทฤษฎีต่างๆ ได้แก่ ทฤษฎี ๓ ทักษะ (Three Skills) ทฤษฎีสามัญมิ ทฤษฎีของเบลค (Blake) และมูตัน (Mouton) ทฤษฎี ของฮอลพิน (Halpin) และคุนส์ (Coons) ทฤษฎีฐานอำนาจของผู้บริหาร (ทฤษฎีของเฟรนช์ และราเวน) รวมทั้งแนวคิดเกี่ยวกับผู้นำหรือนักบริหารของศาสตราจารย์ ดร.พจน์ สะเพียรชัย ดร.รุ่ง แก้วแดง ศาสตราจารย์ ดร.วิรุณ ตั้งเจริญ รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย บุญประเสริฐ และได้นำเสนอเนื้อหา เกี่ยวกับนักบริหารมืออาชีพกับหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) การพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ใฝ่รู้ มี ทัศนคติของนักบริหารมืออาชีพ นักบริหารมืออาชีพกับการแก้ปัญหาและนักบริหารมืออาชีพกับการตัดสินใจ

เฟลเลอร์ (Frederick W Taylor)^{๓๑} บิดาแห่งการบริหารที่มีหลักเกณฑ์ได้พัฒนาการบริหารที่มีหลักเกณฑ์ มีหลักพื้นฐานอยู่ในหลักการบริหาร ที่สำคัญ ๔ ประการ คือ

๑. ต้องมีการคิดค้นและกำหนดวิธีที่ดีที่สุด(One Best way)สำหรับงานแต่ละอย่าง คือต้องมี การกำหนดวิธีการทำงานที่ดีที่สุด ที่ช่วยให้สามารถทำงานเสร็จลุล่วงไปด้วยดีตามวัตถุประสงค์มาตรฐาน ของงานจะต้องมีการจัดวางเอาไว้ โดยมีหลักเกณฑ์ ที่ได้พิสูจน์ มาแล้วว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุดจริง และในเวลาเดียวกันการจ่ายผลตอบแทนแบบจูงใจต่างๆ ก็จ่ายให้ ตามผลผลิตทั้งหมด

๒. ต้องมีคัดเลือกและพัฒนาคนงาน โดยตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของ การรู้จักงานให้เหมาะสมสอดคล้องกับคนงาน นอกจากนี้ต้องมีการอบรมคนงานให้รู้จักวิธีการ ทำงานที่ถูกวิธีด้วย และในการคัดเลือกคนงานจะ ต้องมีการพิจารณาเป็นพิเศษที่จะให้ใดคนที่มี คุณสมบัติที่ดีที่สุดตรงตามงานที่จะให้ทำ

๓. ด้วยวิธีการพิจารณาอย่างรอบคอบเกี่ยวกับวิธีการทำงาน ควบคู่กับการ พิจารณาคงงานนี้ คนงานจะไม่คัดค้านต่อวิธีทำงานใหม่ที่ใดกำหนดขึ้น เพราะโดยหลักเหตุผล คนงานทุกคนจะเห็นจริงถึงโอกาสที่เขาจะได้รับรายได้สูงขึ้นจากการทำงานถูกวิธีที่จะช่วยให้ได้ ผลผลิตสูงขึ้น

^{๓๐} หวน พินธุพันธ์ การบริหารการศึกษา : นักบริหารมืออาชีพ,(นนทบุรี: พินธุพันธ์การพิมพ์ ๒๕๔๙), หน้า ๑๕-๗๒.

^{๓๑} เฟลเลอร์, อังในธงชัย สันติวงษ์, องค์การและการบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๖), หน้า ๔๗ - ๔๘.

๔. การประสานร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด ระหว่างผู้บริหารและคนงาน ฝ่ายบริหารควรจะได้ประสาน อย่างใกล้ชิด เป็นประจำกับคนงานที่เป็นผู้ปฏิบัติงาน แต่ต้องไม่ใช่โดยการลงมือปฏิบัติงาน ที่ควรจะเป็นงานของคนงานเท่านั้น

ทฤษฎีการบริหารของเฮนรี ฟาโย^{๓๒} ได้เสนอทฤษฎีการบริหารโดยมีความเชื่อว่าเป็นไปได้ที่จะหาทางศึกษาถึงศาสตร์ที่เกี่ยวกับการบริหาร (Administrative) ซึ่งสามารถใช้ได้กับการบริหารทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นการบริหารอุตสาหกรรมหรืองานรัฐบาล โดยมีสาระสำคัญ เกี่ยวกับการบริหาร (Management Functions) ซึ่งประกอบด้วยหน้าที่ทางการบริหาร ๕ ประการ คือ

๑. การวางแผน (Planning) หมายถึง ภาระหน้าที่ของ ผู้บริหารที่จะต้องทำ การคาดการณ์ล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ต่างๆ ที่จะมีผลกระทบต่อธุรกิจ และกำหนดขึ้นเป็น แผนปฏิบัติงาน หรือวิธีทางที่จะปฏิบัติเอาไว้เพื่อเป็นแนวทางของการทำงานในอนาคต

๒. การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง ภาระหน้าที่ที่ผู้บริหารจะต้องจัดให้มีโครงสร้างของงานต่างๆ และอำนาจหน้าที่ ทั้งนี้เพื่อให้เครื่องจักร สิ่งของ และตัวคน อยู่ใน ส่วนประกอบที่เหมาะสมในอันที่จะช่วยให้ งานขององค์การบรรลุผลสำเร็จได้

๓. การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) หมายถึง หน้าที่ในการสั่งการงานต่างๆ ของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ซึ่งจะกระทำให้ผลสำเร็จด้วยดี โดยที่ผู้บริหารจะต้องกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี จะต้องเข้าใจคนงานของตน จะต้องเข้าใจถึงข้อตกลงในการทำงานของคนงาน และองค์การที่มีอยู่ รวมถึงจะต้องมีการติดต่อสื่อสารกับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้ยังต้องทำการประเมินโครงสร้างองค์การและผู้อยู่ใต้ บังคับบัญชาของตน เป็นประจำอีกด้วย หากโครงสร้างขององค์การเป็นอยู่ ไม่เหมาะสมก็จำเป็นต้องปรับปรุง เช่นเดียวกัน ถ้าผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาคนใดหย่อนประสิทธิภาพ การไล่ออกเพื่อปรับปรุงกำลังคน ที่มีอยู่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้นก็เป็นสิ่งจำเป็นต้องทำ

๔. การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง ภาระหน้าที่ที่จะต้องเชื่อมโยงงาน ของทุกคนให้เข้ากันได้ และกำกับให้ไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน

๕. การควบคุม (Controlling) หมายถึง ภาระหน้าที่ในการที่จะต้องกำกับให้ สามารถ ประกันได้ว่ากิจกรรมต่างๆ ที่ทำไปนั้นสามารถเข้ากันได้กับแผนที่ได้วางไว้แล้ว

สรุป จากหลักการดังกล่าว พบว่าวิธีการต่างๆ ล้วนแต่เป็นวิธีการที่มีหลักเกณฑ์ตามหลักวิทยาศาสตร์ ทำให้เกิดทฤษฎีการบริหารขึ้นมาและได้เสนอแนะว่า ผู้บริหารต้องมีบทบาทเป็นจุดกลางของปัญหาและความสำเร็จของกลุ่มที่จะต้องรับผิดชอบนำเอาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ ประสิทธิภาพของกลุ่มมาคิดวิเคราะห์และปรับปรุงหาทางออกให้ได้เป็นผลดีที่สุดสำหรับกลุ่ม ให้ดีขึ้นและมากขึ้นเรื่อยๆ

จากทฤษฎีการบริหารดังกล่าวข้างต้นสรุปว่า ผู้บริหาร ควรนำหลักการทฤษฎีในการบริหาร ดังกล่าวมาใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานโดยเฉพาะการบริหารงานภายในสถานศึกษาโดยเริ่มตั้งแต่ การวางแผน การจัดองค์การ การจัดหาบุคลากรมาปฏิบัติงาน การอำนวยความสะดวก การประสานงาน การรายงาน และงบประมาณ โดยบูรณาการเข้ากับการบริหารงานภายในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

^{๓๒} Price, Alan, **Human Resourec Management**, In a Business Context, 2 edition, (London : Thomson Learning, 2004), p. 110.

๒.๑.๓ ลักษณะสำคัญของผู้บริหาร

ชินวุธ สุนทรสีมะ^{๓๓} ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของนักบริหาร คือ ต้องเป็นผู้นำ ในทุกระดับ ฉะนั้นควรใช้หลักธรรมะในการปกครองคน ซึ่งคุณลักษณะของความเป็นเลิศของการบริหาร เป็นคุณลักษณะดีเด่นที่เน้นการปฏิบัติ อย่างจริงจังตลอดเวลาของนักบริหาร มีดังนี้

๑. การทำให้องค์กรคล่องตัว

- ๑.๑) เป็นระบบสื่อสารแบบไม่มีพิธีรีตอง
- ๑.๒) ส่งเสริมและสนับสนุนให้พนักงานพบปะพูดคุยปรึกษากันเอง
- ๑.๓) สนับสนุนให้พนักงานเรียกขานกันเฉพาะชื่อหา
- ๑.๔) ผู้บริหารใช้นโยบายประตูเปิดกว้างอยู่เสมอ
- ๑.๕) ผู้บริหารใช้วิธีการบริหารแบบเดินดูไปรอบ ๆ
- ๑.๖) ใช้อุปกรณ์ประกอบอาคารบางอย่างเช่นบันไดเลื่อนแทนลิฟต์
- ๑.๗) ใช้เทคนิคการประเมินผลงานแบบสร้างสรรค์แบบไม่เป็นทางการ
- ๑.๘) ระบบเฉพาะกิจ มีดังนี้

๑) แยกกลุ่มทำงานต่างๆ เป็นกลุ่มเล็กๆ ทำให้ยืดหยุ่นและ บริหารให้สัมฤทธิ์ผลได้ไฉฉวยกว่า

๒) ใช้เทคนิคต่างๆ มากมายในการแยกกลุ่มทำงานเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ทำให้องค์กรคล่องตัว และยังเลือกใช้ทรัพยากรที่ถูกต้องในการแก้ปัญหา

๓) สร้างเจตคติของพนักงาน บรรยากาศการทำงานและวัฒนธรรม องค์กรให้ความยึดมั่นว่าพฤติกรรมเฉพาะกิจเป็นสิ่งธรรมดามากกว่าพฤติกรรมที่เป็นทางการ

๔) กลุ่มเฉพาะกิจเป็นกลุ่มทำงานที่ไม่เกิน ๑๐ คน ปกติทำงานไม่เกิน ๔ เดือน เมื่องานเสร็จก็ยุบเลิกกลุ่มโดยเร็ว

๒. การทดลองปฏิบัติ หลักจำนวนและความรวดเร็ว

๒.๑) จำนวน หมายถึง ให้ทดลองปฏิบัติจำนวนครั้งหลายๆ และบ่อยๆ จะได้มีโอกาสสำเร็จมากขึ้น

๒.๒) ความรวดเร็ว หมายถึง ให้ลงมือทำการทดลองอะไรก็ตามอย่างรวดเร็ว พร้อมทั้งให้เสร็จรวดเร็ว ทำให้ทราบว่าควรจะทำต่อไปหรือไม่ควรทำ

๒.๓) ใช้วิธีนี้ในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ จะช่วยประหยัดมากกว่าการวิจัย

๒.๔) เสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นและปลุกฝังให้เกิดการทดลองปฏิบัติตนเอง โดยเริ่มจากจุดง่ายและพร้อมที่จะเปลี่ยน

จากแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะสำคัญของผู้นำซึ่งสามารถนำไปใช้ในการบริหารงานในสถานศึกษาได้โดยผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่มีความเป็นธรรมต้องรู้จักปกครองบุคลากรในองค์กรอย่างเป็นธรรม รู้จักสำรวจ พัฒนาตนเองให้สามารถนำเทคนิคในการบริหารรูปแบบต่างๆ มาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาได้อย่างเที่ยงธรรม ทำให้เป็นที่ยอมรับและยกย่องของทุกคนในองค์กร ดังนี้

^{๓๓} ชินวุธ สุนทรสีมะ, เอกสารการประชุมเชิงกลยุทธ์การจัดสรรนิเทศเพื่อการสอน (กรุงเทพมหานคร: บางกอกการพิมพ์, ๒๕๔๓). หน้า ๕

พระพุทธเจ้าได้ตรัสถึง เหตุแห่งความเสื่อมและความเจริญของภิกษุในพระพุทธศาสนา ทรงยกเป็นอุปมาเปรียบกับภิกษุที่จะเข้าถึงฝั่งพระนิพพาน มีความเจริญของภิกษุในพระพุทธศาสนา ทรงยกเป็นอุปมาเปรียบกับภิกษุที่จะเข้าถึงฝั่งพระนิพพาน มีความเจริญในพระธรรมวินัยได้นั้นว่า จะต้องประกอบด้วยลักษณะ ๑๑ ประการ เช่นเดียวกับนายโคบาลผู้ประสบความสำเร็จ จะต้องรู้จักการบริหารจัดการฝูงโคดังข้อความที่ปรากฏในโคบาลสูตร ^{๓๔} ตอนหนึ่งว่า

นายโคบาลประกอบด้วยองค์ ๑๑ ประการ เป็นผู้ควรจะครอบครองฝูงโค ควรทำฝูงโคให้เจริญได้ ภิกษุทั้งหลาย นายโคบาลในโลกนี้เป็นผู้รู้รูปฉลาดในลักษณะเป็นผู้คอยชี้แจงไขทางปิดบังแผล สุมควันให้ รู้จักให้โคดื่มน้ำ หรือยังรู้จักทางฉลาดในสถานที่โคเที่ยวหากิน รู้จักริดนมให้เหลือไว้ รู้จักการบูชาโคที่เป็นพ่อฝูงเป็นผู้นำฝูงด้วยการบูชาเป็นอดิเรก ดูกรภิกษุทั้งหลาย นายโคบาลประกอบด้วยองค์ ๑๑ ประการนี้เป็นผู้สมควรจะครอบครองฝูงโค ควรทำให้ฝูงโคเจริญได้

ภิกษุทั้งหลาย นายโคบาลที่ประกอบด้วยองค์ ๑๑ ประการเหล่านี้แล้วควรจะรักษาหมู่โค และทำให้หมู่โคเจริญได้ด้วยองค์ ๑๑ ประการ

จากพุทธพจน์นี้ สุรศักดิ์ ม่วงทอง ^{๓๕} ได้อธิบายแนวทางของการเป็นผู้นำที่ถูกต้อง ตามหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในโคบาลสูตร ๑๑ ประการที่นำมาประยุกต์ใช้ในการบริหาร ดังนี้

๑. ผู้นำจะต้องรู้จักและเข้าใจผู้ร่วมงาน หรือผู้ใต้บังคับบัญชาในฐานะสมาชิกขององค์กรความรู้นี้นอกจากจะสร้างความสนิทสนมกันแล้วยังก่อให้เกิดมิตร มิตรต่อกัน เข้าใจความต้องการของมวลสมาชิก

๒. เมื่อผู้นำรู้จักตัวบุคคล ก็จะสามารถพิจารณาจัดสรรตำแหน่งงานต่างๆ ให้เหมาะสมกับบุคคล การทำงานภายใต้การแนะนำมอบหมายนั้นก็สัมฤทธิ์ผล

๓. ผู้นำสามารถแสดงศักยภาพในการแก้ไขปัญหาข้อบกพร่องต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง

๔. ผู้นำจะต้องมีความระมัดระวัง สำรองตรวจตรามิให้เกิดความเสียหายอันเป็น การทำลายชื่อเสียงของสมาชิกในสังคม ปองกันมิให้ปรากฏออกมาภายนอก

๕. ผู้นำจะสามารถแสดงความสามารถของตนแก่ผู้อื่นอย่างถูกต้องแก่สมาชิก

๖. ผู้นำจะต้องแสวงหาความรู้รู้จักความคิดในการทำงานมีคณะทำงานที่ดี มีคณะที่ปรึกษาในกิจกรรมต่างๆ เพื่อประโยชน์แก่มวลสมาชิก

๗. ผู้นำจะต้องรู้จักกระบวนการพัฒนา ให้โอกาสแก่ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของ สมาชิก ด้วยการอบรมเพิ่มพูนความรู้ ฝึกฝนทักษะอาชีพ

๘. ผู้นำจะต้องรู้นโยบายในการบริหารจัดการ ขณะเดียวกันก็ต้องรู้จักจุดร่วมของ ชีวิตมนุษย์ โดยนำพาสมาชิกของตนไปสู่จุดหมายของชีวิตร่วมกัน

๙. ผู้นำจะต้องสามารถประเมินศักยภาพของกลุ่มด้วยการกำหนดเป้าหมายวางแผนการทำงานและแนวทางปฏิบัติจนกว่าจะบรรลุวัตถุประสงค์

^{๓๔} ม.ม. (ไทย) ๑๒/๓๔๖/๓๗๖-๓๘๘.

^{๓๕} สุรศักดิ์ ม่วงทอง, “พุทธธรรมกับภาวะผู้นำที่พึงประสงค์”, วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาศาสนาเปรียบเทียบ, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๓), หน้า ๔๐-๔๑.

๑๐. ผู้นำจะต้องคำนึงถึงประโยชน์ของมวลสมาชิก รู้จักประสานประโยชน์ดำเนินกิจกรรมของกลุ่มด้วยความพอเหมาะพอดี รักษาสมดุลระหว่างการให้การรับ

๑๑. ผู้นำจะต้องสามารถเสริมภาวะของตนเองให้เด่นชัดด้วยการรู้จักให้บำเหน็จรางวัลแก่ผู้ทำงานดีมีคุณธรรม อันเป็นการสร้างเสริมความเชื่อถือต่อผู้นำและเป็นกำลังภายในใจ กิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มและมวลสมาชิก

๒.๑.๔ คุณสมบัติของนักบริหารการศึกษามืออาชีพ

นักบริหารการศึกษามืออาชีพที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารและจัดการศึกษา ตามที่กำหนดไว้ใน พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่๒) พ.ศ.๒๕๔๕ ลักษณะดังกล่าว มีดังนี้^{๓๖}

๑. ลักษณะพื้นฐานธรรมชาติเดิมเป็นทุน
๒. การศึกษา
๓. บุคลิกภาพ
๔. คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ
๕. ความสามารถ/ทักษะ
๖. ความรู้และการมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการบริหาร

ดังนั้น นักบริหารการศึกษามืออาชีพต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

๑. พื้นฐานเดิมเป็นทุน-ผู้นำตามธรรมชาติ
 - ๑.๑ ความถนัดในการเป็นผู้นำ
 - ๑.๒ ลักษณะนิสัยในการร่วมกิจกรรมกับผู้อื่น
๒. การศึกษา-ปริญญาตรีทางการศึกษาขึ้นไป ครอบคลุมเนื้อหาสาระ
 - ๒.๑ การบริหารและจัดการศึกษา
 - ๒.๒ จิตวิทยาการทำงานกับคนอื่น
 - ๒.๓ พื้นฐานการศึกษาค้นคว้า วิจัย
 - ๒.๔ บริบททางการบริหารการศึกษา เช่น ระเบียบกฎหมาย สังคมวิทยา ปรัชญา

เศรษฐกิจ การปกครอง เป็นต้น

๓. บุคลิกภาพน่าเชื่อถือ
 - ๓.๑ น้ำเสียงการพูดน่าฟัง เข้าใจง่าย
 - ๓.๒ อารมณ์มั่นคง
 - ๓.๓ เข้มแข็งแต่ถ่อมตน
 - ๓.๔ กิริยามารยาทเป็นที่ยอมรับของสังคม
 - ๓.๕ การแต่งกายสอดคล้องกับกาลเทศะ
๔. คุณธรรม จริยธรรม
 - ๔.๑ มีวิสัยทัศน์ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลง
 - ๔.๒ ยึดระบบคุณธรรมเป็นที่ตั้ง คือโปร่งใส และความยุติธรรม

^{๓๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗-๒๐

- ๔.๓ ซื่อสัตย์ ไม่มีคอร์รัปชัน
 - ๔.๔ อดทน อดกลั้น
 - ๔.๕ รับทั้งผิดและชอบ
 - ๔.๖ เสียสละ
 - ๔.๗ เป็นคนดีของสังคม
 - ๕. ความสามารถ/ชำนาญ
 - ๕.๑ การบริหารและจัดการศึกษาตามหลักวิชาและการปฏิบัติ
 - ๕.๒ การนำองค์การไปสู่เป้าหมายโดยยึดองค์คณะบุคคลมีส่วนร่วม
 - ๕.๓ การส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่มเป็นทีม
 - ๕.๔ การประสานงานเพื่อผลงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบ
 - ๕.๕ การปรับเปลี่ยนเทคนิคเพื่อสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง
 - ๖. ความรู้ลึกและรอบ
 - ๖.๑ การบริหาร/จัดการ
 - ๖.๒ การจัดการศึกษา
 - ๖.๓ ระเบียบกฎหมาย
 - ๖.๔ บริบททางสังคม
 - ๖.๕ การวิจัย
 - ๖.๖ จิตวิทยาการบริหาร
 - ๗. การมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพบริหารการศึกษา เพื่อ
 - ๗.๑ เป็นหลักประกันการบริหารที่มีประสิทธิ ภาพ/ประสิทธิผล
 - ๗.๒ จัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ
 - ๗.๓ เป็นหลักประกันคุณภาพ
 - ๗.๔ ยกระดับมาตรฐานวิชาชีพ
 - ๗.๕ นำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงตนเองอย่างต่อเนื่อง
 - ๗.๖ มุ่งมั่นปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ
- ธีระ รุนเจริญ**^{๓๗} ยังกล่าวถึง ผู้บริหารพึงมีคุณสมบัติต่อการปฏิบัติกิจกรรมต้องคำนึงถึง เหตุผล ดังนี้
- ๑. สมรรถภาพที่จำเป็นของผู้บริหารการศึกษา มีดังนี้
 - ๑.๑) สามารถสร้างศรัทธาให้แก่ครูและผู้ร่วมงาน
 - ๑.๒) ทำงานเป็นทีม
 - ๑.๓) เป็นผู้นำทางวิชาการ
 - ๑.๔) มีวิสัยทัศน์
 - ๑.๕) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
 - ๑.๖) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

^{๓๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๘-๕๙.

- ๑.๗) มีความรักความสามารถในการบริหาร
- ๑.๘) กล้าตัดสินใจและรับผิดชอบ
- ๑.๙) ซื่อสัตย์ โปร่งใส
- ๑.๑๐) เป็นผู้ประสานงานที่ดี
- ๑.๑๑) เป็นนักประชาธิปไตย
- ๑.๑๒) เป็นผู้สามารถอำนวยความสะดวก สนับสนุน
- ๑.๑๓) เป็นแบบอย่างที่ดี

๑. แนวทางการบริหาร

- ๑) วางแผนพัฒนางานของสถานศึกษาเพื่อประโยชน์แก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ
- ๒) คิดวิเคราะห์เพื่อแปลงแนวคิดให้เป็นการปฏิบัติที่ได้ผลตามที่คิด
- ๓) ทำงานแบบประชาธิปไตย รับฟังความคิดเห็นจากผู้ร่วมงานทุกฝ่าย
- ๔) กล้าตัดสินใจและเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนางาน
- ๕) ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงาน
- ๖) สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนครู ผู้ปกครองและชุมชน
- ๗) จัดการสร้างให้เพื่อนครูทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- ๘) ทำงานแบบรวมพลังเป็นทีมกับบุคลากรทุกฝ่าย
- ๙) ส่งเสริมให้ครูทุกคนร่วมเสนอแนะรูปแบบการบริหารด้านวิชาการของ สถานศึกษา

เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

๑๐) วางแผนบริหารงานให้เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนครูและผู้บริหาร

๑๑) ส่งเสริมให้ครูทุกคน มีส่วนร่วมรับรู้และดำเนินการจัดการทรัพยากรของสถานศึกษา

๑๒) ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

๑๓) สนับสนุนให้ครูทุกคน มีส่วนร่วมในการตรวจสอบติดตามผลการดำเนินงานของสถานศึกษา

๑๔) เผยแพร่และนำผลการประเมินมาให้ปรับปรุงแผนงานต่อไป

๑๕) สนับสนุนให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการปรับปรุงและตรวจสอบระบบการเงินของสถานศึกษา

สรุป จากคุณสมบัติของผู้บริหารดังกล่าว ผู้บริหารจำเป็นต้องรู้จักตนเองว่าคุณสมบัติในการบริหารของตนเองนั้นจำเป็นต้องมีการนำหลัก คุณธรรม จริยธรรม หลักมนุษยสัมพันธ์มาใช้ใน การบริหาร มีความรอบรู้ มีวิสัยทัศน์ในการบริหาร นอกจากนั้นในการบริหาร ผู้บริหารต้องนำหลักการ ประสานงาน การมีส่วนร่วม มาใช้ในการบริหารอย่างเป็นรูปธรรมซึ่งจะส่งผลถึงความสำเร็จในการ บริหารงานในสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี

๒.๑.๕ ทฤษฎีการบริหารแบบมีส่วนร่วม

การบริหารถือว่าเป็นศาสตร์และศิลป์ที่มีหลักในการดำเนินงานส่วนสำคัญประการหนึ่งคือ หลักการมีส่วนร่วม ซึ่งจะส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กรได้^{๓๘}

๑. วิธีการของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

วิธีการของการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีหลายแนวทางหลายทรศนะ แตกต่างกันไปตามลักษณะของงาน แต่จะกล่าวถึงพอสังเขปในเชิงปฏิบัติการ ดังต่อไปนี้

๑.๑ การให้คำปรึกษา (Consultation) การปรึกษาหารือเป็นการรับฟังความคิดเห็น และตรวจสอบข้อมูลบางประการก่อนที่จะตัดสินใจดำเนินการ และเพื่อประเมินผลบางประการที่มองข้ามไป นอกจากนี้ยังเป็นการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เพื่อเสริมสร้างให้เกิดความเข้าใจ และเปิดโอกาสให้มีการเสนอแนะทางเลือกประกอบการตัดสินใจ รูปแบบของการให้คำปรึกษาหารือนี้ เหมาะสำหรับการบริหารภารกิจที่ไม่ใหญ่โต หรือใช้กับผู้บริหารระดับต้น

๑.๒ การทำงานเป็นทีมหรือการสร้างทีมงาน (Team Building) เป็นกลุ่มบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป ร่วมกันทำงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์นั้น ซึ่งในการทำงานทุกคนจะต้องเข้าใจในวัตถุประสงค์ มีการประสานงาน และสามารถทำหน้าที่แทนกันได้อย่างราบรื่น

๑.๓ กลุ่มคุณภาพงาน (QC Circles) เป็นการทำงานของคนกลุ่มเล็กๆ ประมาณ ๓-๑๕ คน แต่นิยมกันมาก คือ ๘-๙ คน จากแผนกเดียวกัน มาพบปะกันเป็นประจำ เพื่อควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงาน ปรับปรุงวิธีการทำงาน โดยมาร่วมกันคิดค้นหาสาเหตุของปัญหา วิเคราะห์จนได้ข้อสรุปของปัญหา จากนั้นจึงเสนอแนวทางการแก้ไข วิธีการนี้เหมาะสำหรับใช้กับบุคลากรในระดับพนักงานปฏิบัติงานในองค์กร (Worker) หรือระดับหัวหน้างาน (Foreman)

๑.๔ การรับฟังข้อเสนอแนะ (Suggestion Programs : SP) เป็นการที่ผู้บริหารเปิดโอกาสหรือกระตุ้นให้บุคลากรแต่ละคนแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการทำงาน เพื่อจะได้นำมาปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นวิธีนี้จะเน้นไปที่แต่ละบุคคลซึ่งตรงกันข้ามกับการบริหารโดยใช้กลุ่มในการแก้ปัญหา ข้อคิดเห็นนี้จะต้องมีสมาชิกทั้งหมดอย่างน้อยร้อยละ ๑๕

๑.๕ การฝึกอบรมที-กรุป (T-Group Approach or Sensitivity) เป็นการบริหารแบบมีส่วนร่วมในรูปของการฝึกอบรมในห้องปฏิบัติการโดยจัดเป็นกลุ่มเล็กๆ นั่งพูดคุยกันอย่างเปิดเผย โดยทุกคนจะต้องทำความเข้าใจบุคคลิก ค่านิยม แรงจูงใจ และปัญหาอุปสรรคในการทำงาน การฝึกอบรมประเภทนี้จึงเน้นกระบวนการ (Process) มากกว่าเนื้อหา (Content) ซึ่งจะช่วยให้รู้จักตนเองดียิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่ทัศนคติตลอดจนคุณค่าใหม่ของกลุ่ม

๑.๖ การมอบอำนาจ (Delegated Power) เป็นการกระจายอำนาจ เพื่อแบ่งเบาภาระหน้าที่ของผู้บริหาร สร้างบรรยากาศในการทำงานแบบประชาธิปไตย และเปิดโอกาสทางเลือกให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการบริหาร แต่อำนาจในการปกครอง หรือบังคับบัญชายังคงอยู่กับผู้บริหารสูงสุด

^{๓๘} มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,ประมวลสาระชุดวิชา หน่วยที่ ๑-๕ สาระสนเทศและการวิจัย การบริหารการศึกษา(นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๖) .

๒. ข้อดีของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

๒.๑ เป็นการสร้างสรรค์ให้มีการระดมสรรพกำลังจากบุคคลต่างๆ เช่น พลังความคิด สติปัญญา ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ เป็นต้น

๒.๒ เป็นการสร้างบรรยากาศและพัฒนาประชาธิปไตยในการทำงาน

๒.๓ ช่วยลดความขัดแย้งระหว่างผู้บริหารกับผู้ปฏิบัติงาน เพราะเกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน มีส่วนช่วยให้ประสานงานกันดี

๒.๔ การบริหารแบบมีส่วนร่วมจะทำให้งานมีประสิทธิภาพ และคุณภาพที่ดีเพราะจะมีความรับผิดชอบน้อย

๒.๕ ผลงานที่เกิดขึ้นจะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจแก่บุคลากรทุกคน เพราะ ทุกคนมีส่วนร่วมในความสำเร็จของงาน

๒.๖ ช่วยให้การงานสำเร็จลงได้ในเวลารวดเร็วเพราะมีการแบ่งหน้าที่กันทำ

๒.๗ สร้างความสมดุลระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายปฏิบัติ

๓. ข้อจำกัดของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

แม้ว่าการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมจะมีข้อดีอยู่หลายประการก็ตาม แต่ก็มีข้อเสียและข้อจำกัด ดังนี้

๓.๑ การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นในการบริหาร อาจเกิดความขัดแย้งหรือไม่สอดคล้องกับฝ่ายบริหาร ซึ่งอาจทำให้กิจกรรมนั้นล่าช้าหรือล้มเหลวได้

๓.๒ การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการบริหาร อาจเป็นช่องทางหนึ่งที่เกิดกลุ่มอิทธิพลที่ใช้พลังของกลุ่มไปในทางที่ไม่สร้างสรรค์ เพื่อประโยชน์ของตนเองหรือพวกพ้องได้

๓.๓ ผู้บริหารบางคนคิดว่า การยอมให้ฝ่ายผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในการใช้อำนาจ และรับผิดชอบจะทำให้ตนเองสูญเสียอำนาจ

๓.๔ การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ไม่สามารถนำไปใช้กับงานที่เร่งด่วนได้ เพราะต้องใช้เวลามากในกระบวนการบริหาร เช่น การประชุมหลายครั้งเพื่อให้ได้ข้อยุติ

๓.๕ การมีส่วนร่วมในการบริหารงานบางกรณีต้องใช้งบประมาณมาก ดังนั้นจึงต้องคำนึงถึงผลตอบแทนว่า จะคุ้มค่ากับการลงทุนหรือไม่

๓.๖ การคัดเลือกผู้เข้าร่วมงาน ถ้าได้บุคคลที่ไม่มีความรู้ความสามารถ และความเหมาะสมกับงานอาจจะทำให้เกิดการเสียเวลา และยุ่งยากในภายหลัง

๓.๗ ความคิดเห็นของบุคคลภายนอกองค์กรโดยเฉพาะประชาชน อาจไม่ได้รับการยอมรับเท่าที่ควร

๓.๘ การไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่มักจะทำให้เกิดการก้าวท้าวหน้าที่ซึ่งกันและกัน

สรุปว่า รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขึ้นอยู่กับเป้าหมาย จุดประสงค์ขององค์กร โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายโดย ยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ให้เกียรติกัน การสร้างความรัก ความสามัคคี ประรณาดีต่อกัน คิดเชิงบวก อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและพัฒนาผู้เรียนเต็มตามศักยภาพ ก็จะส่งผลดีต่อสถานศึกษาต่อไป

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

๒.๒.๑ ความหมายของความคิดเห็น

กู๊ด (Good) ^{๓๙}ได้กล่าวไว้ว่า ความคิดเห็นหมายถึง ความเชื่อ ความคิด หรือการลงความเห็นเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยไม่สามารถบอกได้ว่า ถูกต้องหรือไม่

โคเลสนิค (Kolesnik) ^{๔๐}ได้กล่าวไว้ว่า ความเห็นเป็นการออกแบบซึ่งการตัดสินใจจากการประเมินค่า หรือทัศนเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ

พระธรรมปฎก (ป.อ.ปยุตโต) ^{๔๑}ได้กล่าวไว้ว่า ความเห็น (ทิฎฐิ) หมายความว่า รวมถึงความเชื่อถือ ลัทธิ ทฤษฎี ความเข้าใจตามนัยเหตุผล ข้อที่เข้ากับความเข้าใจของตน หลักการที่เห็นสมควร ข้อที่ถูกต้อง ข้อที่เชิดชูเอาไวความใฝ่นิยม หรือที่ปัจจุบันเรียกกันว่าค่านิยม รวมไปถึง อุดมการณ์ แนวทัศนในการมองโลกและชีวิต ที่เรียกกันว่าโลกทัศน์และชีวิตทัศน์ต่างๆ ตลอดจนทัศนคติพื้นฐานที่สืบเนื่องมาจากความเก็บความเข้าใจและความใฝ่ใฝ่เหล่านั้น ถ้าจะจัดเข้าเป็นพวกๆ ก็คงมี ๒ ระดับ คือ ความเห็น ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณค่าว่า ดี ไม่ดี ควรจะเป็น ไม่ควรจะเป็น เป็นต้น

ราชบัณฑิตยสถาน ^{๔๒}ได้ให้ความหมายว่า ความคิดเห็น คือ สิ่งที่มีรู้ในใจ ความรู้ที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ ก่อให้เกิดการแสวงหาความรู้ต่อไป หรือสติปัญญาที่จะคิดสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างถูกต้องสมควร

ไอแซค (Isaak) ^{๔๓}ได้กล่าวไว้ว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกทางคำพูดหรือคำตอบที่บุคคลใดแสดงออกต่อสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง โดยเฉพาะจากคำถามที่ได้รับทุกๆ ไป โดยปกติแล้วความคิดเห็นจะแตกต่างจากทัศนคติ คือความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะ ขณะที่ทัศนคติจะเป็นเรื่องทุกๆ ไป ซึ่งจะมีความหมายที่กว้าง

เอนเจิล และสเนลโกรม (Engle and Snellgrove) ^{๔๔}ได้กล่าวไว้ว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกทางด้านเจตนาที่ออกมาเป็นคำพูด เป็นการสรุปหรือการลงความเห็น โดยอาศัยพื้นฐานความรู้ที่มีอยู่

^{๓๙} Good ,C.V., *Dictionary of Education*, (New York : Mc Graw-Hill Book Company,1973), p. 338.

^{๔๐} Kolesnik, W.L., *Education Psychology Industry*, (Boston : Houghton Mifflin Company, 1970), p .320.

^{๔๑} พระธรรมปฎก (ป.อ. ปยุตโต), *พุทธธรรม*, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๗๓๕-๗๓๖.

^{๔๒} ราชบัณฑิตยสถาน, *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๔*, (กรุงเทพมหานคร : ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้น, ๒๕๔๖), หน้า ๒๓๑.

^{๔๓} Isaak, A.C., *Scope and Methods of Political Scienc : An Introduction to the MeThodology of Political Inquiry*, (Illinois : The Dorsey Press, 1981), p. 203.

^{๔๔} Engle, T.L. and L. Snellgrove, *Psychology : Its Principle and Application*, (Boston : Houghton Mifflin Company, 1969), p. 593.

๒.๒.๒ ความสำคัญของความคิดเห็น

จิตรจําแนง สุภาพ ^{๔๕} ได้กล่าวถึง ความสำคัญของความคิดเห็นว่า ความคิดเห็นมี อิทธิพลครอบงำและมีบทบาทกำหนดวิถีชีวิตและสังคมของมนุษย์เป็นอย่างมาก สามารถนำชีวิต สังคม หรือมนุษยชาติทั้งหมดไปสู่ความเจริญงอกงามหลุดพ้น หรือนำไปสู่ความเสื่อม ความพินาศก็ได้ ดังจะมองเห็นในชีวิตของบุคคลที่ฐิ (ความเห็น) เป็นตัวชักจูงและกำหนดวิถีชีวิตทั้งในด้านรับเข้า และด้านแสดงออกกล่าวคือ จะมองเห็นโลกและชีวิตเป็นอย่างไร และจะปฏิบัติต่อโลกและชีวิตนั้นอย่างไร เริ่มตั้งแต่การแปลความหมายของประสบการณ์ที่รับเข้ามาใหม่อย่างไร จะตีค่าจะตัดสิน วินิจฉัยอย่างไร จะหันไปหาหรือเลือกรับสิ่งใด สอนใด ในแง่ใด จะเห็นด้วยหรือไม่ จะอยู่ฝ่ายใดและชักนำแนวความคิด การพูด การกระทำ ที่จะ สนองตอบได้ แสดง ปฏิกริยาออกไปเองว่าจะเอาอย่างไรพูดหรือทำอย่างไรกับบุคคล สิ่งของ สภาพแวดล้อม หรือ สถานการณ์นั้นๆ พรอมทั้งสร้างเหตุผลประกอบสำหรับการที่จะพูดจะทำเช่นนั้น

สรุป ความสำคัญของความคิดเห็นว่า การออกสำรวจความคิดเห็นเป็น การศึกษาความรู้ลึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งแต่ละบุคคลจะแสดงออก ความเชื่อและ ความรู้สึกใดๆ ออกมาโดยการพูดหรือการ เขียนเป็นต้น การสำรวจความคิดเห็นจะเป็นประโยชน์ ต่อการบริหารงานด้านต่างๆ เพราะจะทำให้การบริหารงาน เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ถ้าจะให้สำเร็จและบรรลุเป้าหมายอย่างแท้จริงแล้วก็คงจะได้รับความร่วมมือจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจึงจะทำให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

๒.๒.๓ หลักการวัดความคิดเห็น

ในเรื่องของการวัดความคิดเห็นนั้นได้มีผู้ให้หลักการไว้แตกต่างกัน ดังนี้

จิตรจําแนง สุภาพ ^{๔๖} ได้กล่าวไว้ว่าลักษณะของความคิดที่ดี ความคิดที่ดีจนถึงขั้นเกิดปัญญา ประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ คือ การใช้ความคิดถูกวิธี การรู้จักคิด การคิดเป็น การคิดที่มีระบบระเบียบ กล่าวโดยรวมๆ ก็คือ หมายถึง การรู้จักมอง รู้จักพิจารณาสิ่งหลาย ตามที่สิ่งนั้นๆ มันเป็นของมัน คิดหาเหตุผล ค้นหาต้นตอหรือต้นเค้า สืบสาวให้ตลอดสาย และแยกแยะสิ่งนั้นๆ หรือปัญหา นั้น ออกให้เห็นตามสภาวะและตามความสัมพันธ์สืบทอดแห่งเหตุปัจจัยโดยไม่เอา ตัณหา อุปาทานของตนเข้าไปเกี่ยวข้อง

เบส จอห์น ^{๔๗} ได้กล่าวไว้ว่า ในการที่ผู้ใดจะแสดงความคิดเห็นออกมานั้นวิธีการที่จะใช้โดยทั่วไป คือ วิธีการตอบแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามได้เสนอแนะว่า วิธีที่ง่ายที่สุดที่จะบอกความคิดเห็นคือ การแสดงออกให้เห็น ร้อยละของคำตอบในแต่ละข้อความ เพราะจะทำให้เห็นว่าความคิดเห็นจะออกมาในลักษณะใด และจะได้อทำตามข้อคิดเห็นเหล่านั้น

^{๔๕} จิตรจําแนง สุภาพ, **ทฤษฎีวิธีชาว**, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์การพิมพ์พลชัย, ๒๕๔๔), หน้า ๒๓๙.

^{๔๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๓๙.

^{๔๗} Best, J.W., **Research in Education**, (Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice Hall Inc, ๑๙๗๗), p.169.

วิเชียร เกตุสิงค์^{๔๘} ได้กล่าวถึงหลักการวัดความคิดเห็นว่า การใช้แบบสอบถามสำหรับ วัดความคิดเห็นจะต้อง ระบุให้ผู้ตอบตอบ ตอบว่าเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วย กับข้อความที่กำหนดให้ แบบสอบถามประเภทนี้นิยมสร้างตามแนวคิดของลิเคอร์ท ซึ่งแบ่งน้ำหนักความคิดเห็นเป็น ๕ ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วยมาก เห็นด้วยไม่เห็นด้วยและไม่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง สวนการให้คะแนน ขึ้นอยู่กับใจความว่าจะเป็นปฏิฐาน (Positive) หรือนิเสธ (Negative) นอกจากนี้ ในการศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นนั้น สิ่งที่มีอิทธิพลที่ทำให้ความคิดเห็น แตกต่างกันไปประกอบด้วย

๑. การอบรมของครอบครัว อิทธิพลของครอบครัวมีมากกว่าปัจจัยอื่นๆ เพราะ ครอบครัว เป็นสถาบันสังคมแห่งแรกของบุคคล

๒. กลุ่มและสังคมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลเมื่ออยู่ในกลุ่มใดหรือสังคมใดก็จะมีความคิดเห็น ทางเดียวกันและสังคมอื่นๆ กลุ่มเป็นส่วนผลักดันให้บุคคลมีการเรียนรู้

๓. วัฒนธรรม ประเพณี บุคคลเมื่อได้ รับอิทธิพลจากวัฒนธรรม ประเพณีปฏิบัติไป ตามวัฒนธรรมและ ประเพณี และมักจะมีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมและประเพณีของตนไปในทางที่ดี

๔. การศึกษา ระดับการศึกษามีอิทธิพลมาก ต่อการแสดงความคิดเห็นเพราะเป็น การจัดประสบการณ์ให้กับบุคคล

๕. สื่อมวลชนได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลมากต่อ การเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นของบุคคล เพราะเป็นสื่อในการสร้างความคิดเห็นด้านบวกและด้านลบ ได้

สรุปได้ว่า การวัดความคิดเห็นนั้นสามารถที่จะวัดออกมาได้โดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งมีทั้ง แบบเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย กับแบบข้อความกำหนดให้ โดยนิยมสร้างตามแนวคิดของลิเคอร์ท ซึ่ง แบ่งน้ำหนักความคิดเห็นเป็น ๕ ระดับได้แก่ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับหลักจริยธรรม

๒.๓.๑ หลักธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา จะแสดงถึงหลักจริยธรรมและคุณธรรม ที่ควรประพฤติหรือแนวทางของการประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดี เพื่อประโยชน์สุขของตนเองและ ส่วนรวมซึ่งพุทธทาสภิกขุ ได้ให้ความหมายของ คุณธรรม หมายถึง ระเบียบ แนวปฏิบัติ ซึ่งมุ่งให้เกิด ความผาสุก ความสงบสุขเนื่องด้วยสังคมส่วนใหญ่ ตลอดจนสภาพความดีงามทั้งหลายซึ่งฝังรากลึกอยู่ ภายในจิตสำนึกของคนแต่ละคนและเป็นคุณสมบัติของมนุษย์ โดยเฉพาะ ส่วนจริยธรรม หมายถึง สิ่งที่ประพฤติ จะต้องประพฤติซึ่งจริยธรรม หรือethics อยู่ในรูปของปรัชญา คือ ที่ต้องคิดต้องนึก^{๔๙} นอกจากนั้นหลวงพ่อบุญญานันทะ ได้ให้ความหมายของคำว่า ธรรมะ หมายถึง สรรพสิ่งทุกอย่าง ทั้งที่เป็นสังขารที่มีใจครองและไม่มีใจครองล้วนแต่เป็นธรรมะทั้งสิ้น หรือ หมายถึง คำสั่งสอนของ

^{๔๘} วิเชียร เกตุสิงค์, **หลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย**, (กรุงเทพมหานคร : ศิริ วัฒนาอินเตอร์พรีน, ๒๕๒๔), หน้า ๙๔-๙๗.

^{๔๙} พุทธทาสภิกขุ **ความแตกต่างระหว่างศีลธรรมกับศาสนา**, (นนทบุรี : โรงพิมพ์เอกรินทร์, ๒๕๑๔), หน้า ๑๐๗.

พระพุทธเจ้าที่มีอยู่ในโลกนี้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่ชื่อธรรมโดยตรงหรือมีชื่อเรียกเป็นอย่างอื่น เช่น ศิลปวินัย หรือ หมายถึง ความจริง สรรพสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่ในโลกเป็นจริงเป็นจังจะ^{๕๐}

พระยาอนุมานราชชน^{๕๑} ได้กล่าวถึงคุณธรรม จริยธรรม ว่าเป็นการค้นหา ความจริงเกี่ยวกับคุณค่าของความประพฤติในสังคมซึ่งถือว่าถูกต้อง ดีงาม และสิ่งซึ่งถือว่าผิดหรือชั่วไม่ควรประพฤติและวางหลักกำหนดเป็นมาตรฐานไว้

บุญมี แทนแก้ว^{๕๒} ได้ให้ความหมายจริยธรรมว่า หมายถึงสิ่งที่เป็นคุณงามความดี เป็นสภาวะจิตใจที่มั่นคง ซึ่งแสดงตัวออกมาในรูปของการกระทำที่จริงจัง และอยู่ในทางสายกลาง ซึ่งคุณธรรมและจริยธรรมเป็นสิ่งที่อยู่จริง มีความแน่นอน หากบุคคลทำความดีย่อมได้รับผลดี เสมอ ไม่นับกับสภาพแวดล้อม กาลเวลา หรือสถานที่ และจะสร้างประโยชน์สุขให้เกิดขึ้น

พรนพ พุกกะพันธ์^{๕๓} ได้ให้ความหมายของจริยธรรม (Ethics) หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศิลธรรม กฎศีลธรรม เป็นพฤติกรรมในทางที่ดีงาม ที่แสดงออกจากคุณธรรมที่มีอยู่ในใจ สามารถที่จะเห็นและวัดได้

พิภพ วังเงิน^{๕๔} ได้ให้ความหมายของจริยธรรม ว่าหมายถึง คุณสมบัติทาง ความประพฤติ (Conduct) ที่สังคมมุ่งหวังให้สมาชิกของสังคมนั้นประพฤติ มีความถูกต้องในความประพฤติ มีเสรีภาพในขอบเขตของมโนธรรม เป็นหน้าที่ที่สมาชิกของสังคมพึงควรกระทำ หรือ หมายถึงความประพฤติอันพึงปฏิบัติต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม เพื่อก่อให้เกิด ความเจริญรุ่งเรือง เกษมสุขขึ้นในสังคมและสมาชิกของสังคม การที่จะปฏิบัติไปเช่นนั้นได้ ผู้ปฏิบัติจะต้องรู้จักว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด

พิภพ วังเงิน^{๕๕} ได้กล่าวถึง ความสัมพันธ์ระหว่างธรรมกับจรรยาว่าธรรม คือ เครื่องรักษาความประพฤติของบุคคลให้เที่ยงตรงต่อประโยชน์และวัตถุประสงค์ของบุคคล ส่วนจรรยา คือ ความประพฤติกริยาที่ควรประพฤติ ดังนั้นหลักธรรมกับจรรยาจึงมีความสัมพันธ์กัน คือธรรมเป็นหลักของจรรยาตนเอง ดังนั้นสรุปได้จริยธรรม หมายถึง ข้อประพฤติปฏิบัติตาม หลักศีลธรรม พฤติกรรมในทางที่เป็นความดีโดยมุ่งเน้นในลักษณะการมีคุณธรรม มีศีลธรรม พุด ดี คิดดี ทำดี มีจิตใจดี มีความรัก มีความเมตตา กรุณา แนะนำตักเตือนด้วยความหวังดี กล่าววาจา สุภาพ แสดงความเคารพนับถือกัน การเสียสละ เคารพรับฟังความคิดเห็นกันมีความเห็นชอบร่วมกัน ตกลงกันได้ในหลักการ

^{๕๐} หลวงพ่อปัญญานันทะ, **ธรรมะประมวลพุทธธรรมที่สำคัญ**, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ธนจักรการพิมพ์, ๒๕๔๓), หน้า ๒๒

^{๕๑} พระยาอนุมานราชชน, **ชาติ ศาสนา วัฒนธรรม**, (กรุงเทพมหานคร : พรตวิการพิมพ์, ๒๕๓๓), หน้า ๔.

^{๕๒} บุญมี แทนแก้ว, **จริยศาสตร์**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ โอ เอส พริ้นติ้ง เฮาส์, ๒๕๓๙), หน้า ๔๕.

^{๕๓} พรนพ พุกกะพันธ์, **จริยธรรมทางธุรกิจ**, (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด, ๒๕๔๓), หน้า ๔๐๐.

^{๕๔} พิภพ วังเงิน, **จริยธรรมวิชาชีพ**, (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด, ๒๕๔๓), หน้า ๙.

^{๕๕} เรื่องเดียวกัน , หน้า ๗.

สำคัญ ยึดถืออุดมคติ หลักแห่งความดีงามหรือจุดหมายสูงสุดอันเดียวกัน ดังนั้น การปฏิบัติตามหลักธรรมจึงต้อง ประกอบกันทั้งความรู้สึทางจิตใจและการปฏิบัติที่สอดคล้องกัน

๒.๓.๒ ประโยชน์ของจริยธรรม

พิภพ วังเงิน^{๕๖} กล่าวถึงประโยชน์ของการประพฤติตามหลักจริยธรรม ไว้ดังนี้

๑. สามารถปฏิบัติตนและดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องซึ่งวิญญูชน คือ ผู้มีปัญญาสูงสุด และมีสติสมบูรณ์ สามารถใช้ปัญญาอย่างถูกต้อง สอน “ปัญญาชน” หมายถึง ผู้มีปัญญาสูงสุด แต่อาจใช้ปัญญาผิดทางได้ เพราะขาดจริยธรรม คุณธรรม จึงใช้ปัญญาในทางทุจริตมิฉะฉินปฏิบัติ

๒. ทำให้บุคคลมีชีวิตอยู่อย่างมั่นใจเนื่องจากมั่นใจในความถูกต้องสุจริตได้ดำเนินชีวิตอย่างดีที่สุด หนักแน่นมั่นคงในหลักธรรม ประพฤติสุจริตด้วย กาย วาจา และใจ ใช้ชีวิตให้ เกิดประโยชน์ ค้ำค่า ดังนี้

๒.๑) ประโยชน์ตน เป็นการฝึกฝนตนเองดี บรรลุผลแห่งความเจริญอกงาม ในสติปัญญา คุณธรรม สมบูรณ์ด้วยวิชาการ จริยธรรม

๒.๒) ประโยชน์ผู้อื่นหรือประโยชน์ท่าน ทำตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นทั้งทาง วัตถุ และทางจิตใจ เช่น เมตตา กรุณา เกื้อกูลต่อผู้อื่น

๒.๓) ประโยชน์ร่วมกันทั้งสองฝ่าย โดยไม่ให้การแสวงหาประโยชน์ไป กระทบ กระเทือนประโยชน์ส่วนรวม กระทำสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน เช่น อุทิศที่ดินของตน ให้เป็นถนน สาธารณะตนเองก็ได้ประโยชน์ รถเข้าถึงบ้านตนเองได้

๓. ทำให้เกิดความมีระเบียบเรียบร้อย ซึ่งความมีระเบียบเป็นเหตุให้สงบ สบายงาม เจริญรุ่งเรือง มั่นคง หลักธรรมที่ควรนำมาปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเรียบร้อยได้แก่ หิริ คือ ความละอายต่อบาป ละอายใจตนเองไม่กล้าทำชั่ว เพราะจะเกิดทุกข์ เดือดร้อน โอดต้อปะปะ คือ ความกลัวบาปเกรงกลัวความชั่ว

๔. ทำให้สามารถทำประโยชน์แก่สังคมได้อย่างกว้างขวาง ซึ่งผู้มีจริยธรรม มีคุณธรรม สูงจะเป็นผู้มีจิตใจดี ยอมคิดถึงแต่ประโยชน์ส่วนรวมทุกเมื่อ มีการบำเพ็ญอรรถะ (ประโยชน์) ๓ ประการ ดังนี้

๔.๑) ประโยชน์ปัจจุบัน มุ่งกันในโลกนี้ มีทรัพย์ ยศ เกียรติ ไม้ตรี

๔.๒) ประโยชน์เบื้องหน้า หรือประโยชน์ในด้านคุณค่าของชีวิต ความเจริญ อกงามแห่งชีวิต จิตใจที่พัฒนาเติบโตขึ้นด้วยคุณธรรม

๔.๓) ประโยชน์สูงสุด หรือประโยชน์ที่เป็นสาระแท้ของชีวิต รู้แจ้งสภาวะของ สิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงรู้เท่าทันธรรมชาติสังขาร สามารถทำจิตใจให้ปลอดโปร่ง ผ่องใส สงบสว่าง มีความสุข ดับกิเลส และกองทุกข์ได้

๕. ทำให้เจริญก้าวหน้าชีวิต ชีวิตมนุษย์จำเป็นต้องมีจริยธรรม คุณธรรม มิฉะนั้น แล้ว แม้จะมีชีวิตก็เหมือนตายแล้ว พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า “ผู้ใดคุณธรรม จริยธรรม แม้จะมีชีวิตอยู่ตั้งร้อยปี ยังสู้ผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรมที่มีชีวิตอยู่เพียงวันเดียวไม่ได้” ผู้ต้องการ ความเจริญก้าวหน้าใน

^{๕๖} เรื่องเดียวกัน , หน้า ๒๕-๒๗.

ชีวิตและความสำเร็จไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษาหรืออาชีพการงานก็ตาม พึงปฏิบัติตามหลักธรรมที่จะนำชีวิตไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองที่เรียกว่า “จักร หมายถึงธรรมประคอง ล้อที่นำรถไปสู่จุดหมาย” ซึ่งมี ๓ ขอบ ดังนี้

๕.๑) เลือกอยู่ถิ่นที่เหมาะสมมีสิ่งแวดล้อมและบุคคลดี อำนวยความเจริญ ก้าวหน้าแก่ชีวิต

๕.๒) รู้จักเสวนาคบคนดี หรือร่วมหมุกกับบุคคลผู้รู้ ผู้ทรงคุณ และผู้ที่จะ
เกื้อกูลแก่ การแสวงหาความรู้ ความก้าวหน้าแห่งองกาม

๕.๓) ตั้งตนไวถุกวิถีทาง

นอกจากนี้ **พิภพ วชังเงิน**^{๕๗} ยังได้กล่าวถึงการเกิดจริยธรรมของมนุษย์ มีดังนี้

๑. เกิดจากการเรียนรู้ระบบสังคม มนุษย์ใดจริยธรรม ค่านิยมจากการรู้จักวิเคราะห์คุณค่า ความถูกต้อง ชั่วดี ความมีเหตุผล แล้วนำมายึดถือปฏิบัติจนกลายเป็นหลักการ ข้อกำหนด กฎเกณฑ์ แนวศีลธรรม

๒. เกิดจากการเลียนแบบ เป็นกระบวนการที่เกิดจากการเรียนรู้ ผู้ใหญ่เป็นสิ่งแวดล้อมแบบอย่างส่วนใหญ่คือครอบครัว โรงเรียน เพื่อน และชุมชน ผู้ที่สัมผัสซึมซับ พฤติกรรมของสมาชิก สังคมเป็นเวลาพอสมควรจะเกิดความเคยชิน

๓. การปฏิบัติตามหลักธรรมสากล(Universal)หลายศาสนาสร้างสรรค์หลักธรรมไว้ กล่อมเกล่าจิตใจ คนดี มีมโนธรรม บำเพ็ญตน และปลูกศรัทธาให้คนทั่วไปเห็นคุณค่า จริยธรรม เหล่านี้เป็นสิ่งดีงาม จึงขยายขอบเขตจากจุดเล็กที่สุด คือ เฉพาะตนไปจนถึงสากลโลก ที่สุดกลายเป็นหลักธรรมสากลให้คนถือปฏิบัติ

๔. การสร้างจริยธรรมในตนเองเกิดจริยธรรมในตนเองโดยจิตสำนึกโดยตัวเองเป็นผู้กำหนดขึ้นเนื่องจากความเป็นผู้มีมโนธรรม มีเหตุผล หรืออารมณ์

๕. การบำเพ็ญประโยชน์และพันธสัญญาประชาคม (Utility and Social Contract) เป็นการปฏิบัติไปตามระเบียบ บทบาท หน้าที่ สิทธิ เพื่อให้เกิดความสงบสุข ความสามัคคี มิมีมิตรภาพ

อมรา เล็กเริงสินธุ์^{๕๘} ได้สรุปแหล่งที่เป็นบ่อเกิดจริยธรรมที่สำคัญ ดังนี้

๑. หลักปรัชญา คือ ผลที่เกิดจากการใช้ปัญญาของมนุษย์ ปรัชญาที่ว่าด้วยจริยธรรม เป็นวิชาที่ว่าด้วยหลักแห่งความรู้ ความจริง เป็นแนวความคิดซึ่งกล่าวถึงลักษณะของวิถีชีวิต ที่พึงปรารถนา ธรรมชาติของมนุษย์ สภาพสังคมที่ดี ความคิดเชิงปรัชญาจะถูกถ่วงถ่วงอย่าง รอบคอบ มีเหตุผลในเรื่องเกี่ยวกับความดี ความถูกต้อง ค่านิยมและยึดเป็นหลักปฏิบัติ

๒. ศาสนา ไตแก่ คำสอนเป็นหลักปฏิบัติ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ทุกศาสนา สอนเน้นหนักปฏิบัติเพื่อความสงบสุข ศาสนาเป็นเรื่องความเชื่อของมนุษย์ ศาสนาได้ รวบรวมเอา คำสั่งสอนต่างๆ มาเป็นหลักเกณฑ์สำหรับความประพฤติและการปฏิบัติที่เหมาะสม มุ่งให้ทำความดี ศาสนาจึงเป็นที่มาของจริยธรรม ละเป็นตัวกำหนดมาตรฐานและคุณค่าในทาง จริยธรรม

^{๕๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๗.

^{๕๘} อมรา เล็กเริงสินธุ์, **คุณธรรมจริยธรรมสำหรับผู้บริหาร**, (กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์เสมาธรรม, ๒๕๔๒), หน้า ๗๑

๓. สิ่งแวดล้อมภูมิศาสตร์ภูมิประเทศลมฟ้า อากาศ สภาพสังคม วรรณคดี ศิลปะ
๔. วรรณกรรมและศิลปกรรม นวนิยาย ภาพยนตร์ โทรทัศน์ มีอิทธิพลต่อความ ประพฤติ ของเด็กที่จะเป็นผู้ใหญ่ในวันหน้า
๕. สถาบันครอบครัว มีอิทธิพลต่อจริยธรรมของสมาชิกในครอบครัว
๖. เพื่อนบ้านมีความสำคัญต่อเด็กๆ เพราะเด็กมักจะเอาอย่างจนเกิดเคยชินโดยไม่รู้ตัว
๗. โรงเรียนมีอิทธิพลต่อจิตใจนักเรียนมาก
๘. การสื่อสารพัฒนามากขึ้นอย่างแพร่หลายทั้งความเลว-ความดีในหลักจริยธรรม แต่คน ประพฤติชั่วมักตกเป็นเหยื่อข่าวเพราะคนทำข่าวต้องการการขายข่าว คนซื้อข่าวสนใจข่าวที่ผิดปกติ เพราะตื่นเต้น การสื่อสารจึงมีส่วนกำหนดความประพฤติอย่างมาก
๙. ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมที่มีการสะสมและตกทอดจากอดีตมาสู่ปัจจุบัน และปัจจุบันสู่นาคต บางประเพณีเหมาะสมในสมัยหนึ่ง เช่น โบราณมีการฆ่าสัตว์และ เผาไฟบูชา เทพเจ้า เป็นต้น
๑๐. การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ในสังคมมีคนต่างความประพฤติ พวกอภิชนใช้อำนาจไม่ เป็นธรรมกดขี่ผู้ด้อยกว่า สังคมจึงเดือดร้อนจนวายเป็นเหตุให้ต้องบัญญัติจริยธรรมขึ้นทางตะวันออก พระพุทธเจ้าวางหลักเบญจศีล เบญจธรรมขึ้นเพื่อคนที่เห็นแก่ตัว ไม่เบียดเบียนกัน
๑๑. เศรษฐกิจของประชาชนและสังคม บางประเทศประชาชนยากจน จำเป็นต้อง ประพฤติบางอย่างเพื่อความอยู่รอด ซึ่งการประพฤติเช่นนั้นสังคมถือว่าไม่ดี เช่นอาชีพโสเภณี ทำให้ได้ เงินมาปลูกบ้าน เลี้ยงดูพ่อแม่ที่ยากจน จึงเกิดความรู้สึกละอายใจไม่ผิดจริยธรรม
๑๒. สังคม สิ่งที่สังคมเชื่อถือ นับถือ กำหนดขึ้นเพื่อร่วมกันปฏิบัติ อันใดแก่ จารีต ประเพณีขนบธรรมเนียม กฎหมาย ซึ่งเป็นข้อกำหนดที่ยอมรับกันในสังคมและถือปฏิบัติสืบทอดกันมา
๑๓. การเมืองและการปกครอง กำหนดข้อบังคับ ระเบียบ จรรยาบรรณเป็นข้อบังคับ หรือ แนวปฏิบัติ เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบและความยุติธรรม ดังนั้นประโยชน์ของจริยธรรมจึง ทำให้ บุคคลสามารถรู้จักคิด วิเคราะห์คุณค่า ความถูกต้อง ชั่วดี ความมีเหตุผล แล้วนำมายึดถือ ปฏิบัติ จน กลายเป็นหลักการ ข้อกำหนด กฎเกณฑ์แนวศีลธรรมซึ่งเป็นกระบวนการนำไปสู่การ ปฏิบัติที่เกิดจากการ เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อม และเกิดจากการปฏิบัติตามหลักธรรม ที่ศาสนา สร้างสรรค์หลักธรรม ไวก ลอมเกล้าจิตใจ ให้เป็นคนดีมีโนธรรมบำเพ็ญตนและปลูกศรัทธาให้ศรัทธาและปฏิบัติตามหลักธรรม นั้น

ภูมิคติ จารุณนันท ได้นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมสำหรับการบริหาร ไว้ใน บทความเรื่อง “พุทธวิธีในการบริหาร” ว่าในทางพระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่เป็นข้อปฏิบัติสำหรับ นักบริหารหรือนักปกครองที่มีอำนาจหน้าที่ในการปกครองหมู่คณะ บริหารกิจการของหมู่คณะหรือ ประเทศชาติไว้อย่างมากมาย เพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้บริหารนั้นได้ใช้อำนาจหน้าที่ เพื่อประโยชน์สุข แก่ประชาชนและประเทศชาติอย่างแท้จริง พระพุทธเจ้าทรงเน้นถึงความสำคัญของผู้ปกครองหรือ ผู้บริหารเป็นอย่างมาก จะต้องประพฤติให้เป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่นหรือผู้ใต้บังคับบัญชาฉะนั้นหลักใน การบริหารตามแนวพุทธศาสนาสามารถสรุปได้ ๓ ประการ คือ

- ๑) การบริหารตน เป็นหลักการที่ว่าผู้บริหารที่ดี ต้องสามารถบริหารควบคุมตนเองให้ดี เสียก่อน จึงจะสามารถบริหารคนอื่นได้ดี

๒) บริหารคนเมื่อผู้บริหารสามารถบริหารตนได้ดีแล้ว ก็จะพัฒนาไปสู่การบริหารบุคคล หรือผู้ใต้บังคับบัญชา

๓) บริหารงาน คนกับงานเป็นสิ่งที่คู่กัน ถ้านักบริหารสามารถจัดการกับตนเองได้ดีก็จะนำไปสู่ความสำเร็จของการบริหารงานอย่างแน่นอน หลักธรรมสำคัญที่ผู้บริหารหรือผู้ที่เตรียมตัวเพื่อเป็นผู้บริหารควรจะพัฒนาทั้ง ๓ ด้าน คือ พัฒนาตน พัฒนาคคน และพัฒนางาน เพราะการพัฒนาทั้ง ๓ ด้านนั้น จะสร้างความสุขให้แก่ตนเองและสังคมต่อไป

๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับหลักสารณียธรรม ๖

พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙ กล่าวถึง หลักสารณียธรรม ๖ ไว้ว่า สารณียธรรม ๖ ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความให้ระลึกถึง, ธรรมเป็นเหตุที่ระลึกถึงกัน, หลักการอยู่ร่วมกัน สารณียธรรม ๖ คือ

๑. เมตตาทายกรรม ตั้งเมตตาทายกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ ช่วยเหลือกิจธุระของผู้ร่วมคณะด้วยความเต็มใจ แสดงกิริยาอาการสุภาพ เคารพนับถือ กัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

๒. เมตตาวจีกรรม ตั้งเมตตา วจีกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ ช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ สั่งสอน แนะนำตักเตือนด้วยความหวังดี กล่าววาจา สุภาพ แสดงความเคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

๓. เมตตาโมกกรรม ตั้งเมตตาโมกกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งต่อหน้าและลับหลังคือ ตั้งจิตปรารถนาดี คิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ แก่กัน มองกันในแง่ดี มีหน้าตายิ้มแย้ม แจ่มใสต่อกัน

๔. สาธารณโภคี โดของสิ่งใดมาก็แบ่งปันกัน คือ เมื่อใดสิ่งใดมาโดยชอบธรรม แม้เป็นของเล็กน้อย ก็ไม่หวงไว้ผู้เดียวนำมาแบ่งปันเฉลี่ยแจกจ่าย ให้ได้มีส่วนร่วม ใช้สอย บริโภคทั่วกัน ข้อนี้ใช้อุปปฏิวัตตโภคี ก็ได้

๕. สีสลสามัญญตา มีศีลบริสุทธิเสมอกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งต่อหน้าและลับหลังคือ มีความประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย ไม่ทำตนให้เป็นผู้ร่ำรังเกียจของหมู่คณะ

๖. ทิฏฐิสามัญญตา มีทิฏฐิงามเสมอกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ มีความเห็นชอบร่วมกัน ในข้อที่เป็นหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่ความหลุดพ้น สิ้นทุกข์ หรือขจัดปัญหา

ธรรม ๖ ประการนี้ มีคุณ คือ เป็นสารณียะ ทำให้เป็นที่ระลึกถึง เป็น ปยกรรม ทำให้เป็นที่รัก เป็น ครุกรรม ทำให้เป็นที่ระลึกเคารพ เป็นไปเพื่อความสงเคราะห์ ความกลมกลืนเข้าหากัน เพื่อความไม่วิวาท เพื่อความสามัคคี และเอกภาพ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน^{๕๙}

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต)^{๖๐} ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม” สารณียธรรม ๖ แปลว่า ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึง ,ธรรมเป็นเหตุที่ระลึกถึงกัน,หลักการอยู่ร่วมกัน ได้แก่

^{๕๙} ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๓๑๗/๒๕๗.

^{๖๐} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๔๗) หน้า ๒๐๐.

(๑) เมตตากายกรรม : ตั้งเมตตากายกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ ช่วยเหลือกิจธุระของผู้ร่วมคณะด้วยความเต็มใจ แสดงกิริยาอาการสุภาพ เคารพนับ ถ้อยกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

(๒) เมตตาวาจกรรม : ตั้งเมตตาวาจกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ ช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ สั่งสอน แนะนำตักเตือนด้วยความหวังดี กล่าววาจา สุภาพ แสดงความเคารพนับถ้อยกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

(๓) เมตตามโนกรรม : ตั้งเมตตามโนกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ ตั้งจิตปรารถนาดี คิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ แก่กันมองกันในแง่ดี มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส ต่อกัน

(๔) สาธารณโภคี : โดของสิ่งใดมาก็แบ่งปันกัน คือ เมื่อใดสิ่งใดมาโดยชอบ ธรรม แม้เป็นของเล็กน้อย ก็ไม่หวงไว้ผู้เดียว นำมาแบ่งปันเฉลี่ยแจกจ่าย ให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอย บริโภคทั่วกัน ช้อนนี้ใช้ อ้อปฏิวิรัตตโภคี ก็ได้

(๕) สีลสามัญญตา : มีศีลบริสุทธิ์เสมอกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ ทั้งหลาย ทั้งต่อหน้า และลับหลัง คือ มีความประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย ไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจของหมู่คณะ

(๖) ทิฏฐิสามัญญตา : มีทิฏฐิดีงามเสมอกันเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลายทั้งต่อหน้าและลับหลังคือมีความเห็นชอบร่วมกันในข้อที่เป็นหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่ความหลุดพ้น สิ้นทุกข์ หรือ ขจัดปัญหา

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ^{๒๑} ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “ธรรมนุญชีวิต” ว่า หลักการ อยู่ร่วมกันที่เรียกว่า สารณียธรรม ๖ (ธรรมเป็นเหตุที่ระลึกถึงกัน) ๖ ประการ คือ

๑. เมตตากายกรรม ทำต่อกันด้วยเมตตา คือ แสดงไมตรีและความหวังดีต่อเพื่อนร่วมงาน ร่วมกิจการ ร่วมชุมชน ด้วยการช่วยเหลือกิจธุระต่างๆ โดยเต็มใจ แสดงกิริยาอาการสุภาพ เคารพนับ ถ้อยกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

๒. เมตตาวาจกรรม พูดต่อกันด้วยเมตตา คือ ช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ สั่งสอน แนะนำตักเตือนด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพ แสดงความเคารพนับถ้อยกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

๓. เมตตามโนกรรม ติดต่อกันด้วยเมตตา คือ ตั้งจิตปรารถนาดี คิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ แก่กัน มองกันในแง่ดี มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส ต่อกัน

๔. สาธารณโภคี ได้มาแบ่งกันกินกันใช้ คือ แบ่งปันลาภผลที่ได้มาโดยชอบธรรมแม้เป็นของเล็กน้อยก็แจกจ่ายให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยบริโภคทั่วกัน

๕. สีลสามัญญตา ประพฤติให้ดีเหมือนเขา คือ มีความประพฤติสุจริตดีงาม รักษาระเบียบวินัยของส่วนรวม ไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจหรือเสื่อมเสียแก่หมู่คณะ

๖. ทิฏฐิสามัญญตา ปรับตัวให้เข้ากันได้ คือ เคารพรับฟังความคิดเห็นกันมีความ

^{๒๑} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), **ธรรมนุญชีวิต**, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ การศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๔๗) , หน้า ๒๓-๒๔.

เห็นชอบ ร่วมกัน ตกลงกันได้ในหลักการสำคัญ ยึดถืออุดมคติ หลักแห่งความดีงามหรือจุดหมายสูงสุด อันเดียวกัน

ทองหล่อ วงษ์ธรรมมา^{๒๒} ได้กล่าวไว้ในหนังสือปรัชญา ๒๐๑ พุทธศาสตร์”สาราณียธรรม แปลว่า ธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน หมายถึง คุณธรรมที่ทำให้คนเราไม่เห็นแก่ตัว เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่น เข้าใจคนอื่นมากขึ้น สาราณียธรรม มี ๖ คือ

๑. เมตตากรรม คือ ทำต่อกันด้วยเมตตา หมายถึง ทำสิ่งใดก็ทำด้วยความปรารถนาดีต่อกัน เช่น แสดงไมตรีและหวังดีต่อเพื่อนร่วมงานร่วมกิจการร่วมชุมชนโดยช่วยเหลืออุเคราะห์ต่างๆ ด้วยความเต็มใจ แสดงอาการปรีชาสุภาพ เคารพนับถือทั้งต่อหน้าและลับหลัง

๒. เมตตาวาจกรรม คือ พูดกันด้วยเมตตา หมายถึง จะพูดอะไรก็พูดด้วยความปรารถนาดีต่อกันเช่น แนะนำ สั่งสอนตักเตือนกันด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพ พูดจริงไม่พูดเพื่อผลประโยชน์ ที่จะเกิดขึ้นแก่ตนเองฝ่ายเดียว

๓. เมตตามโนกรรม คือ คิดต่อกันด้วยเมตตา หมายถึง จะคิดอะไรก็คิดด้วยความปรารถนาดีต่อกัน เช่น ตั้งจิตปรารถนาดี คิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กัน มองกันในแง่ดี

๔. สาธารณโภคี คือ แบ่งปันสิ่งที่ได้มาโดยชอบธรรม หมายถึง แบ่งปันลาภที่ร่วมกันหา ร่วมกันทำโดยยุติธรรม แม้สิ่งของที่ได้มาจะน้อย แต่ก็แจกจ่ายให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยบริโภคทั้งถึงกัน นั่นคือ การร่วมสุข ร่วมทุกข์กัน

๕. สีสสามัญญตา คือ มีความประพฤติเสมอภาคกัน หมายถึง ประพฤติสุจริตดีงาม เหมือนๆกัน มีระเบียบวินัยเป็นแบบเดียวกัน ไม่ประพฤติให้เป็นที่ยังเกียจ หรือเสื่อมเสียแก่หมู่คณะ

๖. ทิฏฐิสามัญญตา คือ มีความเสมอภาคกัน ทางความคิด หมายถึง ปรับความคิด ความเห็นให้มีเหตุผลผลถูกต้องเหมือนๆ กัน นั่นคือ การเคารพเหตุผล ยึดหลักความดีงามเป็น อุดมคติ อย่างเดียวกัน

พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กล่าวถึง หลักธรรมสาราณียธรรม ๖ ไว้ว่า สาราณียธรรม ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกัน ๖ อย่าง รักทำความเคารพ เป็นไปเพื่อสงเคราะห์กัน เพื่อไม่วิวาทกัน เพื่อความพร้อมเพียงกัน เพื่อเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันนี้มี ๖ อย่าง

ดูก่อนอานนท์ ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกัน^{๒๓}

(๑) ดูก่อนอานนท์ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ มีกายกรรมประกอบด้วย เมตตา ปราภฏ ในเพื่อนร่วมประพฤติพรหมจรรย์ ทั้งในที่แจ้ง ทั้งในที่ลับ นี่คือธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกัน ทำความรักทำความเคารพ เป็นไปเพื่อสงเคราะห์กันเพื่อไม่วิวาทกันเพื่อความพร้อมเพียงกัน เพื่อเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ประการหนึ่ง

(๒) ดูก่อนอานนท์ ประการอื่นยังมีอีก ภิกษุมีวจีกรรมประกอบด้วย เมตตา

^{๒๒} ทองหล่อ วงษ์ธรรมมา , ปรัชญา ๒๐๑ พุทธศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร: โอ เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์ ๒๕๓๘), หน้า ๒๙๔- ๒๙๕.

^{๒๓} อ่างแล้ว.

ปรากฏในเพื่อนร่วมประพาศพรหมจรรย์ ทั้งในที่แจ้ง ทั้งในที่ลับ นีก็ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกัน ทำความรัก ทำความเคารพ เป็นไปเพื่อสงเคราะห์กัน เพื่อไม่วิวาทกัน เพื่อความพร้อมเพียงกัน เพื่อเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน.

(๓) ดูก่อนอานนท์ ประการอื่นยังมีอีก ภิกษุผู้มีโนประกอบ ด้วย เมตตาปรากฏในเพื่อนร่วมประพาศพรหมจรรย์ ทั้งในที่แจ้ง ทั้งในที่ลับ นีก็ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกัน ทำความรัก ทำความเคารพ เป็นไปเพื่อสงเคราะห์กัน เพื่อความพร้อมเพียงกัน เพื่อเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน.

(๔) ดูก่อนอานนท์ ประการอื่นยังมีอีก ภิกษุผู้มีลาภใดๆ เกิดโดยธรรมที่สุดแม้เพียงอาหารติดบาตร เป็นผู้ไม่แย่งกันเอาลาภ เห็นปานนั้น วับริโภคแต่เฉพาะผู้เดียวยอมเป็นผู้บริโภคเฉลี่ยทั่วไปกับเพื่อน ร่วมประพาศพรหมจรรย์ผู้มีศีล นีก็ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกัน ทำความรัก ทำความเคารพ เป็นไปเพื่อสงเคราะห์กัน เพื่อไม่วิวาทกัน เพื่อความพร้อมเพียงกัน เพื่อเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน.

(๕) ดูก่อนอานนท์ ประการอื่นยังมีอีก ภิกษุถึงความเป็นผู้เสมอกันโดยศีลในศีลทั้งหลาย ที่ไม่ขาด ไม่ทะลุ ไม่ต่าง ไม่พร้อย เป็นไท อันวิญญูชนสรรเสริญ อันตมทาและทัญญูไม่ตะตอง เป็นไปพร้อมเพื่อสมาธิเห็นปานนั้น กับเพื่อนร่วมประพาศพรหมจรรย์อยู่ ทั้งในที่แจ้ง ทั้งในที่ลับ นีก็ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกัน ทำความรัก ทำความเคารพ เป็นไปเพื่อสงเคราะห์กัน เพื่อไม่วิวาทกัน เพื่อความพร้อมเพียงกัน เพื่อเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน.

(๖) ดูก่อนอานนท์ ประการอื่นยังมีอีก ภิกษุถึงความเป็นผู้เสมอกันโดยทัญญู ในทัญญูที่เป็นของพระอรียะอันนำออก ชักนำผู้กระทำตามเพื่อความสิ้นทุกข์โดยชอบ เห็นปานนั้นกับเพื่อนร่วมประพาศพรหมจรรย์อยู่ทั้งในที่แจ้ง ทั้งในที่ลับนีก็ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกัน ทำความรัก ทำความเคารพ เป็นไปเพื่อสงเคราะห์กัน เพื่อไม่วิวาทกัน เพื่อความพร้อมเพียงกัน เพื่อเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน.

ดูก่อนอานนท์ ถ้าพวกเธอพึงสมาทานสาราณียธรรมทั้ง ๖ อย่างนี้ ประพาศอยู่ พวกเธอจะยังเห็นทางว่ากล่าวพวกเราได้ น้อยก็ตาม มากก็ตาม ซึ่งจะอดกลั้นไว้ไม่ได้ละหรือ

ท่านพระอานนท์กราบทูลว่า ข้านี้ห้ามมิได้เลย พระพุทธเจ้าข้า.

พระพุทธเจ้า ดูก่อนอานนท์ เพราะฉะนั้นแลพวกเธอพึงสมาทานสาราณียธรรมทั้ง ๖ อย่างนี้ประพาศเกิดซ้อนนั้นจักเป็นไปเพื่อประโยชน์เพื่อความสุขแก่พวกเธอตลอดกาลนาน.

พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสภษิตนี้แล้ว ท่านพระอานนท์ซึ่งชมนยินดี พระภษิตของพระผู้มีพระภาคเจ้าแล.

การสร้างสัมพันธไมตรีตามหลักสาราณียธรรม ๖

แก่นของสาราณียธรรม คือ ความปรารถนาดีต่อกัน เอื้อเพื่อเกื้อกูลกัน ซึ่งสามารถประยุกต์ให้เป็นแนวทางสร้างสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศได้เป็นอย่างดี ได้แก่

๑. เมตตากายกรรม คือ การแสดงออกซึ่งความเป็นมิตรทางกายต่อประเทศเพื่อน บ้าน เช่น เมื่อมิตรประเทศประสบภัยต่างๆ เป็นต้นว่า อุทกภัย แผ่นดินไหว ฯลฯ ประเทศไทยก็ส่งเครื่องอุปโภคบริโภค ยารักษาโรค คณะแพทย์ หรือเงินไปช่วยตามกำลังความสามารถ

๒. เมตตาวาจากรรม คือ มีการกระทำทางวาจาที่แสดงออกถึงความปรารถนาดีต่อ มิตร

ประเทศ เช่น ไม่กล่าวตีเตียน ให้ร้าย ต่อมิตรประเทศ ถ้ามีปัญหาข้อพิพาทเกิดขึ้นก็หาทางยุติ ด้วยการเจรจาทางการทูต

๓. เมตตามโนกรรมมีจิตใจปรารถนาดีกับมิตรประเทศปราศจากอกุศลจิตไม่หวาดระแวง

๔. แบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น หรือได้มาโดยชอบธรรม แก่มิตรประเทศ หมายถึง การช่วยเหลือกันและกันระหว่างประเทศ กล่าวคือประเทศร่ำรวยควรให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศที่ยากจนกว่า หรืออีกประการหนึ่ง แม่น้ำบางสาย แม้จะมีต้นกำเนิดจากประเทศของเราถ้าไหล ผ่านเข้าไปสู่ประเทศเพื่อนบ้าน เราก็ควรรักษาอย่างดี ไม่สร้างมลพิษให้กลายเป็นสายน้ำเสีย

๕. มีหลักความประพฤติ (ศีล) เสมอกับมิตรประเทศ และไม่ทำตนเป็นที่น่ารังเกียจของประเทศอื่น หมายถึง จะต้องดำเนินนโยบายต่างประเทศให้สอดคล้องกับมตีสากลหรือ สอดคล้องกับหลักการของสหประชาชาติ กล่าวคือ แก้ไขปัญหาระหว่างประเทศด้วยวิธีการทูตช่วยผดุงสันติภาพของโลก เคารพอธิปไตยของประเทศอื่น

๖. มีความคิดเห็นตรงกับประเทศอื่น หมายถึง การอยู่ร่วมกันกับประเทศอื่นๆ นั้นเราต้องยอมรับกฎเกณฑ์ที่กติกาที่นานาชาติกำหนดไว้ แม้ว่าบางครั้งเราจะไม่เห็นด้วยแต่ถ้าเสียส่วนใหญ่เขาเห็นชอบเราก็ต้องปฏิบัติตาม

คำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นสังฆธรรมที่ผู้ปฏิบัติตามทุกคนย่อมสามารถรู้แจ้งเห็นจริงได้ด้วยตนเอง และทำให้ผู้ปฏิบัติพ้นทุกข์ เข้าถึงความสุขและความบริสุทธิ์ภายในได้จริง ธรรมะของพระพุทธองค์เป็นความรู้อันบริสุทธิ์ เป็นธรรมโอสถขนานเอก ที่สามารถเยียวยารักษาจิตใจของมวลมนุษยชาติให้หลุดพ้นจากความโลภ ความโกรธ ความหลง เพราะเมื่อใจปราศจากสิ่งเหล่านี้ ใจย่อมสะอาดบริสุทธิ์ มีอานาภาพและเกิดเป็นความเมตตากรุณา ปราณี มีแต่ความรักความปรารถนาดีต่อกัน

สรุปได้ว่า หลักสาราณียธรรม ๖ เป็นหลักธรรมในพุทธศาสนา ที่มีการกล่าวถึง การช่วยเหลือกิจธุระของผู้ร่วมคณะด้วยความเต็มใจ แสดงกิริยาอาการสุภาพ เคารพนับถือกัน ช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ สั่งสอน แนะนำตักเตือนด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพ แสดงความเคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าลับหลัง และเป็นคุณธรรมที่ทำให้รู้จักการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันและกัน ทำให้เข้าใจคนอื่นมากขึ้น ซึ่งเป็นแนวทางที่ดีในการอยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคี สถานศึกษาควรนำมาปฏิบัติ เพื่อทำให้เกิดผลดีแก่เพื่อนร่วมงานและการบริหารงานในสถานศึกษาต่อไป

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระครูนนทวิวัฒน์ วีระมโฆ (มีนุสรณ)^{๒๔} ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารงานเทศบาลตำบลตามหลักสาราณียธรรม ๖: กรณีศึกษา เทศบาล ตำบลปลายบาง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัย พบว่า เทศบาล ตำบลปลายบาง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรีได้บริหารงานตามหลักสาราณียธรรมทั้ง ๖ ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ๓.๖๑ เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า มีการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรม ๖ อยู่ในระดับมากทุกด้าน การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานเทศบาลตำบลปลายบาง ตามหลัก

^{๒๔} ทองหล่อ วงษ์ธรรมมา , **ปรัชญา ๒๐๑ พุทธศาสตร์**, (กรุงเทพมหานคร: โอ เอส.พรินติ้ง เฮ้าส์ ๒๕๓๘), หน้า ๒๙๔- ๒๙๕.

ราณีธรรม ๖ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปลายบาง มีความคิดเห็นแตกต่างกันตามเพศ และอายุ อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนประชาชนที่มีระดับการศึกษาและอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานเทศบาลตำบลปลายบางตามหลักสาราณีธรรม ๖ ไม่แตกต่างกัน แนวทางการนำหลักสาราณีธรรม ๖ ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานเทศบาล ตำบลปลายบาง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ได้แก่ ด้านเมตตาทายกรรม เจ้าหน้าที่ไม่ควรเลือกปฏิบัติในการให้บริการแก่ผู้มาใช้บริการ ควรให้บริการตามลำดับในการมาใช้บริการ เพื่อความเป็นธรรมแก่ผู้รับบริการ ด้านเมตตาจาริกรรม เจ้าหน้าที่กล่าววาจาสุภาพต่อผู้มาใช้บริการ ด้านเมตตาโมกรรม เจ้าหน้าที่ต้องยึดถือผลประโยชน์ส่วนรวมมาก่อนประโยชน์ส่วนตัว ให้เกียรติ ประชาชนที่มาติดต่อและต้อนรับด้วยไมตรีจิตที่ยิ้มแย้มแจ่มใส ด้านสาธารณโภคี เจ้าหน้าที่ต้องมี ความซื่อสัตย์ ไม่เห็นแก่สินจ้างรางวัล บริการด้วยความเต็มใจ และมีความรับผิดชอบ ด้านสัสสามัญญา ควรมีความซื่อสัตย์ สุจริต ไม่เห็นแก่พวกพ้องสำคัญกว่าประเทศชาติ หรือเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ดานทฎฐิสสา มัญญาตา ยอมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และนำมาแก้ไขปรับปรุงตามสภาพจริง

พระดณั ย อนาวิโล (บุญสาร)^{๒๕} ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในสถานศึกษา : กรณีศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัย พบว่า บุคลิกของผู้บริหารที่ควรยึดถือเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติ คือ เป็นผู้มีคุณธรรม ในการบริหารจัดการและยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยที่คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีจะส่งผลทำให้เป็นที่ยอมรับจากบุคลากรทุกฝ่าย ทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพสูง ทำให้บุคลากรครุมีขวัญกำลังใจที่ดี และผู้เรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ สิ่งที่ผู้บริหาร สถานศึกษาต้องพบเห็นเกี่ยวกับการทำงานของบุคลากรภายในสถานศึกษา คือ บุคลากรมีศรัทธาในวิชาชีพ ตั้งใจสอน มีคุณธรรม มุ่งมั่นทุ่มเท เสียสละ รักลูกศิษย์เหมือนลูกหลาน และ ปฏิบัติงานด้วยความเอาใจใส่ ผู้บริหารเห็นความสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วมสามารถ ช่วยให้งานสำเร็จและบุคลากรมีความสุขในการทำงานแบบ “ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมปรับปรุงแก้ไข และร่วมภาคภูมิใจ” สิ่งที่ทำให้ผู้บริหารรู้สึกพอใจในการบริหารงานของตน คือ การยึดมั่นใน คุณธรรม ให้การสนับสนุนบุคลากรและส่งเสริมการศึกษาของผู้เรียน และจากคำกล่าวที่ว่าผู้บริหารที่ดีจำเป็นต้องมีคุณธรรมควบคู่กับการทำงาน ผู้บริหารเห็นด้วยและให้ เหตุผลสนับสนุนว่า คุณธรรมเป็นหัวใจสำคัญในการบริหาร สามารถสร้างความศรัทธา และเป็นพื้นฐานที่ทำให้เกิดความรัก ความสามัคคีในหมู่คณะ หากผู้บริหารมีคุณธรรม ประกอบกับการ ทำงานด้วยยอมทำให้ครุมีสุขภาพจิตที่ดีและเกิดบรรยากาศในการทำงานอย่างมีความสุขอันจะส่งผลต่อความสามารถในการจัดการเรียนการสอนให้ดีและมีคุณภาพต่อผู้เรียนในที่สุด

^{๒๕} พระดณั ย อนาวิโล (บุญสาร), “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในสถานศึกษา : กรณีศึกษาผู้บริหารสถานศึกษา จังหวัดนครสวรรค์” วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณนิต (พระพุทธศาสนา), (บัณนิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), บทคัดย่อ.

ขนิษฐศรี ลีอารีย์^{๖๖} ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารและปัญหาการบริหารหลักสูตรใน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดเทศบาล และเมืองพัทยา เขตการศึกษา ๑๒” ผลการวิจัย พบว่า การวางแผนงานทั่วไป โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดเทศบาล และเมืองพัทยา เขต การศึกษา ๑๒ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีการปฏิบัติอันดับ แรก คือ โรงเรียน ให้คณะ ครุอาจารย์มีส่วนร่วมในการวางแผนงานของโรงเรียน ปัญหาการ วางแผนทั่วไป โรงเรียนขยายโอกาส ทางการศึกษา สังกัดเทศบาลและเมืองพัทยา เขตการศึกษา ๑๒ มีปัญหาการปฏิบัติ อยู่ในระดับปาน กลาง ข้อที่มีปัญหาอันดับแรก คือ โรงเรียน จัดสรร งบประมาณของโรงเรียนกระจายไปตามแผนงาน และโครงการยังไม่ได้สัดส่วนที่เหมาะสม การ จัดทำแผนงานวิชาการ โรงเรียนขยายโอกาสทาง การศึกษา สังกัดเทศบาลและเมืองพัทยา เขต การศึกษา ๑๒ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดเทศบาลและ เมืองพัทยา เขตการศึกษา ๑๒ มีปัญหาการ ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีปัญหาการปฏิบัติอันดับแรก คือ โรงเรียนมีการพัฒนาหลักสูตร ท้องถิ่นเพิ่มเติมน้อยโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดเทศบาล และเมืองพัทยา เขต การศึกษา ๑๒ มีทักษะต่อการ บริหารและปัญหาการบริหารหลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ .๐๕

พระมหาชุตีภัก อภินนโท^{๖๗} (แหมทอง) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “มนุษย์สัมพันธ์ใน พระสูตรต้นตปิฎก ” ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ที่ดี คือ การผนึ่ใจคนในทีมให้เข้าด้วยกันยิ่ง ความสัมพันธ์เหนียวแน่น ก็ยิ่งเพิ่มความเป็่่นปึกแผ่นให้กับทีม หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็น หลักธรรมที่ประกอบด้วยเหตุด้วยผล หากมีการนำหลักธรรมนี้มาใช้ในการบริหารงานหรือสร้าง ความสัมพันธ์กับผู้อื่น นอกจากจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถบริหารงานได้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมี ประสิทธิภาพ ยังช่วยให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นไปด้วยความ ราบรื่น โดยตั้งอยู่ในหลักธรรมสำหรับตนเอง ได้แก่ สติสัมปชัญญะ ขันติ โสรัจจะ สัปปุริสธรรม อิทธิ บาทหลักธรรมสำหรับรู้จักผู้อื่น ได้แก่ โลกธรรม หลักการคบมิตร และหลักธรรมในการสร้าง ความสัมพันธ์กับผู้อื่น ได้แก่ พรหมวิหารธรรม สังคหวัตถุ ๓ ทวารวาทธรรม สาราณียธรรม และสามัคคี ธรรม

ธีรกานต์ คงด้วง^{๖๘} ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์และสังเคราะห์การใกล้เคียงข้อ พิพาทในพระพุทธศาสนา” พบว่าในการสังเคราะห์หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้กับ การใกล้เคียงข้อพิพาทโดยเฉพาะในสังคมไทยนั้น เน้นหลักธรรมหมวดอคติ ๔ เพราะสังคมไทยขาด ความสามัคคี ถือฝักฝาย มือคตติหวาดระแวงซึ่งกันและกัน หมวดพรหมวิหาร ๔ เพราะหลายฝ่ายขาด ไมตรีจิต ไม่เป็นกัลยาณมิตรต่อกัน หมวดวจีสัจจริต ๔ เพราะสังคมไทยใช้วจีสัจจริตในการพูดเท็จ พูดคำ

^{๖๖} ขนิษฐศรี ลีอารีย์, “การบริหารและปัญหาการบริหารหลักสูตรในโรงเรียนขยายโอกาสทาง การศึกษา สังกัดเทศบาล และเมืองพัทยา เขตการศึกษา ๑๒”, *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต*, (สาขา การบริหาร การศึกษา), บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๙), บทคัดย่อ.

^{๖๗} พระมหาชุตีภัก อภินนโท (แหมทอง), “มนุษย์สัมพันธ์ในพระสูตรต้นตปิฎก”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร มหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒).

^{๖๘} ธีรกานต์ คงด้วง, “การวิเคราะห์และสังเคราะห์การใกล้เคียงข้อพิพาทในพระพุทธศาสนา”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต* , (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒).

หยาบ พุดส่อเสียด และ พุดเพื่อเจ้าแหลวไหล ไส้โคล่กันมาก สังคมไทยส่วนใหญ่อ่อนวายนเพราะวจีทุจริต ๔ นี้ จึงต้องแก้ด้วยวจีสุจริต ๔ หลักสาราณียธรรม ๖ เพื่อให้สังคมสามัคคีปรองดอง เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ชวนให้ระลึกถึงกันแต่ในทางที่ดี

วนิดา ชูสังข์^{๖๙} ได้ทำวิจัยเรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์ภาวะผู้นำตามหลักพระพุทธศาสนา” พบว่า ภาวะผู้นำตามหลักพระพุทธศาสนานั้น พระพุทธศาสนามุ่งถึงภาวะผู้นำ ๒ ลักษณะด้วยกัน คือ ลักษณะของธรรมราชาและลักษณะของเทวราชา หลักธรรมในพระไตรปิฎกที่ผู้นำควรมีและควรนำไปประยุกต์ใช้ได้แก่ ทศพิธราชธรรม จักรวรรดิวัตร อธิปไตย สังคหวัตถุธรรม พรหมวิหารธรรม อคติ สัมปยุตธรรม อปริหานิยธรรม และสาราณียธรรม นอกจากนี้ผู้นำต้องรู้จักใช้หลักธรรมในการสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นแก่ตนเองและผู้อื่นในผลการศึกษาพบว่าผู้นำที่มีปัญหาในการบริหารงานกับผู้ร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชาส่วนหนึ่งสืบเนื่องมาจากการขาดภาวะผู้นำที่ประกอบด้วยหลักธรรมดังกล่าวเป็นประการสำคัญ

วิสิทธิ์ มณี^{๗๐} ได้ศึกษาไว้ใน ภาวะผู้นำกับการบริหาร ผลการวิจัย พบว่า พระราชปรีชาญาณ ซึ่งเป็นกรณีศึกษามีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ๘ องค์ประกอบ ดังนี้ ๑) การสร้างบารมี ๒) การสร้างวิสัยทัศน์และปลูกฝังค่านิยม ๓) การสร้างแรงบันดาลใจ ๔) การคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ๕) การยึดอุดมการณ์และพรหมวิหารที่ ๖) ความมีมนุษยสัมพันธ์ ๗) การเสริมแรงทางบวกอย่างเหมาะสม ๘) การเสริมแรงทางลบอย่างเหมาะสม สอนแนวคิด ในการบริหารที่ค้นพบจากการศึกษา พบว่า มี ๗ คุณลักษณะ ได้แก่ ๑) การส่งเสริมสรรหา และพัฒนาบุคลากร ๒) การตั้งกองทุนการศึกษา ๓) การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ ๔) การกระจายอำนาจและการให้อิสระในการทำงาน ๕) การมุ่งเน้นปฏิบัติและการทำระบบให้ง่าย ๖) การทำงานที่มีคลื่น ความถี่เดียวกัน ๗) การจัดสวัสดิการ

พงษ์ศักดิ์ มณีเดช^{๗๑} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ การวิเคราะห์ความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนของนางทองดี โพธิยอง จากมุมมองของพุทธศาสนา” พบว่าปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในปัจจัยภายนอก ได้แก่ ครอบครัว ความเป็นคนท้องถิ่น ความร่วมมือของเพื่อนร่วมงานและคนในชุมชนและปัจจัยภายใน ได้แก่ การมีวินัยในตนเอง หมั่นศึกษาหาความรู้ การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และความ ต้องการช่วยเหลือผู้อื่น ความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนสามารถสรุปได้ ดังนี้ คือ ครอบงวนประยุกต์ใช้หลักเบญจธรรม สัมมาทิฐิ อบายมุขและสัมปยุตธรรม ๗ ครอบงวนประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ พรหมวิหาร ๔ กัลยาณมิตรธรรม ๗ ขรวาสาธรรม ๔ อคติ ๔ และสาราณียธรรม ๖ ครอบงวนประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔

^{๖๙} วนิดา ชูสังข์, “การศึกษาเชิงวิเคราะห์ภาวะผู้นำตามหลักพระพุทธศาสนา”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒).

^{๗๐} วิสิทธิ์ มณี, *ภาวะผู้นำกับการบริหาร*, *วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๔๗), บทคัดย่อ.

^{๗๑} พงษ์ศักดิ์ มณีเดช, “การวิเคราะห์ความสำเร็จในการพัฒนาชุมชน ของ นางทองดี โพธิยอง จากมุมมองของพุทธศาสนา”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๐), บทคัดย่อ.

มันติกา หมิ่นสา^{๗๒} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของข้าราชการในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณลาดกระบัง เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล เมื่อเป็นมหาวิทยาลัย ในกำกับของรัฐ” พบว่า ข้าราชการในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับวิธี การสรรหา ส่วนการไต่ถามซึ่งพนักงานเห็นด้วยเมื่อมีการสอบคัดเลือก ทั้งนี้ควรใช้การฝึกอบรมสัมมนา และเปิดโอกาสให้บุคลากรมีโอกาสศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นผู้บังคับบัญชาควรมีความเป็นธรรมในการประเมินบุคลากรภายในหน่วยงานโดยจ่าย ค่าตอบแทนในรูปของค่าจ้าง และเงินเดือนให้แก่ บุคลากร ตามกลไกการประเมิน คือตาม ความรู้ความสามารถรวมถึงประสบการณ์ในการทำงาน ในส่วนการประเมินผู้บริหาร ควรให้ คณะกรรมการซึ่งแต่งตั้งโดยสภามหาวิทยาลัยเป็นผู้ประเมินและเห็นด้วยหัวหน้าหรือผู้บริหาร เป็นผู้ประเมินพนักงาน ทั้งนี้ควรมีการจัดสวัสดิการ การเบิกค่ารักษาพยาบาลรวมถึงการเบิกค่าเล่าเรียนบุตร โดยกำหนดเงื่อนไขการจ้างงานในรูปสัญญาจ้างถาวร ในการถ่ายโอนเข้าสู่ระบบ ใหม่ยังคงสภาพเป็นข้าราชการ และได้รับอัตราเงินเดือนรวมถึงสิทธิประโยชน์ต่างๆ ที่ได้รับ ไม่น้อยกว่าอัตราเดิม

ปราการ บุตรโยจัน^{๗๓} ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง “คุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย” พบว่า การปฏิบัติตนเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง ๖ งานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งการประพฤติตนจะต้องปฏิบัติตัวดีจึงจะได้ชื่อว่าเป็นผู้บริหารที่มีคุณธรรม ซึ่งส่งผลให้เป็นที่รัก นับถือ ยกย่อง ศรัทธาของครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

อาภรณ์รัตน์ เลิศไพบรود^{๗๔} ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชน ต่อการบริการสาธารณะ ตามหลักสธารณียธรรม ขององค์การบริหารตำบลหนองกรด จังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการบริการ สาธารณะตามหลักสธารณียธรรมของ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกรด จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อเสนอแนะในการนำหลักสธารณียธรรม มาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพใน การบริการสาธารณะของ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกรด อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์โดยภาพรวมมีดังนี้ ๑) มีความเชื่อตรงต่อหน้าที่ในการให้บริการสาธารณะ ๒) สร้างความสามัคคี กลมเกลียวให้เกิดขึ้นทั้งกับฝ่ายเจ้าหน้าที่และฝ่ายประชาชนเพื่อความเป็นปึกแผ่นอันหนึ่งอัน เดียวกันในการร่วมกันพัฒนา ๓) ส่งเสริมข้อธรรมสธารณะภาคี คือ การรู้จักเอื้อเพื่อแบ่งปันผลประโยชน์กันด้วยความยุติธรรม

^{๗๒} มันติกา หมิ่นสา, “ความคิดเห็นของข้าราชการในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล เมื่อเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณลาดกระบัง, ๒๕๕๕), บทคัดย่อ.

^{๗๓} ปราการ บุตรโยจัน, “คุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย” **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต** (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๘).

^{๗๔} อาภรณ์รัตน์ เลิศไพบรود, “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริการสาธารณะตามหลักสธารณียธรรม จังหวัดนครสวรรค์” **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์)**, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), บทคัดย่อ.

ช่วยเหลือกัน ไม่เห็นแก่ตัว ๔) ส่งเสริมการมีความคิดเห็นเป็นอย่างเดียวกัน รู้จักแสวงหาจุดร่วม และ สงวนไว้ซึ่งจุดต่างของกันและกัน คิดในสิ่งที่ตรงกัน ปรับมุมมองให้ตรงกัน

พงษ์ศักดิ์ บุญธรรมกุล^{๓๕} ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง “พฤติกรรมด้านมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารตามหลักพุทธธรรมในทัศนะคณาจารย์ ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร” พบว่า พฤติกรรมด้านมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารตามหลักพุทธธรรม ในทัศนะคณาจารย์ ตามความหมายของหมวดธรรมทั้ง ๓ หมวด ได้แก่ ขรवासธรรม ๔ สังคหัตถุ ๔ และพรหมวิหาร ๔ โดยเฉลี่ยมีพฤติกรรมอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายหมวดธรรม พบว่า มีพฤติกรรมอยู่ในระดับ ปานกลาง เช่นกัน หมวดธรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา มีพฤติกรรมมากกว่า หมวดธรรมอื่นๆ ได้แก่ ขรवासธรรม ๔ รองลงมา ได้แก่ สังคหัตถุ ๔ ส่วน หมวดธรรมที่มีพฤติกรรมน้อยกว่าหมวดธรรมอื่น ได้แก่ พรหมวิหาร ๔

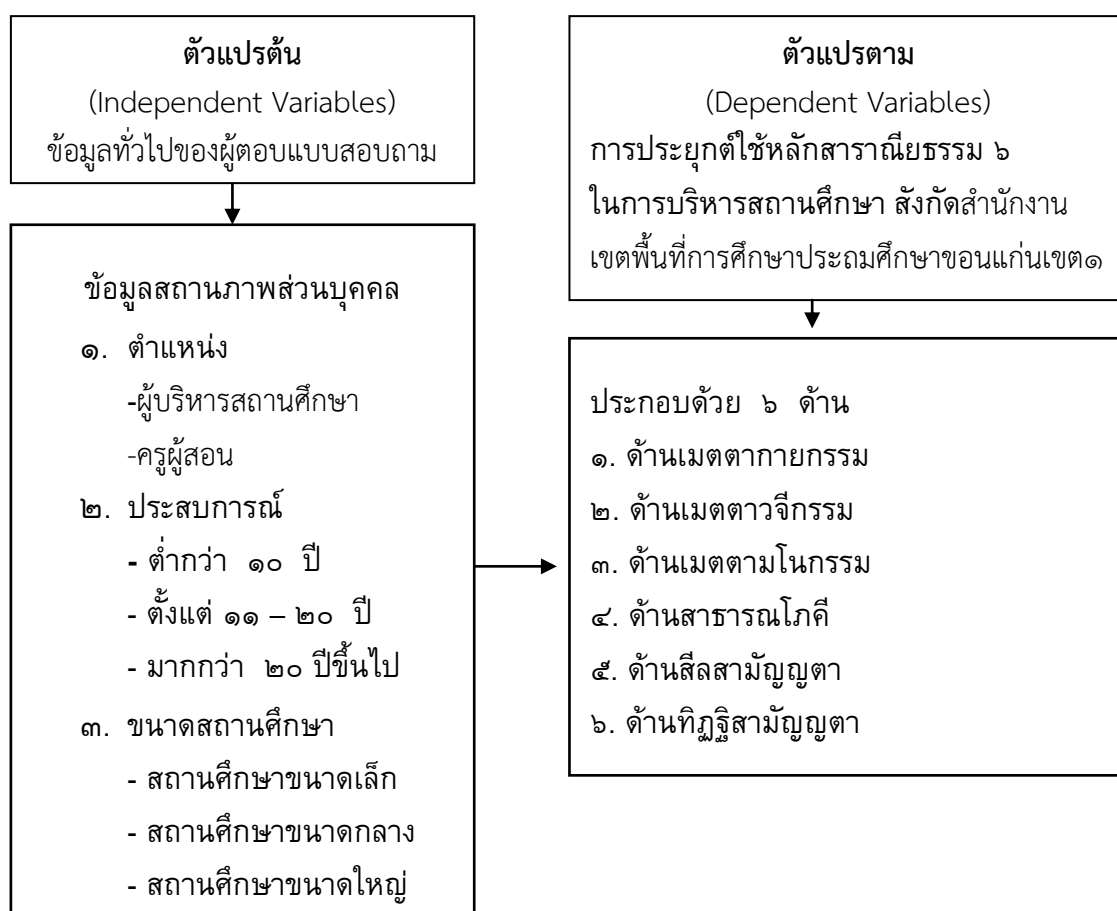
จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ทราบวิธีการในการบริหารที่มีการนำหลักการและวิธีการที่เป็นประโยชน์เข้ามาใช้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร อนึ่งในการพัฒนางานด้านการบริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องใช้หลักพุทธธรรมเป็นสื่อนำทางในการกำหนดแนวทางและทิศทางในการบริหารงานเพื่อให้เกิดทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน หลักสาราณียธรรมเป็นหลักการที่สร้างความสามัคคี ประองตอง เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารที่นำหลักธรรมเป็นเหตุเป็นผลธรรมที่ระลึกลึกลับกัน ธรรมที่ทำให้เกิดความสามัคคีมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาองค์กร หลักสาราณียธรรม ๖ ได้แก่ เมตตาโมกกรรม การคิดดี เมตตาวิจิตรกรรม การพูดแต่สิ่งที่ดีงาม เมตตา กายกรรม การทำความดีต่อกัน สาธารณโภคี การรู้จักแบ่งปันผลประโยชน์กันด้วยความยุติธรรม สีสสามัญญดา การปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับหรือวินัยต่างๆอย่าง เดียวกัน ทิฎฐิสามัญญดา มีความคิดเห็นเป็นอย่างเดียวกันคิดในสิ่งที่ตรงกัน รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นอยู่เสมอ หลักธรรมสำหรับการเสริมสร้างความสามัคคีและความเป็นปึกแผ่นให้เกิดขึ้นในสังคม อันจะนำมาซึ่งความสุข ความสันติความมั่นคง และความเจริญก้าวหน้าทั้งหลายทั้งปวง เป็นหลักธรรมที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมดังกล่าวในสถานศึกษา นำไปประยุกต์ใช้ได้หลายระดับรวมถึงบุคคลที่เป็นผู้นำ หากนำหลักสาราณียธรรม กับ การบริหารสถานศึกษา ตามทฤษฎีทางตะวันตก ทั้งสองหลักการมีจุดประสงค์เดียวกัน คือ การนำหลักสาราณียธรรมไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาอย่างมีคุณธรรมมีความเต็มใจ พอใจและการทำงานอย่างมีความสุขในองค์กร

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา การประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑

^{๓๕} พงษ์ศักดิ์ บุญธรรมกุล “พฤติกรรมด้านมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารตามหลักพุทธธรรมในทัศนะคณาจารย์ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัด กรุงเทพมหานคร”,วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต(การบริหารอาชีวศึกษา),บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง,๒๕๕๑),บทคัดย่อ

๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสาร แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในครั้งนี ผู้วิจัยได้ศึกษาการกำหนด กำหนดกรอบแนวคิดจากการศึกษางานวิจัยของพระครูนนทวิวัฒน์ วีระมโฆ (มีนุสรณ)^{๗๖} และนำมาปรับเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนในเขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ สามารถสรุปแผนภูมิกรอบแนวคิด (Conceptual Framework) ได้ดังนี้

ภาพประกอบที่ ๑ แสดงกรอบแนวคิดของการวิจัย

^{๗๖} พระครูนนทวิวัฒน์ วีระมโฆ (มีนุสรณ), “การบริหารเทศบาลตำบลตามหลักสาราณียธรรม ๖ : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลปลายบาง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี” วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการเชิงพุทธ), (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ผู้ศึกษาวิจัยได้กำหนดขั้นตอนและระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๓.๑ ประเภทเครื่องมือ

๓.๓.๒ การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๖ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็น งานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยอาศัยข้อมูลที่เป็นจำนวน(ตัวเลข)สัญลักษณ์และวิเคราะห์ข้อมูลวิธีการทางสถิติเข้ามาช่วยและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา(Descriptive analysis)

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๒.๑ ประชากร

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษา เขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ปีการศึกษา ๒๕๕๕ ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน ๑๑๕ คน ครู จำนวน ๑,๓๑๔ คน (ข้อมูลจาก สถิติข้อมูลทางการศึกษา กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑)

๓.๒.๒ กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนในเขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ปีการศึกษา ๒๕๕๕ จำนวน ๑๑๕ แห่ง โดยใช้ การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan

อ้างอิงใน บุญชม ศรีสะอาด, ๒๕๕๔, หน้า ๔๓) โดยสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ(Stratified Random Sampling) สุ่มอย่างง่าย ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ๓๘๗ คน ดังนี้

ตารางที่ ๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ที่	สถานภาพ	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
๑	ผู้บริหารสถานศึกษา	๑๑๕	๘๙
๒	ครูผู้สอน	๑,๓๑๔	๒๙๘
	รวม	๑,๔๒๙	๓๘๗

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๓.๑ ประเภทเครื่องมือ

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักสราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) และแบบปลายเปิด (Open-ended) มี ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่ง ประสบการณ์ ขนาดของสถานศึกษา โดยใช้แบบสอบถามชนิดตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการนำหลักสราณียธรรม ๖ ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ โดยใช้แบบสอบถามชนิดเลือกตอบ ลักษณะเป็นแบบสอบถามประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert,๑๙๗๐,อ้างอิงจาก บุญชม ศรีสะอาดม ๒๕๕๔: ๘๒-๘๓) ดังนี้

- ค่าเฉลี่ย ๕ หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย ๔ หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
- ค่าเฉลี่ย ๓ หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย ๒ หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
- ค่าเฉลี่ย ๑ หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการประยุกต์ใช้หลักสราณียธรรม ๖ โรงเรียนในเขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต ๑ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open – ended Questions) ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น ได้อย่างอิสระ จำนวน ๖ ด้าน ดังนี้

- ๑) ด้านเมตตากายกรรม
- ๒) ด้านเมตตาวจีกรรม
- ๓) ด้านเมตตามโนกรรม
- ๔) ด้านสาธารณโภคี
- ๕) ด้านศีลสามัญญตา
- ๖) ด้านทิวฐีสามัญญตา

๓.๓.๒ การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย (Questionnaire: แบบสอบถาม)

๑. ศึกษาจาก หนังสือ เอกสาร บทความ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การบริหารสถานศึกษารวมถึงแนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษา โดยประยุกต์ตามหลักสารานียธรรม ๖ ของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ ๖ ด้านคือ ๑) ด้านเมตตากายกรรม ๒) ด้านเมตตาวจีกรรม ๓) ด้านเมตตามโนกรรม ๔) ด้านสาธารณโภคี ๕) ด้านศีลสามัญญตาและ๖) ด้านทิวฐีสามัญญตา เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย แล้วนำไปออกเป็นข้อคำถามเพื่อให้ครอบคลุมประเด็นที่ต้องการในแบบสอบถาม

๒. กำหนดโครงสร้างของเครื่องมือ โดยการจัดทำ ตารางโครงสร้างและเนื้อหาเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบแก้ไข

๓. ดำเนินการสร้างแบบสอบถามเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสารานียธรรม ๖สถานศึกษา ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต ๑ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) และแบบปลายเปิด (Open-ended) มี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่ง ประสบการณ์ ขนาดของสถานศึกษา โดยใช้แบบสอบถามชนิดตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 3 ด้าน

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการใช้หลักสารานียธรรม ๖ ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ โดยใช้แบบสอบถามชนิดเลือกตอบ ลักษณะเป็นแบบสอบถามประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert,๑๙๓๐,อ้างอิงจาก บุญชม ศรีสะอาดม ๒๕๕๔: ๘๒-๘๓) มี ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับ แนวทางการประยุกต์ใช้หลักสารานียธรรม ๖ สถานศึกษา ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต ๑ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open - ended Questions) ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น มี ๖ ด้าน ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย

๔. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข และให้ความเห็นชอบ

๕. นำแบบสอบถามจากอาจารย์ที่ปรึกษามาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องสมบูรณ์และจัดทำฉบับที่แก้ไขแล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ ท่าน ได้แก่

๑. อาจารย์วิบูลย์ โพธิ์อุษา
๒. รศ.ดร.นิตยา เปลื้องนุช
๓. ดร.สมหวัง บุญสิทธิ์
๔. ดร.วิทยา ทองดี
๕. ดร.ศิริกุล นามศิริ

เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระและโครงสร้างของคำถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้ และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item – Objective Congruence Index : IOC) ตามหลักเกณฑ์ดังนี้

๑. หมายถึงเห็นด้วย เป็นข้อนำไปใช้ได้จริง
 ๐. หมายถึงไม่แน่ใจ เป็นข้อที่ต้องปรับปรุงแก้ไขตัดออก
 - ๑. หมายถึงไม่เห็นด้วย เป็นข้อนำไปใช้ไม่ได้ ควรตัดออก หรือปรับปรุงแก้ไขใหม่
- โดยถือเกณฑ์ประเมินในแต่ละข้อ มีค่าตั้งแต่ .๕๐ ขึ้นไป

๖. นำแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามผลการประเมินหรือข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์ให้มีจำนวนข้อเนื้อหาที่สอดคล้องตรงกับเรื่องที่วิจัย

๗. นำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขเป็นฉบับสมบูรณ์แล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับ ประชากรที่ไม่ใช่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน ๕๐ คน เพื่อนำผลไปวิเคราะห์ข้อมูล โปรแกรมคอมพิวเตอร์

๘. นำผลจากการทดลองใช้ไปวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient)

๙. นำแบบสอบถามในข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกตามเกณฑ์ที่ใช้ได้ไปหาค่าความเชื่อมั่นเป็นรายด้าน และโดยภาพรวมตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α coefficient) โดยใช้เกณฑ์ตั้งแต่ .๗๕ ขึ้นไป

๑๐. นำแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นตามเกณฑ์ที่กำหนด จัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์และพิมพ์นำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

๑. ขออนุญาตเพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากศูนย์บัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น เกี่ยวกับการแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ ขออนุญาตหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและขอความอนุเคราะห์ประสานโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑

๒. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างท่านละ ๑ ชุด ออกเก็บแบบสอบถามด้วยตัวเองและในบ้างส่งแบบสอบถามโดยส่งไปทางไปรษณีย์ไปยังกลุ่มตัวอย่างพร้อมซองจดหมายที่ติดแสตมป์ถูกต้อง เพื่อให้ส่งแบบสอบถามกลับคืนผู้วิจัย บ้างส่วนไปขอรับคืนเอง รวมทั้งสิ้นจำนวน ๓๘๗ ชุด

๓. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาจัดกระทำข้อมูล โดยการตรวจสอบความ

ถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละชุด

๔. นำแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์ไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยต่อไป โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำคำตอบแบบสอบถามมาจัดระเบียบข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม Computer สำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เพื่อคำนวณค่าสถิติ ดังนี้

๑. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

๒. วิเคราะห์หาระดับการปฏิบัติที่ได้จากการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา โรงเรียนในเขตพื้นที่ อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ นำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย \bar{X} (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนนจากการตอบแบบสอบถาม เกณฑ์การแปลข้อมูล พิจารณาจากค่าเฉลี่ยเลขคณิตตามเกณฑ์จุดกลาง (Midpoint) ของช่วงคะแนน มีการแปลข้อมูลโดยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ย ๕ ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๑ - ๕.๐๐ หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย ๓.๕๑ - ๔.๕๐ หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย ๒.๕๑ - ๓.๕๐ หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ๑.๕๑ - ๒.๕๐ หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐ - ๑.๕๐ หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

๓. วิเคราะห์การเปรียบเทียบการปฏิบัติตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อการนำหลัก สารานุกรม ๖ ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานโรงเรียนในเขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ จำแนกตาม ตำแหน่ง วิเคราะห์โดยการทดสอบด้วยค่าที (t-test independent)

๔. วิเคราะห์เปรียบเทียบการปฏิบัติตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน จำแนกตาม ประสบการณ์ ขนาดของโรงเรียน วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) โดยใช้สถิติทดสอบเอฟ (F-test) กรณีพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยจะนำไปทดสอบรายคู่โดยใช้วิธีของเชฟเฟ้ (Scheffe's)

๕. วิเคราะห์แนวทางการนำหลักสารานุกรม ๖ ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา ของผู้บริหาร ครู โรงเรียนในเขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด วิเคราะห์โดยการจัดกลุ่มใช้สถิติค่าความถี่ตามองค์ประกอบของหลักสารานุกรม ๖ จำนวน ๖ ด้าน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา โดยเขียนในลักษณะความเรียงประกอบบริบท

๓.๖ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๖.๑ สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย โดยใช้

๑) ค่าความสอดคล้อง (IOC: Index of Consistency) ของแบบสอบถาม การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item – Objective Congruence Index : IOC) โดยถือเกณฑ์ประเมินในแต่ละข้อ มีค่าตั้งแต่ ๐.๕ ขึ้นไปทุกข้อ

๒) ค่าความเชื่อมั่น (∞ -Alpha Coefficient) ของแบบสอบถาม หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค(Cronbach)

๓.๖.๒ สถิติพื้นฐาน

- ๑) ความถี่ (Frequency)
- ๒) ค่าร้อยละ (Percentage)
- ๓) ค่าเฉลี่ย (\bar{X})
- ๔) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

๓.๖.๓ สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

๑) ใช้ t-test แบบ Independent samples เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ๒ ค่า ในการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความคิดเห็นผู้บริหารและครูต่อการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา ตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านตำแหน่ง เขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต๑ ด้วยสถิติการทดสอบค่า t (t-test)

๒) ใช้ F-test แบบ one way ANOVA เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๓ ค่าขึ้นไป เมื่อพบความแตกต่าง หาความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe' method) เปรียบเทียบความคิดเห็นผู้บริหารและครูต่อการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา ตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านประสบการณ์ และด้านขนาดของสถานศึกษา หรือความมีนัยสำคัญ โดยใช้สูตร F - test

ถ้าพบความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแล้วให้ตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยใช้การเปรียบเทียบพหุคูณ (Multiple - Comparisons) วิธีของ Scheffe'

บทที่ ๔

ผลการศึกษา

การศึกษาวิจัย เรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ผู้ศึกษาวิจัยได้จัดลำดับการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่แจกตามกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ทั้งหมด ๓๘๗ ฉบับได้รับคืนมาและเป็นแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ที่สุด จำนวน ๓๖๐ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๙๓ ของแบบสอบถามที่ส่งไปเก็บข้อมูล โดยแบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละ ดังตารางที่ ๔.๑

ตอนที่ ๒ เสนอผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์เป็นรายข้อรายด้าน และโดยรวมทุกด้านดังตารางที่ ๔.๒- ๔.๘

ตอนที่ ๓ เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ จำแนกตาม ตำแหน่ง ประสบการณ์ และขนาดของสถานศึกษา โดยการทดสอบค่า t และค่า F วิเคราะห์เป็นรายด้านและโดยรวมทุกด้าน เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยใช้วิธีของเชฟเฟ้ (Scheffe's) ดังตารางที่ ๔.๙-๔.๑๓

ตอนที่ ๔ เสนอแนวทางการนำหลักสารานุกรม ๖ ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนในเขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิดวิเคราะห์โดยการจัดกลุ่มใช้สถิติค่าความถี่ตามองค์ประกอบของหลักสารานุกรม ๖ จำนวน ๖ ด้าน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา โดยเขียนในลักษณะความเรียงประกอบบริบทดังตารางที่ ๔.๑๔-๔.๑๙

ตอนที่ ๑ เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ โดยการหาค่าความถี่และร้อยละ ดังตารางที่ ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ จำนวนร้อยละข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน(คน)	ร้อยละ
๑. ตำแหน่ง จำแนกเป็น		
๑.๑ ผู้บริหารสถานศึกษา	๘๐	๒๒.๒๒
๑.๒ ครูผู้สอน	๒๘๐	๗๗.๗๘
รวม	๓๖๐	๑๐๐.๐๐
๒. ประสบการณ์		
๒.๑ ต่ำกว่า ๑๐ ปี	๖๒	๑๗.๒๒
๒.๒ ตั้งแต่ ๑๑ - ๒๐ ปี	๑๒๗	๓๕.๒๘
๒.๓ มากกว่า ๒๐ ปีขึ้นไป	๑๗๑	๔๗.๕๐
รวม	๓๖๐	๑๐๐.๐๐
๓. ขนาดของสถานศึกษา		
๓.๑ โรงเรียนขนาดเล็ก	๑๓๐	๓๖.๑๑
๓.๒ โรงเรียนขนาดกลาง	๑๒๐	๓๓.๓๓
๓.๓ โรงเรียนขนาดใหญ่	๑๑๐	๓๐.๕๖
รวม	๓๖๐	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามตำแหน่ง ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๘๐ คน (คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๒๒) และครูผู้สอน จำนวน ๒๘๐ คน (คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๗๘) จำแนกตามประสบการณ์ ต่ำกว่า ๑๐ ปี จำนวน ๖๒ คน(คิดเป็นร้อยละ๑๗.๒๒) ตั้งแต่ ๑๑ - ๒๐ ปี จำนวน ๑๒๗ คน(คิดเป็นร้อยละ๓๕.๒๘) มากกว่า ๒๐ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๗๑ คน(คิดเป็นร้อยละ๔๗.๕๐) จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน ๑๓๐ คน(คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๑๑) โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน ๑๒๐ คนคิดเป็น(ร้อยละ๓๓.๓๓) โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน ๑๑๐ คน(คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๕๖) ตามลำดับ

ตอนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ โดยภาพรวม

ข้อที่	การประยุกต์ใช้หลักสราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา	\bar{X}	S.D.	ระดับ
๑.	ด้านเมตตากายกรรม	๓.๙๐	.๖๗	มาก
๒.	ด้านเมตตาวจีกรรม	๓.๙๕	.๖๐	มาก
๓.	ด้านเมตตา मनกรรม	๓.๙๕	.๕๙	มาก
๔.	ด้านสาธารณโภคี	๓.๙๗	.๔๕	มาก
๕.	ด้านศีลสามัญญตา	๔.๐๙	.๕๗	มาก
๖.	ด้านทฎฐิสามัญญตา	๔.๐๔	.๕๘	มาก
ภาพรวม		๓.๙๗	.๒๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (มีค่าเฉลี่ย = ๓.๙๗) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ด้านศีลสามัญญตา (มีค่าเฉลี่ย = ๔.๐๙) ด้านทฎฐิสามัญญตา (มีค่าเฉลี่ย = ๔.๐๔) ด้านสาธารณโภคี (มีค่าเฉลี่ย = ๓.๙๗) ด้านเมตตาวจีกรรม (มีค่าเฉลี่ย = ๓.๙๕) ด้านเมตตา मनกรรม (มีค่าเฉลี่ย = ๓.๙๕) ด้านเมตตากายกรรม(มีค่าเฉลี่ย = ๓.๙๐) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้บริหารครูผู้สอนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑

ด้านเมตตากายกรรม

(n = ๓๖๐)

ข้อที่	๑.ด้านเมตตากายกรรม	\bar{X}	S.D.	ระดับ
๑.	ผู้บริหารมีการแสดงกิริยาอาการสุภาพในการปฏิบัติงานต่อผู้ร่วมงานทั้งต่อหน้าและลับหลัง	๓.๙๙	.๙๖	มาก
๒.	ผู้บริหารมีน้ำใจช่วยเหลือและเอื้อเฟื้อต่อเพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจ	๓.๘๓	๑.๑๓	มาก
๓.	ผู้บริหารมีการแสดงออกต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยเมตตา คือ แสดงไมตรีและความหวังดีต่อเพื่อนร่วมงาน	๔.๐๖	.๘๓	มาก
๔.	ผู้บริหารมีอัธยาศัยอ่อนน้อมไม่แสดงอาการรังเกียจหรือดูหมิ่นเหยียดหยามต่อเพื่อนร่วมงาน	๓.๘๒	.๙๓	มาก
๕.	ผู้บริหารมีการบริหารงานโดยปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบอย่างเสมอภาค โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ	๓.๙๓	.๙๕	มาก
๖.	ผู้บริหารมีความเอาใจใส่เกี่ยวกับปัญหาและมีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างสร้างสรรค์	๓.๗๖	๑.๑๖	มาก
๗.	ผู้บริหารแสดงออกซึ่งความยินดีเมื่อผู้ร่วมงานประสบความสำเร็จในด้านต่างๆ ด้วยความจริงใจ	๓.๙๔	.๙๓	มาก
รวม		๓.๙๐	.๖๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ด้านเมตตากายกรรม โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (มีค่าเฉลี่ย = ๓.๙๐) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารมีการแสดงออกต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยเมตตา คือ แสดงไมตรีและความหวังดีต่อเพื่อนร่วมงาน(มีค่าเฉลี่ย = ๔.๐๖) ผู้บริหารมีการแสดงกิริยาอาการสุภาพในการปฏิบัติงานต่อผู้ร่วมงานทั้งต่อหน้าและลับหลัง(มีค่าเฉลี่ย = ๓.๙๙)ผู้บริหารแสดงออกซึ่งความยินดีเมื่อผู้ร่วมงานประสบความสำเร็จในด้านต่างๆ ด้วยความจริงใจ (มีค่าเฉลี่ย = ๓.๙๔) รองลงมาคือผู้บริหารมีการบริหารงานโดยปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบอย่างเสมอภาค โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ(มีค่าเฉลี่ย = ๓.๙๓) และผู้บริหารมีน้ำใจช่วยเหลือและเอื้อเฟื้อต่อเพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจ(มีค่าเฉลี่ย = ๓.๘๓) ผู้บริหารมีอัธยาศัยอ่อนน้อมไม่แสดงอาการรังเกียจหรือดูหมิ่นเหยียดหยามต่อเพื่อนร่วมงาน(มีค่าเฉลี่ย = ๓.๘๒) ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารมีความเอาใจใส่เกี่ยวกับปัญหาและมีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างสร้างสรรค์(มีค่าเฉลี่ย = ๓.๗๖) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ด้านเมตตาวจกรรม

(n = ๓๖๐)

ข้อที่	๒. ด้านเมตตาวจกรรม	\bar{X}	S.D.	ระดับ
๑.	ผู้บริหาร เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ พูดจาดี มีอัธยาศัยไมตรีดี ยิ้มแย้มแจ่มใส และมีความเป็นกันเอง	๔.๑๖	.๙๑	มาก
๒.	ผู้บริหารให้คำแนะนำหรือชักจูงต่อเพื่อนร่วมงานอย่างสุภาพ	๔.๐๐	๑.๐๙	มาก
๓.	ผู้บริหาร ไม่พูดในสิ่งที่ฟังแล้วทำให้ผู้ร่วมงานรู้สึกสะเทือนใจ น้อยใจ หรือคับแค้นใจ	๔.๐๙	.๗๙	มาก
๔.	ผู้บริหารมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของทางราชการที่ถูกต้อง	๓.๘๓	.๘๓	มาก
๕.	ผู้บริหารมีเทคนิคในการรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ ชักถาม หรือให้คำปรึกษาหารือ ให้คำแนะนำต่างๆ	๔.๐๘	.๙๓	มาก
๖.	ผู้บริหารใช้คำพูดภาษาที่สุภาพเมื่อสนทนาพูดคุยกับเพื่อนร่วมงานเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง	๓.๘๒	๑.๑๖	มาก
๗.	ผู้บริหารใช้วาทศิลป์ในการพูดคุยกับเพื่อนร่วมงานและให้เกียรติซึ่งกันและกัน	๓.๗๐	.๙๖	มาก
รวม		๓.๙๕	.๖๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ด้านเมตตาวจกรรมโดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก(มีค่าเฉลี่ย = ๓.๙๕) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าผู้บริหาร เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ พูดจาดี มีอัธยาศัยไมตรีดี ยิ้มแย้มแจ่มใส และมีความเป็นกันเอง(มีค่าเฉลี่ย = ๔.๑๖) ผู้บริหาร ไม่พูดในสิ่งที่ฟังแล้วทำให้ผู้ร่วมงานรู้สึกสะเทือนใจ น้อยใจ หรือคับแค้นใจ (มีค่าเฉลี่ย = ๔.๐๙)ผู้บริหารมีเทคนิคในการรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ ชักถาม หรือให้คำปรึกษาหารือ ให้คำแนะนำต่างๆ (มีค่าเฉลี่ย = ๔.๐๘) รองลงมาคือ ผู้บริหารให้คำแนะนำหรือชักจูงต่อเพื่อนร่วมงานอย่างสุภาพ (มีค่าเฉลี่ย = ๔.๐๐) และผู้บริหารมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของทางราชการที่ถูกต้อง (มีค่าเฉลี่ย = ๓.๘๓) ผู้บริหารใช้คำพูดภาษาที่สุภาพเมื่อสนทนาพูดคุยกับเพื่อนร่วมงานเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง(มีค่าเฉลี่ย = ๓.๘๒) ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารใช้วาทศิลป์ในการพูดคุยกับเพื่อนร่วมงานและให้เกียรติซึ่งกันและกัน(มีค่าเฉลี่ย = ๓.๗๐) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ด้านเมตตามโนกรรม

(n = ๓๖๐)

ข้อที่	๓.ด้านเมตตามโนกรรม	\bar{X}	S.D.	ระดับ
๑.	ผู้บริหารได้บริหารงานด้วยความเสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม อุทิศตนเพื่องาน	๔.๑๕	.๙๔	มาก
๒.	ผู้บริหารได้บริหารงานด้วยการเอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของผู้ร่วมงานเป็นอย่างดีคิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์	๓.๙๙	๑.๐๘	มาก
๓.	ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธ ศาสนา กิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษา	๔.๐๒	.๗๙	มาก
๔.	ผู้บริหารได้บริหารงานด้วยความมีจิตใจที่ซื่อสัตย์ สุจริต โดยไม่มีความโลภใช้หน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน	๓.๘๙	.๘๔	มาก
๕.	ผู้บริหารได้บริหารงานด้วยความยุติธรรมเป็นกลางไม่ลำเอียง	๔.๑๑	.๙๔	มาก
๖.	ผู้บริหารให้ความสนใจกับบุคลากรมอบหมายงานให้เหมาะสมเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา	๓.๘๒	๑.๑๑	มาก
๗.	ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรครูและกรรมการสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอยู่เสมอ	๓.๖๘	๑.๐๒	มาก
รวม		๓.๙๕	.๕๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อการประยุกต์ ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ด้านเมตตามโนกรรม โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (มีค่าเฉลี่ย=๓.๙๕) เมื่อพิจารณารายชื่อพบว่า ผู้บริหารได้บริหารงาน ด้วยความเสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม อุทิศตนเพื่องาน(มีค่าเฉลี่ย=๔.๑๕)ผู้บริหารได้บริหารงานด้วยความยุติธรรมเป็นกลางไม่ลำเอียง (มีค่าเฉลี่ย= ๔.๑๑)ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธ ศาสนา กิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษา(มีค่าเฉลี่ย=๔.๐๒)รองลงมาคือผู้บริหารได้บริหารงานด้วยการเอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของผู้ร่วมงานเป็นอย่างดีคิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์(มีค่าเฉลี่ย=๓.๙๙)และผู้บริหารได้บริหารงานด้วยความมีจิตใจที่ซื่อสัตย์ สุจริต โดยไม่มีความโลภ ใช้หน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน (มีค่าเฉลี่ย=๓.๘๙) ผู้บริหารให้ความสนใจกับบุคลากรมอบหมายงานให้เหมาะสมเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา(มีค่าเฉลี่ย=๓.๘๒) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือผู้บริหารเปิดโอกาส

ให้บุคลากรครูและกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอยู่เสมอ (มีค่าเฉลี่ย = ๓.๖๘) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑

ด้านสาธารณโภคี

(n = ๓๖๐)

ข้อที่	๔.ด้านสาธารณโภคี	\bar{X}	S.D.	ระดับ
๑.	การบริหารสถานศึกษา โดยมีการจัดสรรสวัสดิการ หรือการสนับสนุนการทำงานตามความเหมาะสม เป็นธรรมแก่ทุกคน	๔.๓๑	.๙๖	มาก
๒.	การบริหารสถานศึกษา มีการพัฒนาสถานศึกษา ให้บริการด้วยความจริงใจ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน	๔.๑๗	.๘๓	มาก
๓.	การบริหารสถานศึกษา มีการใช้เครื่องใช้และอุปกรณ์ต่าง ๆ ของสถานศึกษาอย่างประหยัด และเหมาะสม	๓.๗๑	.๗๔	มาก
๔.	การบริหารสถานศึกษา ด้วยความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สงเคราะห์กัน ในหมู่ผู้ร่วมงานด้วยกัน แบ่งปันลาภผลที่ได้มาโดยชอบธรรมแม้เป็นของเล็กน้อย	๔.๑๕	.๘๖	มาก
๕.	การบริหารสถานศึกษา ด้วยความเสียสละ ไม่ช่วงชิงของส่วนรวมมาเป็นของตน	๔.๒๑	๑.๐๕	มาก
๖.	การบริหารสถานศึกษาตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะผู้บริหารโดยมุ่งความสำเร็จเพื่อประโยชน์สูงสุด	๔.๐๔	.๖๙	มาก
๗.	การบริหารโดยให้ความสำคัญกับการตัดสินใจภายใต้มติที่ประชุมที่ผ่านการเห็นชอบจากบุคลากรส่วนใหญ่	๓.๔๑	๑.๒๔	มาก
รวม		๓.๙๗	.๔๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ด้านสาธารณโภคี โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (มีค่าเฉลี่ย = ๓.๙๗) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การบริหารสถานศึกษา มีการจัดสรรสวัสดิการ หรือการสนับสนุนการทำงานตามความเหมาะสม เป็นธรรมแก่ทุกคน (มีค่าเฉลี่ย = ๔.๓๑) ไม่ช่วงชิงของส่วนรวมมาเป็นของตน (มีค่าเฉลี่ย = ๔.๒๑) การบริหารสถานศึกษา มีการพัฒนาสถานศึกษา ให้บริการด้วยความจริงใจ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน (มีค่าเฉลี่ย = ๔.๑๗) รองลงมาคือ มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สงเคราะห์กัน ในหมู่ผู้ร่วมงานด้วยกัน แบ่งปันลาภผลที่ได้มาโดยชอบธรรมแม้เป็นของเล็กน้อย (มีค่าเฉลี่ย = ๔.๑๕) และการบริหารสถานศึกษาตระหนักใน

บทบาทหน้าที่ของตนในฐานะผู้บริหารโดยมุ่งความสำเร็จเพื่อประโยชน์สูงสุด(มีค่าเฉลี่ย = ๔.๐๔)การบริหารสถานศึกษา มีการใช้เครื่องใช้และอุปกรณ์ต่าง ๆ ของสถานศึกษาอย่างประหยัด และเหมาะสม (มีค่าเฉลี่ย = ๓.๗๑) ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การบริหารโดยให้ความสำคัญกับการตัดสินใจภายใต้มติที่ประชุมที่ผ่านการเห็นชอบจากบุคลากรส่วนใหญ่ (มีค่าเฉลี่ย = ๓.๗๑) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ **ด้านสี่สามัญญตา**

(n = ๓๖๐)

ข้อที่	๕.ด้านสี่สามัญญตา	\bar{X}	S.D.	ระดับ
๑.	ผู้บริหารมีความประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย	๔.๒๘	.๙๘	มาก
๒.	ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่โดยรักษาระเบียบวินัย ไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจหรือเสื่อมเสียแก่หมู่คณะ	๔.๑๗	.๘๓	มาก
๓.	ผู้บริหารไม่เลือกปฏิบัติ บริหารงานด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกันโดยปราศจากอคติ และทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี	๓.๗๑	.๗๕	มาก
๔.	ผู้บริหารหากถูกตำหนิในการปฏิบัติหน้าที่ ก็ยินดีจะปรับปรุงตนเองปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ	๔.๑๓	.๘๖	มาก
๕.	ผู้บริหารเคารพในสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกของผู้ร่วมงาน ไม่หลงอำนาจ ไม่ใช้อำนาจข่มขู่ผู้ร่วมงาน	๔.๒๐	๑.๐๔	มาก
๖.	ผู้บริหารเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ คิดและวางแผนการทำงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ	๓.๘๓	.๘๐	มาก
รวม		๔.๐๙	๐.๕๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อการประยุกต์ ใช้หลักสารานุกรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ด้านสี่สามัญญตา โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (มีค่าเฉลี่ย = ๔.๐๙) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารมีความประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย(มีค่าเฉลี่ย = ๔.๒๘)ผู้บริหารเคารพในสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกของผู้ร่วมงาน ไม่หลงอำนาจ ไม่ใช้อำนาจข่มขู่ผู้ร่วมงาน(มีค่าเฉลี่ย=๔.๒๐)ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่โดยรักษาระเบียบวินัย ไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจหรือเสื่อมเสียแก่หมู่คณะ (มีค่าเฉลี่ย = ๔.๑๗) รองลงมาคือผู้บริหารหากถูกตำหนิในการปฏิบัติหน้าที่ ก็ยินดีจะปรับปรุงตนเองปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ(มีค่าเฉลี่ย = ๔.๑๓) และผู้บริหารเอาใจใส่ต่อ

การปฏิบัติหน้าที่ คิดและวางแผนการทำงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ(มีค่าเฉลี่ย = ๓.๘๓) ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารไม่เลือกปฏิบัติบริหารงานด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกันโดยปราศจากอคติ และทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี (มีค่าเฉลี่ย = ๓.๗๑)

ตารางที่ ๔.๘ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ **ด้านทฤษฎีสัมมูลตา**

(n = ๓๖๐)

ข้อที่	๖.ด้านทฤษฎีสัมมูลตา	\bar{X}	S.D.	ระดับ
๑.	การบริหารงานโดยมีความเห็นชอบร่วมกัน ในข้อที่เป็นหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่การจัดซึ่งปัญหา	๔.๒๒	๑.๐๐	มาก
๒.	การบริหารงานโดยมีภาวะผู้นำสูงรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่าง และยอมรับได้	๔.๑๑	.๘๓	มาก
๓.	การบริหารงานโดยยึดถืออุดมคติ หลักแห่งความดีงามหรือจุดหมายสูงสุดอันเดียวกัน	๓.๗๓	.๗๕	มาก
๔.	การบริหารงานโดยมีความยุติธรรมในการพิจารณาและตัดสินเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา	๔.๑๐	.๘๗	มาก
๕.	การบริหารงานโดยเมื่อการปฏิบัติงานมีปัญหา จะมีการประชุมแก้ไขปัญหาร่วมกัน เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี	๔.๑๒	๑.๑๑	มาก
๖.	การบริหารงานโดยให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา	๓.๙๗	.๗๐	มาก
รวม		๔.๐๔	๐.๕๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อการประยุกต์ ใช้หลักสารานุกรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ด้านทฤษฎีสัมมูลตา โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (มีค่าเฉลี่ย = ๔.๐๔) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การบริหารงานโดยมีความเห็นชอบร่วมกัน ในข้อที่เป็นหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่การจัดซึ่งปัญหา(มีค่าเฉลี่ย= ๔.๒๒) การบริหารงานโดยเมื่อการปฏิบัติงานมีปัญหา จะมีการประชุมแก้ไขปัญหาร่วมกัน เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี(มีค่าเฉลี่ย = ๔.๑๒)การบริหารงานโดยมีภาวะผู้นำสูงรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่าง และยอมรับได้(มีค่าเฉลี่ย = ๔.๑๑) รองลงมาคือการบริหารงานโดยมีความยุติธรรมในการพิจารณาและตัดสินเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา(มีค่าเฉลี่ย = ๔.๑๐) และการบริหารงานโดยให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา

(มีค่าเฉลี่ย = ๓.๙๗) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือการบริหารงานโดยยึดถืออุดมคติ หลักแห่งความดีงามหรือจุดหมายสูงสุดอันเดียวกัน(มีค่าเฉลี่ย = ๓.๗๓) ตามลำดับ

ตอนที่ ๓ เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ และขนาดของสถานศึกษา โดยการทดสอบค่า t และค่า F วิเคราะห์เป็นรายด้านและโดยรวมทุกด้าน เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffe's) ดังตารางที่ ๔.๙-๔.๑๓

ตารางที่ ๔.๙ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ จำแนกตามตำแหน่ง

(n = ๓๖๐)

การประยุกต์ใช้หลัก สราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา	ตำแหน่ง				t	Sig
	ผู้บริหาร สถานศึกษา (n = ๘๐)		ครูผู้สอน (n = ๒๘๐)			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
ด้านเมตตากายกรรม	๓.๙๑	.๕๔	๓.๘๙	.๖๒	.๒๑	.๘๒
ด้านเมตตาวจีกรรม	๓.๙๘	.๖๒	๓.๙๔	.๖๐	.๖๑	.๕๓
ด้านเมตตามโนกรรม	๓.๙๔	.๖๔	๓.๙๕	.๕๘	-.๑๒	.๙๐
ด้านสาธารณโภคี	๓.๙๗	.๔๓	๓.๙๘	.๔๕	-.๑๔	.๘๘
ด้านศีลสามัญญตา	๔.๑๐	.๕๘	๔.๐๙	.๕๗	.๐๖	.๙๔
ด้านทฎฐิสามัญญตา	๔.๐๒	.๕๘	๔.๐๔	.๕๘	-.๒๖	.๗๙
รวม	๓.๙๙	.๒๑	๓.๙๗	.๒๓	.๖๓	.๕๒

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวม และรายด้าน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๐ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ จำแนกตามประสบการณ์

การประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา	ประสบการณ์											
	ต่ำกว่า ๑๐ ปี n = ๖๒			ตั้งแต่ ๑๑-๒๐ ปี n = ๑๒๗			มากกว่า ๒๐ ปีขึ้นไป n = ๑๗๑			รวม n = ๓๖๐		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ด้านเมตตา กายกรรม	๓.๙๐	.๕๓	มาก	๓.๙๒	.๕๘	มาก	๓.๘๘	.๖๔	มาก	๓.๙๐	.๖๐	มาก
ด้านเมตตา วจีกรรม	๓.๙๗	.๖๒	มาก	๓.๙๕	.๖๒	มาก	๓.๙๔	.๕๘	มาก	๓.๙๕	.๖๐	มาก
ด้านเมตตา มโนกรรม	๓.๙๔	.๖๕	มาก	๓.๙๒	.๖๒	มาก	๓.๙๖	.๕๖	มาก	๓.๙๕	.๕๙	มาก
ด้านสาธารณโภคี	๓.๙๕	.๔๒	มาก	๓.๙๘	.๔๕	มาก	๓.๙๘	.๔๖	มาก	๓.๙๗	.๔๕	มาก
ด้านศีลสามัญญตา	๔.๐๘	.๕๗	มาก	๔.๑๐	.๕๖	มาก	๔.๐๙	.๕๗	มาก	๔.๐๙	.๕๗	มาก
ด้านทิวฐีสามัญญตา	๔.๐๔	.๕๙	มาก	๔.๐๓	.๕๗	มาก	๔.๐๔	.๖๐	มาก	๔.๐๔	.๕๘	มาก
รวม	๓.๙๘	.๒๑	มาก	๓.๙๗	.๒๒	มาก	๓.๙๗	.๒๓	มาก	๓.๙๗	.๒๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ จำแนกตามประสบการณ์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (มีค่าเฉลี่ย = ๓.๙๗) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านศีลสามัญญตา (มีค่าเฉลี่ย = ๔.๐๙) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านเมตตาทายกรรม (มีค่าเฉลี่ย = ๓.๙๐)

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า ๑๐ ปี มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (มีค่าเฉลี่ย = ๓.๙๘) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านศีลสามัญญตา (มีค่าเฉลี่ย = ๔.๐๘) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านเมตตาทายกรรม (มีค่าเฉลี่ย = ๓.๙๐)

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ตั้งแต่ ๑๑ - ๒๐ ปี มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (มีค่าเฉลี่ย = ๓.๙๗) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านศีลสามัญญตา (มีค่าเฉลี่ย = ๔.๑๐) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านเมตตาทายกรรมและด้านเมตตามโนกรรม (มีค่าเฉลี่ย = ๓.๙๒)

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์มากกว่า ๒๐ ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (มีค่าเฉลี่ย = ๓.๙๗) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้าน

สี่สามัญญาตา(มีค่าเฉลี่ย= ๔.๐๙)และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านเมตตากายกรรม (มีค่าเฉลี่ย = ๓.๘๘)

ตารางที่ ๔.๑๑ การวิเคราะห์ความแปรปรวน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสารานิยธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ จำแนกตามประสบการณ์

การประยุกต์ใช้หลักสารานิยธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ด้านเมตตากายกรรม	ระหว่างกลุ่ม	๒	.๑๔	.๐๗	.๒๐	.๘๑
	ภายในกลุ่ม	๓๕๗	๑๓๐.๙๖	.๓๖		
รวม		๓๕๙	๑๓๑			
ด้านเมตตาวชิกรรม	ระหว่างกลุ่ม	๒	.๐๔	.๐๒	.๐๕	.๙๔
	ภายในกลุ่ม	๓๕๗	๑๓๑.๑๑	.๓๗		
รวม		๓๕๙	๑๓๒			
ด้านเมตตามโนกรรม	ระหว่างกลุ่ม	๒	.๑๓	.๐๖	.๑๘	.๘๓
	ภายในกลุ่ม	๓๕๗	๑๒๙.๐๐	.๓๖		
รวม		๓๕๙	๑๒๙			
ด้านสาธารณโภคี	ระหว่างกลุ่ม	๒	.๐๕	.๐๒	.๑๒	.๘๘
	ภายในกลุ่ม	๓๕๗	๗๔.๑๘	.๒๐		
รวม		๓๕๙	๗๔.๒๔			
ด้านสี่สามัญญาตา	ระหว่างกลุ่ม	๒	.๐๐	.๐๐	.๐๑	.๙๙
	ภายในกลุ่ม	๓๕๗	๑๑๗.๕๔	.๓๒		
รวม		๓๕๙	๑๑๗.๕๕			
ด้านทวิจริสามัญญาตา	ระหว่างกลุ่ม	๒	.๐๐	.๐๐	.๐๑	.๙๘
	ภายในกลุ่ม	๓๕๗	๑๒๔.๑๐	.๓๔		
รวม		๓๕๙	๑๒๔.๑๑			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	๒	.๐๐	.๐๐	.๐๖	.๙๔
	ภายในกลุ่ม	๓๕๗	๑๘.๖๘	.๐๕		
รวม		๓๕๙	๑๘.๖๙			

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มี ต่อการประยุกต์ใช้หลักสารานิยธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ จำแนกตามประสบการณ์ โดยภาพรวม และรายด้านมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๒ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

การประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา	ขนาดของสถานศึกษา											
	ขนาดเล็ก n = ๑๓๐			ขนาดกลาง n = ๑๒๐			ขนาดใหญ่ n = ๑๑๐			รวม n = ๓๖๐		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ด้านเมตตา กายกรรม	๓.๙๒	.๕๕	มาก	๓.๙๒	.๕๗	มาก	๓.๘๕	.๖๙	มาก	๓.๙๐	.๖๐	มาก
ด้านเมตตา วจีกรรม	๓.๙๗	.๖๑	มาก	๓.๙๓	.๖๒	มาก	๓.๙๕	.๕๗	มาก	๓.๙๕	.๖๐	มาก
ด้านเมตตา มโนกรรม	๓.๙๒	.๖๓	มาก	๓.๙๖	.๖๒	มาก	๓.๙๖	.๕๓	มาก	๓.๙๕	.๕๙	มาก
ด้านสาธารณโภคี	๓.๙๗	.๔๔	มาก	๓.๙๘	.๔๕	มาก	๓.๙๘	.๔๗	มาก	๓.๙๗	.๔๕	มาก
ด้านศีลสามัญญตา	๔.๑๐	.๕๗	มาก	๔.๐๙	.๕๖	มาก	๔.๐๙	.๕๙	มาก	๔.๐๙	.๕๗	มาก
ด้านทวิญญิตสามัญญตา	๔.๐๓	.๕๘	มาก	๔.๐๕	.๕๘	มาก	๔.๐๓	.๖๐	มาก	๔.๐๔	.๕๘	มาก
รวม	๓.๙๘	.๒๒	มาก	๓.๙๘	.๒๑	มาก	๓.๙๖	.๒๔	มาก	๓.๙๗	.๒๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก(ค่าเฉลี่ย = ๓.๙๗) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านศีลสามัญญตา(ค่าเฉลี่ย = ๔.๐๙) และด้านที่มีค่าเฉลี่ย ต่ำสุด คือ ด้านเมตตา
กายกรรม (ค่าเฉลี่ย = ๓.๙๐)

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาขนาดเล็ก มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม๖ในการบริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย= ๔.๑๘) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านศีลสามัญญตา(ค่าเฉลี่ย= ๔.๑๐)และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านเมตตา
กายกรรมและด้านเมตตา
มโนกรรม(ค่าเฉลี่ย = ๓.๙๒)

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาขนาดกลาง มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = ๓.๙๘) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านศีลสามัญญตา(ค่าเฉลี่ย=๔.๐๙) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านเมตตา
กายกรรม(ค่าเฉลี่ย= ๓.๙๒)

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาขนาดใหญ่มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม๖ในการบริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย=๓.๙๖) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้าน

สี่สัปดาห์ (ค่าเฉลี่ย = ๔.๐๙) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านเมตตาทักษะ (ค่าเฉลี่ย = ๓.๘๕) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๓ การวิเคราะห์ความแปรปรวนตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

การประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ด้านเมตตาทักษะ	ระหว่างกลุ่ม	๒	.๒๙	.๑๔	.๔๐	.๖๖
	ภายในกลุ่ม	๓๕๗	๑๓๐.๘๑	.๓๖		
รวม		๓๕๙	๑๓๑.๑๑			
ด้านเมตตาจริยธรรม	ระหว่างกลุ่ม	๒	.๐๘	.๐๔	.๑๐	.๘๙
	ภายในกลุ่ม	๓๕๗	๑๓๑.๙๖	.๓๗		
รวม		๓๕๙	๑๓๒.๐๔			
ด้านเมตตาโมกกรรม	ระหว่างกลุ่ม	๒	.๐๘	.๐๔	.๑๑	.๘๙
	ภายในกลุ่ม	๓๕๗	๑๒๙.๐๕	.๓๖		
รวม		๓๕๙	๑๒๙.๑๔			
ด้านสาธารณโภคี	ระหว่างกลุ่ม	๒	.๐๒	.๐๑	.๐๕	.๙๔
	ภายในกลุ่ม	๓๕๗	๗๔.๒๑	.๒๐		
รวม		๓๕๙	๗๔.๒๔			
ด้านสี่สัปดาห์	ระหว่างกลุ่ม	๒	.๐๑	.๐๐	.๐๑	.๙๘
	ภายในกลุ่ม	๓๕๗	๑๑๗.๕๕	.๓๒		
รวม		๓๕๙	๑๑๗.๕๕			
ด้านทวิสัปดาห์	ระหว่างกลุ่ม	๒	.๐๕	.๐๒	.๐๗	.๙๓
	ภายในกลุ่ม	๓๕๗	๑๒๔.๐๖	.๓๔		
รวม		๓๕๙	๑๒๔.๑๑			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	๒	.๐๒	.๐๑	.๒๔	.๗๘
	ภายในกลุ่ม	๓๕๗	๑๘.๖๖	.๐๕		
รวม		๓๕๙	๑๘.๖๘			

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในพื้นที่

อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ ๔ แนวทางการนำหลักสราณียธรรม ๖ ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนในเขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต๑ ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิดวิเคราะห์โดยการจัดกลุ่มใช้สถิติค่าความถี่ตามองค์ประกอบของหลักสราณียธรรม ๖ จำนวน ๖ ด้าน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา โดยเขียนในลักษณะความเรียงประกอบบริบท

ตารางที่ ๔.๑๔ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักสราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนด้านเมตตาทายกรรม

ข้อเสนอแนะ	จำนวน(คน)
-ผู้บริหารควรปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบอย่างเสมอภาค โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ เพื่อความเป็นธรรม	๔๓
-ผู้บริหารควรเอาใจใส่เกี่ยวกับปัญหาและกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างสร้างสรรค์	๓๙
-ผู้บริหารควรซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ด้วยความจริงใจไม่ควรไปราชการบ่อยเกินไป	๒๕
-ผู้บริหารควรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรวดเร็ว	๑๔
-ผู้บริหารควรมีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส มีกิริยาท่าทางที่สุภาพอ่อนน้อม ทักทายผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความจริงใจ	๑๐
-ผู้บริหารควรวางตัวให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่	๙
รวม	๑๔๕

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่า ข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา โรงเรียนในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต ๑ ด้านเมตตาทายกรรม มีจำนวน ๑๔๕ คน ข้อเสนอแนะมากที่สุด คือ ผู้บริหารควรปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบอย่างเสมอภาค โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ เพื่อความเป็นธรรม รองลงมา คือ ควรเอาใจใส่เกี่ยวกับปัญหาและกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างสร้างสรรค์ ไม่ควรไปราชการบ่อยเกินไป สรุปได้ว่า การประยุกต์ใช้หลักสราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโดยเฉพาะการนำหลักสราณียธรรม ๖ มาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา ในการช่วยเหลือกิจธุระของผู้ร่วมงาน

ด้วยความเต็มใจ แสดงกิริยาอาการสุภาพ เคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง เพิ่มความรัก ความสามัคคี ทำงานร่วมกันเป็นทีม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้ดีขึ้น

ตารางที่ ๔.๑๕ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต ๑ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน

ด้านเมตตาวจรกรรม

ข้อเสนอแนะ	จำนวน(คน)
- ผู้บริหารควรมีวาจาที่สุภาพ แนะนำให้คำปรึกษาด้วยการพูดจาไพเราะเพิ่มขึ้น	๓๕
-ควรมีมุขยสัมพันธ์ที่ดีเพิ่มขึ้น	๓๐
-ผู้บริหารควรพูดจาด้วยเหตุด้วยผล	๒๐
-ผู้บริหารควรแนะนำตักเตือนด้วยความหวังดี	๑๙
-ประชาสัมพันธ์ข่าวสารที่เป็นประโยชน์โดยสม่ำเสมอ	๑๐
รวม	๑๓๙

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า ข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา โรงเรียนในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต ๑ ด้านเมตตาวจรกรรม มีจำนวน ๑๓๙ คน ข้อเสนอแนะมากที่สุด คือ ผู้บริหารควรมีวาจาที่สุภาพ แนะนำให้คำปรึกษาด้วยการพูดจาไพเราะเพิ่มขึ้นรองลงมา คือ มุขยสัมพันธ์ที่ดีเพิ่มขึ้น ควรแสดงความเอื้อเฟื้อและเสียสละ พูดจาด้วยเหตุด้วยผล แนะนำตักเตือนด้วยความหวังดี ประชาสัมพันธ์ข่าวสารที่เป็นประโยชน์โดยสม่ำเสมอ สรุปได้ว่า การประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโดยเฉพาะการนำหลักสารานุกรม ๖ มาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา ในการแนะนำตักเตือนด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพ แสดงความเคารพนับถือกัน พูดมีเหตุผล ไม่พูดให้ร้ายผู้อื่นทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง เพื่อเพิ่มความรัก ความสามัคคี ทำงานร่วมกันเป็นทีม การอยู่ร่วมกัน อย่างมีความสุข เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้ดีขึ้น

ตารางที่ ๔.๑๖ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ด้านมโนกรรม

ข้อเสนอแนะ	จำนวน(คน)
-ผู้บริหารควรบริหารงานด้วยความมีจิตใจที่ซื่อสัตย์ สุจริต	๓๓
-ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคลากรครูและกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอยู่เสมอ	๒๘
-ผู้บริหารควรบริหารงานด้วยความยุติธรรมเป็นกลาง ไม่ลำเอียง	๒๗
-ผู้บริหารควรพูดจาบริหารงานด้วยการเอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของผู้ร่วมงานเป็นอย่างดีคิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์	๒๐
-ผู้บริหารควรให้ความเป็นกันเองไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก	๑๕
-ไม่มีความโลภใช้หน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน	๙
รวม	๑๓๒

จากตารางที่ ๔.๑๖ พบว่า ข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา โรงเรียนในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต ๑ ด้านเมตตากายมโนกรรม มีจำนวน ๑๓๒ คน ข้อเสนอแนะมากที่สุด คือ ผู้บริหารควรบริหารงานด้วยความมีจิตใจที่ซื่อสัตย์ สุจริตเพิ่มขึ้น รองลงมา คือ ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรครูและกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอยู่เสมอบริหารงานด้วยความยุติธรรมเป็นกลาง ไม่ลำเอียง ควรพูดจาบริหารงานด้วยการเอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของผู้ร่วมงานเป็นอย่างดีคิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ ให้ความเป็นกันเองไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก ไม่มีความโลภใช้หน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน สรุปได้ว่า การประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโดยเฉพาะการนำหลักสาราณียธรรม ๖ มาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา ในการตั้งจิตปรารถนาดี คิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กัน มองกันในแง่ดี มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสต่อกัน เป็นการคิดดีต่อกัน คิดเชิงบวกไม่คิดอิจฉาริษยาหรือไม่คิดมุ่งร้ายพยาบาท ถ้าทุกคนคิดคิดเชิงบวกแล้วปฏิบัติเหมือนกัน ความสามัคคีก็จะเกิดขึ้นในหมู่คณะและในสังคมก็จะอยู่ด้วยความสุข

ตารางที่ ๔.๑๗ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน **ด้านสาธารณโภคิ**

ข้อเสนอแนะ	จำนวน(คน)
-ควรมีสวัสดิการในโรงเรียนให้ตีเพิ่มขึ้น	๓๐
-ผู้บริหารควรสร้างกำลังใจในการทำงาน	๒๙
-ควรมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ไม่เห็นแก่ตัว	๒๙
-ผู้บริหารควรจัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอ	๒๕
-ผู้บริหารควรมีความเสียสละ	๑๓
-การสนับสนุนการทำงานตามความเหมาะสม เป็นธรรมแก่ทุกคน	๙
รวม	๑๓๕

จากตารางที่ ๔.๑๗ พบว่า ข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา โรงเรียนในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต ๑ ด้านสาธารณโภคิ มีจำนวน ๑๓๕ คน ข้อเสนอแนะมากที่สุด คือ ผู้บริหารควรมีสวัสดิการในโรงเรียนให้ตีเพิ่มขึ้นรองลงมา คือ ควรสร้างกำลังใจในการทำงาน ควรมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ไม่เห็นแก่ตัว ควรจัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอ ควรมีความเสียสละ การสนับสนุนการทำงานตามความเหมาะสม เป็นธรรมแก่ทุกคน สรุปได้ว่าการประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโดยเฉพาะการนำหลักสารานุกรม ๖ มาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา ในการที่ได้สิ่งใดมาโดยชอบธรรม แม้เป็นของเล็กน้อย ก็ไม่หวงไว้ผู้เดียวนำมาแบ่งปันเฉลี่ยแจกจ่าย ให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยบริโภคทั่วกัน การรู้จักแบ่งสิ่งของให้กัน และกันตามโอกาสอันควรเพื่อแสดงความรักความหวังดีของผู้ที่อยู่ในสังคมเดียวกัน

ตารางที่ ๔.๑๘ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาขอนแก่น เขต ๑ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน **ด้านสี่สามัญญาตา**

ข้อเสนอแนะ	จำนวน(คน)
-ผู้บริหารควรปฏิบัติหน้าที่โดยรักษาระเบียบวินัย ไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจหรือเสื่อมเสียแก่หมู่คณะ	๔๕
-ไม่เลือกปฏิบัติ บริหารงานด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกันโดยปราศจากอคติ	๒๙
-เคารพในสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกของผู้ร่วมงาน	๒๕
-ผู้บริหารควรมีความซื่อสัตย์ สุจริต	๒๐
-ผู้บริหารควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	๑๕
-ไม่หลงอำนาจ ไม่ใช้อำนาจข่มขู่ผู้ร่วมงาน	๕
รวม	๑๓๙

จากตารางที่ ๔.๑๘ พบว่า ข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา โรงเรียนในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากอนแก่นเขต ๑ ด้านสี่สามัญญาตา มีจำนวน ๑๓๙ คน ข้อเสนอแนะมากที่สุด คือ ผู้บริหารควรปฏิบัติหน้าที่โดยรักษาระเบียบวินัย ไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจหรือเสื่อมเสียแก่หมู่คณะ รองลงมา คือ ไม่เลือกปฏิบัติ บริหารงานด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกันโดยปราศจากอคติ เคารพในสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกของผู้ร่วมงาน มีความซื่อสัตย์ สุจริต ควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ไม่หลงอำนาจ ไม่ใช้อำนาจข่มขู่ผู้ร่วมงาน สรุปได้ว่า การประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยเฉพาะการนำหลักสารานุกรม ๖ มาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา ในการทำงานที่ทุกคนที่อยู่ร่วมกันมีความประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย ไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจของหมู่คณะ ก็จะเป็นการสร้าง ความรักใคร่สามัคคี มีความประพฤติสุจริตปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของหมู่คณะไม่เอา รัดเอาเปรียบกัน

ตารางที่ ๔.๑๙ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักสารานียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน

ด้านทฤษฎีสамัญญาตา

ข้อเสนอแนะ	จำนวน(คน)
-ควรมีความเห็นชอบร่วมกัน ในข้อที่เป็นหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่การขจัดซึ่งปัญหา	๓๑
- พิจารณาความดีความชอบอย่างเป็นธรรม	๒๙
-ควรมีความยุติธรรมในการพิจารณาและตัดสินเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา	๒๘
-เมื่อมีปัญหาควรมีการประชุมแก้ไขปัญหาร่วมกัน เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี	๑๗
-ควรทำงานเป็นทีม	๑๕
-ไม่ควรสร้างความขัดแย้งในองค์กร	๑๒
รวม	๑๓๒

จากตารางที่ ๔.๑๙ พบว่า ข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสารานียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา โรงเรียนในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต ๑ ด้านทฤษฎีสамัญญาตา มีจำนวน ๑๓๒ คน ข้อเสนอแนะมากที่สุด คือ ผู้บริหารควรมีความเห็นชอบร่วมกัน ในข้อที่เป็นหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่การขจัดซึ่งปัญหารองลงมา คือ ผู้บริหารควรพิจารณาความดีความชอบอย่างเป็นธรรม มีความยุติธรรมในการพิจารณาและตัดสินเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา เมื่อมีปัญหาควรมีการประชุมแก้ไขปัญหาร่วมกัน เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ควรทำงานเป็นทีม ไม่ควรสร้างความขัดแย้งในองค์กร สรุปได้ว่า การประยุกต์ใช้หลักสารานียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโดยเฉพาะการนำหลักสารานียธรรม ๖ มาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา ในการที่มีความเห็นชอบร่วมกัน ในข้อที่เป็นหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่ความหลุดพ้น สิ้นทุกข์ หรือขจัดปัญหาไม่เห็นแก่ตัว รู้จักเคารพและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ร่วมมือร่วมใจในการสร้างสรรค์ สังคมให้เกิดความสงบสุข เกิดความรัก ความสามัคคี ทำงานร่วมกันเป็นทีม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้ดีขึ้น

บทที่ ๕

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย เรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ๒) เพื่อเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ และขนาดของสถานศึกษา ๓) เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนในเขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ปีการศึกษา ๒๕๕๕ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๘๐ คน ครูผู้สอน จำนวน ๒๘๐ คน รวมทั้งสิ้น ๓๖๐ คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับ การประยุกต์ ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ จำนวน ๑ ฉบับ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ค่าความถี่และหาค่าร้อยละ ส่วนความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา โรงเรียนในเขตพื้นที่ อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ใช้ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ใช้การทดสอบด้วยค่าที (t-test independent) และการทดสอบเอฟ (F-test) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทำการทดสอบความแตกต่างด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's) แนวทางการนำหลักสาราณียธรรม ๖ ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา ใช้การจัดโดยใช้ค่าความถี่ตามองค์ประกอบของหลักสาราณียธรรม ๖ เขียนเชิงพรรณนา

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๘๐ คน (คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๒๒) และครูผู้สอน จำนวน ๒๘๐ คน (คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๗๘) จำแนกตามประสบการณ์ ต่ำกว่า ๑๐ ปี จำนวน ๖๒ คน (คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๒๒) ตั้งแต่ ๑๑ - ๒๐ ปี จำนวน ๑๒๗ คน (คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๒๘) มากกว่า ๒๐ ปีขึ้นไป

จำนวน ๑๗๑ คน(คิดเป็นร้อยละ๔๗.๕๐) จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน ๑๓๐ คน(คิดเป็นร้อยละ๓๖.๑๑) โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน ๑๒๐ คนคิดเป็น(ร้อยละ ๓๓.๓๓) โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน ๑๑๐ คน(คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๕๖) ตามลำดับ

๕.๑.๒ เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนในเขตพื้นที่ อำเภอมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย = ๓.๙๗ เมื่อพิจารณารายด้าน สรุปได้ดังนี้

๑) ด้านเมตตาการุณธรรม ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สถานศึกษาในเขตพื้นที่ อำเภอมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย (มีค่าเฉลี่ย = ๓.๙๐)

๒) ด้านเมตตาวิจิตรธรรม ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สถานศึกษาเขตพื้นที่ อำเภอมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย (มีค่าเฉลี่ย = ๓.๙๕)

๓) ด้านเมตตาโมกกรรม ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สถานศึกษาในเขตพื้นที่ อำเภอมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย(มีค่าเฉลี่ย = ๓.๙๕)

๔) ด้านสาธารณโภคี ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สถานศึกษาในเขตพื้นที่ อำเภอมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย(มีค่าเฉลี่ย = ๓.๙๗)

๕) ด้านศีลสามัญญตา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สถานศึกษาในเขตพื้นที่ อำเภอมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย (มีค่าเฉลี่ย = ๔.๐๙)

๖) ด้านทิวฐิสามัญญตา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สถานศึกษาในเขตพื้นที่ อำเภอมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย (มีค่าเฉลี่ย = ๔.๐๔)

๕.๑.๓ เพื่อเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา

ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนในเขตพื้นที่ อำเภอมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ จำแนกตาม ตำแหน่ง ประสภารณ์ และขนาดของสถานศึกษา

๑) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีตำแหน่งต่างกัน พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในพื้นที่อำเภอมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ จำแนกตาม ตำแหน่ง โดยภาพรวม และรายด้าน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

๒) **ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ต่างกัน** พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มี ต่อการประยุกต์ใช้หลักสราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ จำแนกตามประสบการณ์ โดยภาพรวม และรายด้านมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

๓) **ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน** พบว่ามีความคิดเห็นต่อ การประยุกต์ใช้หลักสราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา โรงเรียนในเขตพื้นที่ อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ โดยภาพรวม และรายด้านมีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ การบริหารสถานศึกษา โรงเรียนในเขตพื้นที่ อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ มีการปฏิบัติตามหลักสราณียธรรม อยู่ในระดับมากทุกด้าน ไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งใด ประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกัน อยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดที่แตกต่างกัน ก็มีการนำหลักสราณียธรรม ๖ มาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่เหมือนกัน ถ้าแยกเป็นรายด้านจะพบว่า ด้านเมตตาทายกรรม ผู้บริหารมีการสร้างความประทับใจทางกิริยาอาการ ช่วยเหลือภาระงานของผู้ร่วมหมู่คณะด้วยความเต็มใจแสดงกิริยาอาการสุภาพ เคารพนับถือกัน ด้านเมตตาวจิกรรม มีการสร้างความประทับใจทางวาจา ช่วยบอกสิ่งที่เป็นประโยชน์ สั่งสอนแนะนำตักเตือนด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพ แสดงความเคารพนับถือกัน ด้านเมตตาโมกรรม มีการสร้างความประทับใจด้วยไมตรีจิตมิตรภาพ ตั้งจิตปรารถนาดี คิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กันมองเห็นในแง่ดี ด้านสาธารณโภคี มีการจัดและใช้สอยสาธารณูปโภคร่วมกันฉันทันหนึ่ง เมื่อได้สิ่งใดมาโดยชอบธรรมแม้เป็นของเล็กน้อย ก็ไม่หวงไว้แต่ผู้เดียว นำมาแบ่งปันเฉลี่ยแจกจ่ายให้ผู้ใช้สอยร่วมกันแก่กันมองเห็นในแง่ดี ด้านสึลสามัญญตา มีความประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัยไม่ทำตนให้เป็นที่รังเกียจของหมู่คณะ ด้านทัญญูสามัญญตา มีทัศนคติ มีความชอบธรรม มีความเห็นคล้อยตามกัน ไม่ขัดแย้งกัน มีความสามัคคีปรองดองกัน มีความเห็นชอบร่วมกัน ในข้อที่เป็นหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่ทางจัดซึ่งปัญหา ส่งผลให้การบริหารสถานศึกษา โรงเรียนในเขตพื้นที่ อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ สามารถพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น การประยุกต์ใช้หลักสราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในเขตพื้นที่ อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ก่อให้เกิดผลสำเร็จต่อการบริหารงานในสถานศึกษา และองค์กรเป็นอย่างดี

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ จะกล่าวถึงการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนในเขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจและนำมาอภิปรายผล ดังนี้

๕.๒.๑ การประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนในเขตพื้นที่ อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย = ๓.๙๗ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนมีการนำหลักสาราณียธรรม ๖ หลักธรรมที่ทำให้เกิดความสามัคคีมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาองค์กร หลักธรรมสำหรับการเสริมสร้างความสามัคคีและความเป็นปึกแผ่นให้เกิดขึ้นในสังคม อันจะนำมาซึ่งความสุข ความสันติความมั่นคง และความเจริญก้าวหน้าประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

๑) **ด้านเมตตาทายกรรม** จากการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนในเขตพื้นที่ อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย = ๓.๙๐ ข้อค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการนำหลักสาราณียธรรม ๖ ด้านเมตตาทายกรรม โดยมีการแสดงกิริยาอาการสุภาพในการปฏิบัติงานต่อผู้ร่วมงาน มีน้ำใจช่วยเหลือและเอื้อเฟื้อต่อเพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจมีความเอาใจใส่เกี่ยวกับปัญหาและมีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างสร้างสรรค์ มีการแสดงออกต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยเมตตา คือ แสดงไมตรีและความหวังดีต่อเพื่อนร่วมงาน และแสดงออกซึ่งความยินดีเมื่อผู้ร่วมงานประสบความสำเร็จในด้านต่างๆ ด้วยความจริงใจ มีอัธยาศัยอ่อนน้อมไม่แสดงอาการรังเกียจหรือดูหมิ่นเหยียดหยามต่อเพื่อนร่วมงาน ทั้งนี้สอดคล้องกับกับงานวิจัยของ พระดณัฏ อนุวิโล (บุญสาร) (๒๕๕๔) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในสถานศึกษา:กรณีศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัย พบว่า บุคลิกของผู้บริหารที่ควรยึดถือเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติ คือ เป็นผู้ที่มีคุณธรรม สอดคล้องกับความหมายที่ พระธรรมปฎก (ป.อ. ปยุตโต) (๒๕๔๗)เมตตาทายกรรม แสดงกิริยาอาการสุภาพ เคารพนับถือกัน ช่วยเหลือกิจธุระของผู้ร่วมงานด้วยความเต็มใจ แสดงกิริยาอาการสุภาพ เคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

ถ้านำหลักสาราณียธรรม ๖ ด้านเมตตาทายกรรม มาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร โดยมีการแสดงกิริยาอาการทางกายที่สุภาพในการปฏิบัติงานต่อผู้ร่วมงาน ก็จะเป็นหลักการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เพิ่มความรัก ความสามัคคี ทำงานร่วมกันเป็นทีม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้ดีขึ้น พัฒนาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จได้ดียิ่งขึ้น

๒) ด้านเมตตาวชิกรรม จากการศึกษาพบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน โรงเรียนในเขตพื้นที่ อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย = ๓.๙๕ เมื่อพิจารณารายข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการในการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหาร ไม่พูดในสิ่งที่ฟังแล้วทำให้ผู้ร่วมงานรู้สึกสะเทือนใจ น้อยใจ หรือคับแค้นใจให้คำแนะนำหรือทักท้วงต่อเพื่อนร่วมงานอย่างสุภาพ มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของทางราชการที่ถูกต้อง และ ผู้บริหารใช้วาจาศิลป์ในการพูดคุยกับเพื่อนร่วมงานและให้เกียรติซึ่งกันและกัน เป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง ผู้บริหารเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ พูดจาดี มีอัธยาศัยไมตรีดี ยิ้มแย้มแจ่มใส และมีความเป็นกันเอง ผู้บริหารมีเทคนิคในการรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ ชักถาม หรือให้คำปรึกษาหารือให้คำแนะนำต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาชุตีภัก อภินนโท (แหมทอง)(๒๕๕๒)ได้ทำการวิจัยเรื่อง “มนุษยสัมพันธ์ในพระสูตรตันตปิฎก” ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ที่ดี คือ การผนึ่ใจคนในทีมให้เข้าด้วยกันยิ่งความสัมพันธ์เหนียวแน่น ก็ยิ่งเพิ่มความเป็นปึกแผ่นให้กับทีม หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักธรรมที่ประกอบด้วยเหตุด้วยผล หากมีการนำหลักธรรมมาใช้ในการบริหารงานหรือสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น นอกจากจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถบริหารงานได้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ยังช่วยให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นไปด้วยความราบรื่น โดยตั้งอยู่ในหลักธรรมสำหรับตนเอง ได้แก่ สติสัมปชัญญะ ขันติ โสรัจจะ สัมปปริสธรรม อิทธิบาทหลักธรรมสำหรับรู้จักผู้อื่น ได้แก่ โลกธรรม หลักการคบมิตร และหลักธรรมในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น ได้แก่ พรหมวิหารธรรม สังคหวัตถุ ฆราวาสธรรม สาราณียธรรม และสามัคคีธรรม และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีรกานต์ คงดวง (๒๕๕๒) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์และสังเคราะห์การใกล้เคียงข้อพิพาทในพระพุทธศาสนา” พบว่าในการสังเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้กับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยเฉพาะในสังคมไทยนั้น เน้นหลักธรรมหมวดอคติ ๔ เพราะสังคมไทยขาดความสามัคคี ถือฝักฝาย มือคตืหวาดระแวงซึ่งกันและกัน หมวดพรหมวิหาร ๔ เพราะหลายฝ่ายขาดไมตรีจิต ไม่เป็นกัลยาณมิตรต่อกัน หมวดวจีสัจจรีต ๔ เพราะสังคมไทยใช้วจีสัจจรีตในการพูดเท็จ พูดคำหยาบ พูดส่อเสียด และ พูดเพ้อเจ้อเหลวไหล ใส่โคล่กัันมาก สังคมไทยส่วนใหญ่วุ่นวายเพราะวจีสัจจรีต ๔ นี้ จึงต้องแก้ด้วยวจีสัจจรีต ๔ หลักสารณียธรรม ๖ด้านเมตตาวชิกรรม เพื่อให้สังคมสามัคคีปรองดอง เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ชวนให้ระลึ่กถึงกันแต่ในทางที่ดี

๓) ด้านเมตตามโนกรรม จากการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน โรงเรียนในเขตพื้นที่ อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย = ๓.๙๕ เมื่อพิจารณารายข้อพบว่ามึ่ระดับการบริหารด้านเมตตามโนกรรมมากทุกข้อทั้งนี้้อาจเนื่องมาจากการที่ผู้บริหารให้ความสนใจกับบุคลากรมอบหมายงานให้เหมาะสมเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรครูและกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอยู่เสมอ ผู้บริหารได้บริหารงานด้วยความเสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม อุทิศตนเพื่องานและผู้บริหารได้บริหารงานด้วยความยุติธรรมเป็นกลางไม่ลำเอียง บริหารงานด้วยการ

เอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของผู้ร่วมงานเป็นอย่างดีคิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ บริหารงานด้วยความมีจิตใจที่ซื่อสัตย์ สุจริต โดยไม่มีความโลภใช้หน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารณรัตน์ เลิศไพบรูด (๒๕๕๔) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริการสาธารณะตามหลักสราณียธรรมขององค์การบริหารตำบลหนองกรดจังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการบริการสาธารณะตามหลักสราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองกรด จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อเสนอแนะในการนำหลักสราณียธรรม มาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองกรด อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์โดยภาพรวมมีดังนี้ ๑) มีความเชื่อตรงต่อหน้าที่ในการให้บริการสาธารณะ ๒) สร้างความสามัคคี กลมเกลียวให้เกิดขึ้นทั้งกับฝ่ายเจ้าหน้าที่และฝ่ายประชาชน เพื่อความเป็นปึกแผ่นอันหนึ่งอันเดียวกันในการร่วมกันพัฒนา ๓) ส่งเสริมข้อธรรมสราณียธรรม ๔) คือ การรู้จักเอื้อเฟื้อแบ่งปันผลประโยชน์กันด้วยความยุติธรรม ช่วยเหลือกัน ไม่เห็นแก่ตัว ๕) ส่งเสริมการมีความคิดเห็นเป็นอย่างเดียวกัน รู้จักแสวงหาจุดร่วม และ สงวนไว้ซึ่งจุดต่างของกันและกัน คิดในสิ่งที่ตรงกัน ปรับมุมมองให้ตรงกัน

๔) ด้านสราณียธรรม จากการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน โรงเรียนในเขตพื้นที่ อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย = ๓.๘๗ เมื่อพิจารณารายข้อ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก คือ การบริหารสถานศึกษามีการจัดสรรสวัสดิการ หรือการสนับสนุนการทำงานตามความเหมาะสม เป็นธรรมแก่ทุกคน ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะผู้บริหารโดยมุ่งความสำเร็จเพื่อประโยชน์สูงสุด ให้มีความสำคัญกับการตัดสินใจภายใต้มติที่ประชุมที่ผ่านการเห็นชอบจากบุคลากรส่วนใหญ่ การบริหารสถานศึกษา มีการพัฒนาสถานศึกษา ให้บริการ ด้วยความจริงใจ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน และการบริหารสถานศึกษา ด้วยความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สงเคราะห์กัน ในหมู่ผู้ร่วมงานด้วยกัน แบ่งปันลาภผลที่ได้มาโดยชอบธรรมแม้เป็นของเล็กน้อย บริหารด้วยความเสียสละ ไม่ช่วงชิงของส่วนรวมมาเป็นของตน มีการใช้เครื่องใช้และอุปกรณ์ต่าง ๆ ของสถานศึกษาอย่างประหยัด และเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูนนทวิวัฒน์ วีระมโน (มโนสรณ) (๒๕๕๓) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารงานเทศบาลตำบลตามหลักสราณียธรรม ๖: กรณีศึกษา เทศบาล ตำบลปลายบาง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า เทศบาล ตำบลปลายบาง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรีได้บริหารงานตามหลักสราณียธรรม ทั้ง ๖ ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ๓.๖๑ เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า มีการบริหารงานตามหลักสราณียธรรม ๖ อยู่ในระดับมากทุกด้าน การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานเทศบาลตำบลปลายบาง ตามหลักสราณียธรรม ๖ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปลายบาง มีความคิดเห็นแตกต่างกันตามเพศ และอายุ อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนประชาชนที่มีระดับการศึกษาและอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานเทศบาลตำบลปลายบางตามหลักสราณียธรรม ๖ ไม่แตกต่างกัน แนวทางการนำหลักสราณียธรรม ๖ ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานเทศบาล ตำบลปลายบาง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ได้แก่ ด้านเมตตาการุณยธรรม เจ้าหน้าที่ไม่ควรเลือกปฏิบัติ

ในการให้บริการแก่ผู้มาใช้บริการ ควรให้บริการตามลำดับในการมาใช้บริการ เพื่อความเป็นธรรมแก่ผู้รับบริการ ด้านเมตตาวจรกรรม เจ้าหน้าที่ที่กล่าววาจาสุภาพต่อผู้มาใช้บริการ ด้านเมตตาโมกกรรม เจ้าหน้าที่ที่ต้องยึดถือผลประโยชน์ส่วนรวมมาก่อนประโยชน์ส่วนตัว ให้เกียรติ ประชาชนที่มาติดต่อ และต้อนรับด้วยไมตรีจิตที่ยิ้มแย้มแจ่มใส ด้านสาธารณโภคี เจ้าหน้าที่ที่ต้องมีความซื่อสัตย์ ไม่เห็นแก่สินจ้างรางวัล บริการด้วยความเต็มใจ และมีความรับผิดชอบ ด้านศีลสามัญญตา ควรมีความซื่อสัตย์ สุจริต ไม่เห็นแก่พวกพ้องสำคัญกว่าประเทศชาติ หรือเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ดานทฎฐิสา มัญญตา ยอมรับฟังความคิดเห็นของ ประชาชน และนำมาแก้ไขปรับปรุงตามสภาพจริง

๕) ด้านศีลสามัญญตา จากการศึกษาพบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน โรงเรียนในเขตพื้นที่ อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย=๔.๐๙ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความ ประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย เคารพในสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกของผู้ร่วมงาน ไม่หลงอำนาจ ไม่ใช้อำนาจข่มขู่ผู้ร่วมงาน เอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ คิดและวางแผนการทำงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่โดยรักษาระเบียบวินัย ไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจหรือเสื่อมเสียแก่หมู่คณะ และผู้บริหารไม่เลือกปฏิบัติ บริหารงานด้วยความเสมอภาค เท่าเทียมกันโดยปราศจากอคติ และทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี ผู้บริหารหากถูกตำหนิในการปฏิบัติหน้าที่ ก็ยินดีจะปรับปรุงตนเองปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการบริหารแบบมีส่วนร่วม การบริหารแบบมืออาชีพ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิษฐศรี ลีอารีย์ (๒๕๔๙) ไตวิจยเรื่อง “การบริหารและปัญหาการบริหารหลักสูตรใน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดเทศบาล และเมืองพัทยา เขตการศึกษา ๑๒” ผลการวิจัย พบว่า การวางแผนงานทั่วไป โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดเทศบาล และเมืองพัทยา เขตการศึกษา ๑๒ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีการปฏิบัติอันดับ แรก คือ โรงเรียน ให้คณะครูอาจารย์มีส่วนร่วมในการวางแผนงานของโรงเรียน ปัญหาการ วางแผนทั่วไป โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดเทศบาลและเมืองพัทยา เขตการศึกษา ๑๒ มีปัญหาการปฏิบัติ อยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีปัญหาอันดับแรก คือ โรงเรียน จัดสรร งบประมาณของโรงเรียนกระจายไปตามแผนงานและโครงการยังไม่ได้สัดส่วนที่เหมาะสม การจัดทำแผนงานวิชาการ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดเทศบาลและเมืองพัทยา เขตการศึกษา ๑๒ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดเทศบาล และ เมืองพัทยา เขตการศึกษา ๑๒ มีปัญหาการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีปัญหาการปฏิบัติ อันดับแรก คือ โรงเรียนมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพิ่มเติมน้อยโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดเทศบาล และเมืองพัทยา เขตการศึกษา ๑๒ มีที่คณะต่อการ บริหารและปัญหาการบริหาร หลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .๐๕

๖) ด้านทฎฐิสา มัญญตา จากการศึกษาพบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารสถาน ศึกษา และครูผู้สอน โรงเรียนในเขตพื้นที่ อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประณตศึกษาขอนแก่น เขต ๑ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย = ๔.๐๔ เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่ามีระดับการบริหารอยู่ในระดับมากแสดงให้เห็นว่า มีการบริหารงานโดยยึดถืออุดมคติ หลักแห่งความดีงามหรือจุดหมายสูงสุดอันเดียวกัน เมื่อการปฏิบัติงานมีปัญหา จะมีการประชุมแก้ไขปัญหาร่วมกัน เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้บริหารงานมีภาวะผู้นำสูงรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่าง และยอมรับได้ มีความเห็นชอบพร้อมกัน ในข้อที่เป็นหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่การจัดซึ่งปัญหาและการบริหารงานโดยให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา การบริหารงานโดยมีความยุติธรรมในการพิจารณาและตัดสินเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วนิดา ชูสังข์ (๒๕๕๒) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์ภาวะผู้นำตามหลักพระพุทธศาสนา” พบว่าภาวะผู้นำตามหลักพระพุทธศาสนานั้น พระพุทธศาสนากล่าวถึงภาวะผู้นำ ๒ ลักษณะด้วยกัน คือ ลักษณะของธรรมราชา และลักษณะของเทวราชา หลักธรรมในพระไตรปิฎกที่ผู้นำควรมีและควรนำไปประยุกต์ใช้ได้แก่ ทศพิธราชธรรม จักรวรรดิวัตร อธิปไตย สังคหัตถุธรรม พรหมวิหารธรรม อคติ สัปปุริสธรรม อปรีหานิยธรรม และสาราณียธรรม นอกจากนี้ผู้นำต้องรู้จักใช้หลักธรรมในการสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นแก่ตนเองและผู้อื่นในผลการศึกษา ยังพบว่าผู้นำที่มีปัญหาในการบริหารงานกับผู้ร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชาส่วนหนึ่งสืบเนื่องมาจากการขาดภาวะผู้นำที่ประกอบด้วยหลักธรรมดังกล่าวเป็นประการสำคัญ และวิสิทธิ์ มณี (๒๕๔๗) ได้ศึกษาไว้ใน ภาวะผู้นำกับการบริหาร ผลการวิจัย พบว่าพระราชปรียัติวิมล ซึ่งเป็นกรณีศึกษามีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ๘ องค์ประกอบ ดังนี้ ๑) การสร้างบารมี ๒) การสร้างวิสัยทัศน์และปลูกฝังค่านิยม ๓) การสร้างแรงบันดาลใจ ๔) การคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ๕) การยึดอุดมการณ์และพรหมวิหารที่ ๖) ความมีมนุษยสัมพันธ์ ๗) การเสริมแรงทางบวกอย่างเหมาะสม ๘) การเสริมแรงทางลบอย่างเหมาะสม สวนแนวคิด ในการบริหารที่ค้นพบจากการศึกษา พบว่า มี ๗ คุณลักษณะ ได้แก่ ๑) การส่งเสริมสรรหา และพัฒนาบุคลากร ๒) การตั้งกองทุนการศึกษา ๓) การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ ๔) การกระจายอำนาจและการให้อิสระในการทำงาน ๕) การมุ่งเน้นปฏิบัติและการทำระบบให้ง่าย ๖) การทำงานที่มีคลื่น ความถี่เดียวกัน ๗) การจัดสวัสดิการ

๕.๒.๒ เปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนในเขตพื้นที่ อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ จำแนกตาม ตำแหน่ง ประสพการณ์ และขนาดของสถานศึกษา

๑) **ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีตำแหน่งต่างกัน** มีความคิดเห็นต่อ การประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา โรงเรียนในเขตพื้นที่ อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ โดยภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ข้าราชการครูที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา โรงเรียนในเขตพื้นที่ อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต ๑ ไม่แตกต่างกันแสดงให้เห็น

เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษา บริหารงานโดยสร้างความประทับใจทางกิริยาอาการ ช่วยเหลือภาระงานของผู้ร่วมหมู่คณะด้วยความเต็มใจแสดงกิริยาอาการสุภาพ เคารพนับถือกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูนนทวิวัฒน์ วีระมโฆ (มีนุสรณ(๒๕๕๓))ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารงานเทศบาลตำบลตามหลักสภาราณียธรรม๖:กรณีศึกษา เทศบาล ตำบลปลายบาง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัย พบว่า เทศบาล ตำบลปลายบาง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรีได้บริหารงานตามหลักสภาราณียธรรมทั้ง ๖ ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ๓.๖๑ และพบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาและอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานเทศบาลตำบลปลายบางตามหลักสภาราณียธรรม ๖ ไม่แตกต่างกัน

๒) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ การประยุกต์ใช้หลักสภาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา โรงเรียนในเขตพื้นที่ อำเภอมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ โดยภาพรวม และรายด้านมีความคิดเห็นไม่แตกต่าง จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ การประยุกต์ใช้หลักสภาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา โรงเรียนในเขตพื้นที่ อำเภอมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ไม่แตกต่างกันทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีความคิดเห็นในการนำหลักคุณธรรมจริยธรรมมาประยุกต์ใช้ในการอยู่ร่วมกันถึงแม้จะมีประสบการณ์ในการทำงานที่แตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปราการ บุตรโยจิน(๒๕๔๘) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง “คุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย” พบว่า การปฏิบัติตนเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง๖งานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งการประพฤติตนจะต้องปฏิบัติตัวดีจึงจะได้ชื่อว่าเป็นผู้บริหารที่มีคุณธรรม ซึ่งส่งผลให้เป็นที่รัก นับถือ ยกย่อง ศรัทธาของครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

๓) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ การประยุกต์ใช้หลักสภาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา โรงเรียนในเขตพื้นที่ อำเภอมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ โดยภาพรวม และรายด้านมีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ การประยุกต์ใช้หลักสภาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา โรงเรียนในเขตพื้นที่ อำเภอมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ไม่แตกต่างกัน อาจมีสาเหตุจากการปรับตัวเข้าหากันยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันที่สำคัญอยู่ร่วมกันด้วยความรักความสามัคคี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาชุตีภัก อภินนโท(แหมทอง) (๒๕๕๒)ได้ทำการวิจัยเรื่อง“มนุษย์สัมพันธ์ในพระสูตรต้นตปิฎก”ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ที่ดี คือ การผนึกใจคนในทีมให้เข้าด้วยกันยังความสัมพันธ์เหนียวแน่น ก็ยิ่งเพิ่มความเป็นปึกแผ่นให้กับทีม หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักธรรมที่ประกอบด้วยเหตุด้วยผล

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะโดยแบ่งออกเป็น ๒ ประเด็น ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปปฏิบัติ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยได้เรียบเรียงสรุปเสนอแนะแนวทางการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนในเขตพื้นที่ อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ดังนี้

๑) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ควรส่งเสริมวัฒนธรรมที่ดีในสถานศึกษา โดยเฉพาะการเคารพซึ่งกันและกัน ผู้น้อยเคารพและให้เกียรติผู้ใหญ่หรืออาวุโสกว่า ผู้ได้บังคับบัญชาให้เกียรติผู้บังคับบัญชา เป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในสถานศึกษา

๒) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ควรส่งเสริมวัฒนธรรมความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อกันและกัน แสดงออกถึงความซื่อสัตย์ ซื่อตรงต่อหน้าที่ช่วยเหลือผู้ร่วมงานด้วยความเต็มใจ แสดงกิริยาอาการสุภาพ เคารพนับถือกัน ในการทำงานร่วมกันในสถานศึกษา

๓) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ควรจัดกิจกรรมในการสร้างความสามัคคีกลมเกลียวให้เกิดขึ้นในสถานศึกษามองกันในแง่ดี มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสต่อกัน คิดดีต่อกันไม่คิดอิจฉาริษยาหรือไม่คิดมุ่งร้ายพยาบาทหากทุกคนคิดแล้วปฏิบัติเหมือนกันความสามัคคีก็จะเกิดขึ้นในสังคม เพื่อความเป็นปึกแผ่นอันหนึ่งอันเดียวกันในการพัฒนาสถานศึกษา นำไปสู่ความสำเร็จของการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

๔) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ควรส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข การรู้จักแบ่งสิ่งของให้กันและกันตามโอกาสอันควรเพื่อแสดงความรัก ความหวังดีของผู้ที่อยู่ในสังคมเดียวกัน

๕) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ควรส่งเสริมความประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย ไม่ปฏิบัติตนให้เป็นที่น่ารังเกียจของหมู่คณะ ความรักใคร่สามัคคี มีความประพฤติสุจริตปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของหมู่คณะไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น

๖) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ควรส่งเสริมการมีความคิดเห็นอย่างเดียวกัน คิดในสิ่งที่ตรงกัน ปรับมุมมองให้ตรงกัน รู้จักแสวงหาจุดร่วม และสงวนไว้ซึ่งจุดต่างของกันและกัน ไม่ยึดความคิดเห็น หรือความคิดเห็นของตนเป็นใหญ่ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอยู่เสมอ มีความเห็นชอบร่วมกันยอมรับในหลักการหรือความถูกต้องอันเดียวกัน

๗) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ควรสร้างขวัญและกำลังใจเพื่อแสวงหาความร่วมมือในสถานศึกษาที่เหมาะสมอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการนำไปปรับปรุงและพัฒนาการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนในเขตพื้นที่ อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ซึ่งได้มีทั้งปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะที่หลากหลาย จึงนำเสนอข้อคิดสำหรับผู้วิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

๑) ควรศึกษาการวิจัยเชิงคุณภาพในการนำหลักสาราณียธรรม ๖ มาประยุกต์ใช้ในการเพิ่ม ประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนในเขตพื้นที่ อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑

๒) ควรศึกษาทัศนคติของผู้บริหารเกี่ยวกับการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนในเขตพื้นที่ อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑

๓) ควรศึกษาการบริหารงานในสถานศึกษาตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น หลักอิทธิบาท ๔ หลักสังคหวัตถุ ๔ หลักพรหมวิหาร ๔ เป็นต้น

๔) ควรศึกษาผลที่เกิดจากการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้กับหลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่อื่นๆ ด้วย

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

ก. เอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources)

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

มหาเถรสมาคม. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว**
เนื่องในการจัดฉลองศิริราชสมบัติครบรอบ ๖๐ ปี กรุงเทพมหานคร :
พิมพ์ที่บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๔๙.

ข. เอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources)

(๑) หนังสือ :

กระทรวงศึกษาธิการ, **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒**, กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๔๒.

จิตรจำนง สุภาพ, **ทฤษฎีวิชาชีพ**, กรุงเทพมหานคร : ศูนย์การพิมพ์พลชัย, ๒๕๔๔.

จันทร์ธานี สงวนนาม, **เอกสารประกอบการสอนบรรยายหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษา ระดับสูง**,
กรุงเทพมหานคร : ม.ท.ป., ๒๕๓๖.

ชาญชัย อาจินสมาจาร, **สู่ทิศทางใหม่ของการบริหารการศึกษา**, กรุงเทพมหานคร: ก้าวใหม่,
๒๕๔๘.

ชาญชัย อาจินสมาจาร, **ทฤษฎีการบริหารตามแนวคิดของปราชญ์ตะวันตก Theories of
administration**, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ปัญญาชน, ๒๕๕๑.

ชินวุธ สุนทรสีมะ, **เอกสารการประชุมเชิงกลยุทธ์การจัดสรรนิเทศเพื่อการสอน**
กรุงเทพมหานคร: บางกอกการพิมพ์, ๒๕๔๓).

ตินปรัชญพฤทธิ, **ศัพทรัฐประศาสนศาสตร์**, กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

ทิตนา แคมมณี และภาชิต ประมวลศิลป์ชัย, **ประสบการณ์และกลยุทธ์ของผู้บริหารในการ
ปฏิรูป การเรียนรู้ทั้งโรงเรียน**, กรุงเทพมหานคร : ปกรณ์ศิลป์ พริ้นติ้ง, ๒๕๔๗.

ทองหล่อ วงษ์ธรรมมา , **ปรัชญา ๒๐๑ พุทธศาสตร์**, (กรุงเทพมหานคร: โอ เอส.พริ้นติ้ง เฮ้าส์
๒๕๓๘.

เทเลอร์, อ่างในธงชัย สันติวงษ์, **องค์การและการบริหาร**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, กรุงเทพมหานคร :
ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๖.

ธีระรัตน์ กิจจักษ์, **เอกสารคำสอนวิชาการบริหารการศึกษา**, เพชรบูรณ์ : คณะครุศาสตร์
สถาบันราชภัฏ, ๒๕๔๒.

ธีระวุฒิ บุญยโสภณ และวีระพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์, **องค์การและการจัดการ**, กรุงเทพมหานคร :
อักษรปริทรรศน์, ๒๕๓๔.

- บุญทัน ดอกไธสง, **การจัดองค์การ**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗.
- บุญมี แทนแก้ว, **จริยศาสตร์**, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ โอ เอส พริ้นติ้ง เฮาส์, ๒๕๓๙.
- ประยูทธ เจริญสวัสดิ์, **การบริหารงานบุคคล**, กรุงเทพมหานคร : กรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ , ๒๕๔๐.
- พงษ์ศักดิ์ ปญฺญพรมผล, **องค์การและการจัดการ**, กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏ นครปฐม, ๒๕๔๒.
- พรนพ พุกกะพันธ์, **จริยธรรมทางธุรกิจ**, กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด, ๒๕๔๓.
- พะยอม วงศ์สารศรี, **องค์การและการจัดการ**, กรุงเทพมหานคร : พรวนการพิมพ์, ๒๕๔๒.
- พระเทพโสภณ(ประยูร ธรรมจิตโต), **ทิศทางการศึกษาไทย**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธรรมจิตโต), **พุทธวิธีบริหาร**, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.
- พระธรรมปลูก (ป.อ. ปยุตโต), **พุทธธรรม**, กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.
- พระธรรมปลูก (ป.อ. ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒ กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), **ธรรมนุญชีวิต**, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ การศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๔๗.
- พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี), **คนสำราญงานสำเร็จ**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, กรุงเทพมหานคร : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๐.
- พระยาอนุমানราชธน, **ชาติ ศาสนา วัฒนธรรม**, กรุงเทพมหานคร : พรศิวกการพิมพ์, ๒๕๓๓.
- พิทยา บวรวัฒนา, **การบริหารเชิงบูรณาการ**, นนทบุรี : สำนักงานข้าราชการพลเรือน, ๒๕๔๖.
- พิภพ วังเงิน, **จริยธรรมวิชาชีพ**, กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด, ๒๕๔๓.
- พุทธทาสภิกขุ **ความแตกต่างระหว่างศีลธรรมกับศาสนา**, นนทบุรี : โรงพิมพ์เอกรินทร์, ๒๕๑๔.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, **ประมวลสาระชุดวิชา หน่วยที่ ๑-๕ สาระสนเทศและการวิจัย** การบริหารการศึกษา, นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๖.
- ราชบัณฑิตยสถาน, **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๔**, กรุงเทพมหานคร : ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้น, ๒๕๔๖.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, **การบริหารเมืองหลวงและการบริหารท้องถิ่น : สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และไทย**, กรุงเทพมหานคร : โพรเพซ, ๒๕๔๕.
- วิเชียร เกตุสิงค, **หลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย**, (กรุงเทพมหานคร : ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้น, ๒๕๒๔.
- สมาน รังสีโยกฤษฎ์, **การบริหาร**, กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๗.
- สิรภพ เหล่าลาภะ, **พุทธศาสตร์การเมือง**, กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, ๒๕๔๕.

- สัมพันธ์ ภูไฟบูลย์, **องค์การและการจัดการ**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพมหานคร:พิทักษ์อักษร, ๒๕๔๒.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, **แผนการศึกษาแห่งชาติ(พ.ศ.๒๕๔๕-๒๕๕๙)**:ฉบับปรับปรุง, พิมพ์ครั้งที่ ๙, กรุงเทพมหานคร : บริษัทพรักหวานกราฟฟิค จำกัด, ๒๕๕๑.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, **“ดัชนีชี้วัด: เครื่องมือของการติดตาม ประเมินผล,**”วารสารเศรษฐกิจ และสังคม ๒๕๔๒.
- เสนาะ ตีเยาว, **หลักการบริหาร**, กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔.
- หวน พิณรุฬพันธ์ **การบริหารการศึกษา : นักบริหารมืออาชีพ**,นนทบุรี: พิณรุฬพันธ์การพิมพ์ ๒๕๔๙.
- หลวงพ่อบัญญานันทะ, **ธรรมะประมวลพุทธธรรมที่สำคัญ**, กรุงเทพมหานคร : บริษัท ธนธัชการพิมพ์, ๒๕๔๓.
- อดิศร เพียงเกษ, **ศิลปะการพูด:วิธีเอาชนะใจคน**, กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.
- อารีย์ สวัสดิ์สาลีและคณะ, **บทบาทของผู้บริหารฝ่ายทรัพยากรบุคคลในการบริหาร, คณะรัฐประศาสนศาสตร์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๘.**
- อมรา เล็กเริงสินธุ์, **คุณธรรมจริยธรรมสำหรับผู้บริหาร**, กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์เสมอธรรม, ๒๕๔๒.

(๒) วิทยานิพนธ์

- ชนิษฐศรี ลีอารีย์, “การบริหารและปัญหาการบริหารหลักสูตรในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดเทศบาล และเมืองพัทยา เขตการศึกษา ๑๒”, **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**, (สาขา การบริหารการศึกษา), บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๙.
- ธีรกานต์ คงด้วง, “การวิเคราะห์และสังเคราะห์การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในพระพุทธศาสนา”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต** ,บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.
- ปราการ บุตรโยจันโท, “คุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย” **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต** บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๘.
- พงษ์ศักดิ์ บุญธรรมกุล “พฤติกรรมด้านมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารตามหลักพุทธธรรมในทัศนะครูอาจารย์ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัด กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต(การบริหารอาชีวศึกษา)**, บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, ๒๕๕๑.
- พงษ์ศักดิ์ มณีเดช, “การวิเคราะห์ความสำเร็จในการพัฒนาชุมชน ของ นางทองดี โพธิยอง จากมุมมองของพุทธศาสนา”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๐.

- พระดณัฏ์ อนาวีโล (บุญสาร), “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในสถานศึกษา : กรณีศึกษา
ผู้บริหารสถานศึกษา จังหวัดนครสวรรค์” **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต
(พระพุทธศาสนา)**,บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- พระมหาชุติภัก อภินันโท (แหมทอง), “มนุษย์สัมพันธ์ในพระสูตรต้นตอปิฎก”, **วิทยานิพนธ์พุทธ
ศาสตรมหาบัณฑิต**,บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.
- มันติกา หมั่นสา, “ความคิดเห็นของข้าราชการในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร
ลาดกระบัง เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล เมื่อเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล”,
วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต,บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันเทคโนโลยี
พระจอมเกล้า เจ้าคุณลาดกระบัง, ๒๕๕๕.
- วนิดา ชูสังข์, “การศึกษาเชิงวิเคราะห์ภาวะผู้นำตามหลักพระพุทธศาสนา”, **วิทยานิพนธ์พุทธ
ศาสตรมหาบัณฑิต**,บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
๒๕๕๒.
- วิสิทธิ์ มณี, **ภาวะผู้นำกับการบริหาร**, **วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต**, บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๔๗.
- สุรศักดิ์ ม่วงทอง, “พุทธธรรมกับภาวะผู้นำที่พึงประสงค์”, **วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาศาสนาเปรียบเทียบ**,บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๓.
- อภรณ์รัตน์ เลิศไผ่รอด “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริการสาธารณะตามหลัก
สาราณียธรรม ๖ ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองกรด จังหวัดนครสวรรค์”
วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์).บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

๒. ภาษาอังกฤษ

- Best, J.W., **Reseach in Education**, (Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice Hall Inc,
๑๙๗๗).
- Campbell, Roaid F. and Others, **Introduction to Educational Administration**
, (Boston : Allyn and Bacon, 1997).
- Engle, T.L. and L. Snellgrove, **Psychology : Its Principle and Application**, (Boston
: Houghton Mifflin Company, 1969).
- Good ,C.V., **Dictionary of Education**, (New York : Mc Graw-Hill Book Company,
1973).
- Simon, Herbert.a. **Public Administration**, (New York : Alfreod A Kuopf, 1996).
- Herbert A. Simon, **Administrative Behavior**, (New York : Macmillian, 1947).
- Price, Alan, **Human Resourec Management**, In a Business Context, 2 edition,
(London : Thomson Learning, 2004).
- Isaak, A.C., **Scope and Methods of Political Scienc : An Introduction to the
MeThodology of Political Inquiry**, (Illinois : The Dorsey Press, 1981).

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

๑. อาจารย์วิบูลย์ โปธิลุชา
รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑
๒. รศ.ดร.นิตยา เปลื้องนุช
อาจารย์พิเศษ สาขาวิชาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
๓. ดร.สมหวัง บุญสิทธิ์
ผู้อำนวยการกลุ่มวัดประเมินผล
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑
๔. ดร.วิทยา ทองดี
ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
๕. ดร.ศิริกุล นามศิริ
รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑

ภาคผนวก ข

ตารางสรุปค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (IOC)

ข้อที่	คนที่๑	คนที่๒	คนที่๓	คนที่๔	คนที่๕	ค่า IOC	แปลผล	การแก้ไข
๒๔.	๑	๑	๑	๑	๑	๑	ใช้ได้	
๒๕.	๑	๑	๑	๑	๑	๑	ใช้ได้	
๒๖.	๑	๑	๑	๑	๑	๑	ใช้ได้	
๒๗.	๑	๐	๐	๑	๑	๐.๖	ใช้ได้	
๒๘.	๑	๐	๑	๑	๑	๐.๘	ใช้ได้	
๒๙.	๑	๑	๑	๑	๑	๑	ใช้ได้	
๓๐.	๑	๐	๑	๑	๑	๐.๘	ใช้ได้	
๓๑.	๑	๐	๑	๑	๑	๐.๘	ใช้ได้	
๓๒.	๑	๑	๑	๑	๑	๑	ใช้ได้	
๓๓.	๑	๑	๑	๑	๑	๑	ใช้ได้	
๓๔.	๑	๑	๑	๑	๑	๑	ใช้ได้	
๓๕.	๑	๑	๑	๑	๑	๑	ใช้ได้	
๓๖.	๑	๐	๐	๑	๑	๐.๖	ใช้ได้	
๓๗.	๑	๐	๑	๑	๑	๐.๘	ใช้ได้	
๓๘.	๑	๐	๑	๑	๑	๐.๘	ใช้ได้	
๓๙.	๑	๑	๑	๑	๑	๑	ใช้ได้	
๔๐.	๑	๑	๑	๑	๑	๑	ใช้ได้	
สรุปค่า IOC						๐.๘๘	ใช้ได้	

จากตาราง พบว่า

มีข้อสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ ๑ อยู่ ๒๒ ข้อ

มีข้อสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ ๐.๘๐ อยู่ ๑๔ ข้อ

มีข้อสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ ๐.๖๐ อยู่ ๔ ข้อ

รวมเฉลี่ยมีที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ ๐.๘๘

แสดงว่า แบบสอบถาม เรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาของ
ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ เนื้อหาสอดคล้อง
กับวัตถุประสงค์ ที่ตั้งไว้

ภาคผนวก ค

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑

คำชี้แจง

๑. แบบสอบถามเพื่อการวิจัยฉบับนี้จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑

๒. แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นของท่านที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาโดยประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม ๖ ประกอบด้วย ๑. ด้านเมตตาทายกรรม ๒. ด้านเมตตาวาจกรรม ๓. ด้านเมตตาคมโนกรรม ๔. ด้านสาธารณโภคี ๕. ด้านศีลสามัญญตา ๖. ด้านทฎฐิสามัญญตา

ตอนที่ ๓ แนวทางการประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑

๓. ผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ผู้วิจัยใคร่ขอความกรุณาให้ท่านตอบแบบสอบถามให้ครบทุกตอน

๔. แบบสอบถามแต่ละตอนจะมีคำชี้แจงของตอนนั้น ๆ เพื่อผู้ตอบแบบสอบถามจะได้ทราบว่าจะทำอะไร อย่างไร เพื่อให้การตอบเป็นไปอย่างถูกต้อง สมบูรณ์ กรุณาอ่านคำชี้แจงก่อนแล้วจึงตอบแบบสอบถาม

๕. ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามฉบับนี้ใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานและสถานภาพทางราชการของท่านแต่อย่างใด

ผู้วิจัยหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้เป็นอย่างดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

นางกาญจนา พิมพ์สุข

นิสิตปริญญาโท

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑

แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน [] หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านเพียงข้อเดียว

สำหรับผู้วิจัย

๑. ตำแหน่ง [] ผู้บริหารสถานศึกษา [] ครูผู้สอน	[]
๒. ประสบการณ์ทำงาน [] ต่ำกว่า ๑๐ ปี [] ตั้งแต่ ๑๑- ๒๐ ปี [] มากกว่า ๒๐ ปีขึ้นไป	[]
<p>๓. ขนาดของสถานศึกษา</p> <p>[] โรงเรียนขนาดเล็ก
(จำนวนนักเรียนตั้งแต่ ๑-๑๒๐ คน)   [] โรงเรียนขนาดกลาง
(จำนวนนักเรียนตั้งแต่ ๑๒๑-๓๐๐ คน)   [] โรงเรียนขนาดใหญ่
(จำนวนนักเรียนตั้งแต่ ๓๐๑ คนขึ้นไป)</p>	[]

ตอนที่ ๒

การประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความที่ละข้อแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นตามสภาพที่เป็นจริงว่าท่านหรือผู้บริหารของท่านมีการประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับใด โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

- ระดับ ๕ หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด
- ระดับ ๔ หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมาก
- ระดับ ๓ หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง
- ระดับ ๒ หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อย
- ระดับ ๑ หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

ข้อ	การประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา ของผู้บริหาร	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
๑.ด้านเมตตาคุณธรรม (การสร้างความประทับใจทางกิริยาอาการ)						
๑.	ผู้บริหารมีการแสดงกิริยาอาการสุภาพในการปฏิบัติงานต่อ ผู้ร่วมงานทั้งต่อหน้าและลับหลัง					
๒.	ผู้บริหารมีน้ำใจช่วยเหลือและเอื้อเฟื้อต่อเพื่อนร่วมงานด้วยความ เต็มใจ					
๓.	ผู้บริหารมีการแสดงออกต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยเมตตา คือ แสดง ไมตรีและความหวังดีต่อเพื่อนร่วมงาน					
๔.	ผู้บริหารมีอัธยาศัยอ่อนน้อมไม่แสดงอาการรังเกียจหรือดูหมิ่น เหยียดหยามต่อเพื่อนร่วมงาน					
๕.	ผู้บริหารมีการบริหารงานโดยปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบอย่างเสมอ ภาค โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ					
๖.	ผู้บริหารมีความเอาใจใส่เกี่ยวกับปัญหาและมีความกระตือรือร้น ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างสร้างสรรค์					
๗.	ผู้บริหารแสดงออกซึ่งความยินดีเมื่อผู้ร่วมงานประสบความสำเร็จ ในด้านต่างๆ ด้วยความจริงใจ					

ข้อ	การประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา ของผู้บริหาร	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
๒.ด้านเมตตาวจีกรรม (การสร้างความประทับใจทางวาจา)						
๑.	ผู้บริหาร เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ พุดจาดี มีอัธยาศัยไมตรีดี ยิ้มแย้ม แจ่มใส และมีความเป็นกันเอง					
๒.	ผู้บริหารให้คำแนะนำหรือชักจูงต่อเพื่อนร่วมงานอย่างสุภาพ					
๓.	ผู้บริหาร ไม่พูดในสิ่งที่ฟังแล้วทำให้ผู้ร่วมงานรู้สึกสะเทือนใจ น้อยใจ หรือคับแค้นใจ					
๔.	ผู้บริหาร มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของทางราชการที่ ถูกต้อง					
๕.	ผู้บริหารมีเทคนิคในการรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ ชักถาม หรือให้ คำปรึกษาหารือ ให้คำแนะนำต่างๆ					
๖.	ผู้บริหารใช้คำพูดภาษาที่สุภาพเมื่อสนทนาพูดคุยกับเพื่อนร่วมงาน เป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง					
๗.	ผู้บริหารใช้วาทศิลป์ในการพูดคุยกับเพื่อนร่วมงานและให้เกียรติ ซึ่งกันและกัน					
๓.ด้านเมตตาเมโนกรรม (การสร้างความประทับใจด้วยไมตรีจิตมิตรภาพ ตั้งจิตปรารถนาดี)						
๑.	ผู้บริหารได้บริหารงานด้วยความเสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ คำนึงถึง ประโยชน์ส่วนรวม อุทิศตนเพื่องาน					
๒.	ผู้บริหารได้บริหารงานด้วยการเอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของผู้ร่วมงาน เป็นอย่างดีคิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์					
๓.	ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธ ศาสนา กิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษา					
๔.	ผู้บริหารได้บริหารงานด้วยความมีจิตใจที่ซื่อสัตย์ สุจริต โดยไม่มี ความโลภใช้หน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน					
๕.	ผู้บริหารได้บริหารงานด้วยความยุติธรรมเป็นกลาง ไม่ลำเอียง					
๖.	ผู้บริหารให้ความสนใจกับบุคลากรมอบหมายงานให้เหมาะสม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา					
๗.	ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรครูและกรรมการสถานศึกษามีส่วน ร่วมในการแสดงความคิดเห็นอยู่เสมอ					

ข้อ	การประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา ของผู้บริหาร	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
๔.ด้านสาธารณโภคี (การจัดและใช้สอยสาธารณูปโภคร่วมกันฉันพี่น้อง)						
๑.	การบริหารสถานศึกษา โดยมีการจัดสรรสวัสดิการ หรือการสนับสนุนการทำงานตามความเหมาะสม เป็นธรรมแก่ทุกคน					
๒.	การบริหารสถานศึกษา มีการพัฒนาสถานศึกษา ให้บริการ ด้วยความจริงใจ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน					
๓.	การบริหารสถานศึกษา มีการใช้เครื่องใช้และอุปกรณ์ต่าง ๆ ของสถานศึกษาอย่างประหยัด และเหมาะสม					
๔.	การบริหารสถานศึกษา ด้วยความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สงเคราะห์กัน ในหมู่ผู้ร่วมงานด้วยกัน แบ่งปันลาภผลที่ได้มาโดยชอบธรรมแม้เป็นของเล็กน้อย					
๕.	การบริหารสถานศึกษา ด้วยความเสียสละ ไม่ช่วงชิงของส่วนรวมมาเป็นของตน					
๖.	การบริหารสถานศึกษาตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะผู้บริหารโดยมุ่งความสำเร็จเพื่อประโยชน์สูงสุด					
๗.	การบริหารโดยให้ความสำคัญกับการตัดสินใจภายใต้มติที่ประชุม ที่ผ่านการเห็นชอบจากบุคลากรส่วนใหญ่					
๕.ด้านศีลสามัญญตา (ความประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย)						
๑.	ผู้บริหารมีความประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย					
๒.	ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่โดยรักษาระเบียบวินัย ไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจหรือเสื่อมเสียแก่หมู่คณะ					
๓.	ผู้บริหารไม่เลือกปฏิบัติ บริหารงานด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกันโดยปราศจากอคติ และทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี					
๔.	ผู้บริหารหากถูกตำหนิในการปฏิบัติหน้าที่ ก็ยินดีจะปรับปรุงตนเองปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ					
๕.	ผู้บริหารเคารพในสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกของผู้ร่วมงาน ไม่หลงอำนาจ ไม่ใช่อำนาจข่มขู่ผู้ร่วมงาน					
๖.	ผู้บริหารเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ คิดและวางแผนการทำงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ					

ข้อ	การประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา ของผู้บริหาร	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
๖.ด้านทฤษฎีสамัญญาตา (ความสามัคคีปรองดองกัน ความเห็นชอบร่วมกัน)						
๑.	การบริหารงานโดยมีความเห็นชอบร่วมกัน ในข้อที่เป็นหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่การจัดตั้งปัญหา					
๒.	การบริหารงานโดยมีภาวะผู้นำสูงรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่าง และยอมรับได้					
๓.	การบริหารงานโดยยึดถืออุดมคติ หลักแห่งความดีงามหรือจุดหมายสูงสุดอันเดียวกัน					
๔.	การบริหารงานโดยมีความยุติธรรมในการพิจารณาและตัดสินเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา					
๕.	การบริหารงานโดยเมื่อการปฏิบัติงานมีปัญหา จะมีการประชุมแก้ไขปัญหาร่วมกัน เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี					
๖.	การบริหารงานโดยให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา					

ตอนที่ ๓

คำชี้แจง ท่านมี แนวทางอย่างไรในการประยุกต์หลักสราณียธรรม ๖ มาใช้ในการบริหาร
สถานศึกษา

๓.๑ ด้านเมตตาทายกรรม คือ การสร้างความประทับใจทางกิริยาอาการ ช่วยเหลือภาระ
งานของผู้ร่วมหมู่คณะด้วยความเต็มใจแสดงกิริยาอาการสุภาพ เคารพนับถือกัน

ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

.....

๓.๒ ด้านเมตตาวจีกรรม คือ การสร้างความประทับใจทางวาจา ช่วยบอกสิ่งที่เป็นประโยชน์
สั่งสอนแนะนำตักเตือนด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพ แสดงความเคารพนับถือกัน

ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

.....

๓.๓ ด้านเมตตาโมกกรรม คือ การสร้างความประทับใจด้วยไมตรีจิตมิตรภาพ ตั้งจิต
ปรารถนาดี คิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กันมองกันในแง่ดี

ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

.....

๓.๔ ด้านสาธารณโภคี คือ การจัดและใช้สอยสาธารณูปโภคร่วมกันฉันพี่น้อง เมื่อได้สิ่งใดมา
โดยชอบธรรมแม้เป็นของเล็กน้อย ก็ไม่หวงไว้แต่ผู้เดียว นำมาแบ่งปันเฉลี่ยแจกจ่ายให้ได้ใช้สอย
ร่วมกันแก่กันมองกันในแง่ดี

ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

.....

๓.๕ ด้านศีลสามัญญา คือ ความเป็นคนมีจริยธรรม คุณธรรม ศีลธรรม อันดีงามเสมอภาค มีความประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัยไม่ทำตนให้เป็นที่รังเกียจของหมู่คณะ
ข้อเสนอแนะ.....

.....
.....
.....

๓.๖ ด้านทิวฐิสามัญญา คือ มีทัศนคติ มีความชอบธรรม มีความเห็นคล้อยตามกัน ไม่ขัดแย้งกัน มีความสามัคคีปรองดองกัน มีความเห็นชอบร่วมกัน ในข้อที่เป็นหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่ทางจัดซึ่งปัญหา

ข้อเสนอแนะ.....

.....
.....
.....

๓.๗ ประโยชน์ของการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษา มีได้แก่อะไรบ้าง

ข้อเสนอแนะ.....

.....
.....
.....

ขอขอบคุณที่ให้ความอนุเคราะห์อย่างยิ่ง

ภาคผนวก ง

หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

ที่ ศธ.๖๑๒๓.๔/ ๓๖๒

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ต.โคกสี
อ.เมือง จ.ขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย

เรียน ท่าน อาจารย์วิบูลย์ โพธิ์อุษา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางกาญจนา พิมพ์สุข รหัสประจำตัว ๕๔๐๕๔๐๕๑๘๗ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาคพิเศษ ศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม ๖ ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑” โดยมีคณะกรรมการควบคุม ดังนี้ คือ ๑) รศ.ดร.เอกฉัตร จารุเมธีชน ๒) ดร.ประยูร แสงใส ๓) ดร.สัมฤทธิ์ กางเพ็ง

เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ของนิสิตมีคุณภาพด้านวิชาการ และถูกต้องตามหลักการวิจัย ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย จึงขอเจริญพรเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เจริญพร

(พระครูภาวนา โพธิ์คุณ,ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ วิทยาเขตขอนแก่น

รองประธานคณะกรรมการบริหารศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

ที่ ศธ.๖๑๒๓.๔/๓๖๒

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ต.โคกสี
อ.เมือง จ.ขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย

เรียน รศ.ดร.นิตยา เปลื้องนุช

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางกาญจนา พิมพ์สุข รหัสประจำตัว ๕๔๐๕๔๐๕๑๘๗ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาคพิเศษ ศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสารานุกรมในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑” โดยมีคณะกรรมการควบคุม ดังนี้ คือ ๑) รศ.ดร.เอกฉันท จารุเมธีชน ๒) ดร.ประยูร แสงใส ๓) ดร.สัมฤทธิ์ กางเพ็ง

เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ของนิสิตมีคุณภาพด้านวิชาการ และถูกต้องตามหลักการวิจัย ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถและมีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย จึงขอเจริญพรเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เจริญพร

(พระครูภาวนา โปธิคุณ,ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ วิทยาเขตขอนแก่น

รองประธานคณะกรรมการบริหารศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

ที่ ศธ.๖๑๒๓.๔/ ๓๖๒

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ต.โคกสี
อ.เมือง จ.ขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย

เรียน ดร.สมหวัง บุญสิทธิ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางกาญจนา พิมพ์สุข รหัสประจำตัว ๕๔๐๕๔๐๕๑๘๗ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาคพิเศษ ศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสารานุกรมธรรมะ ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑” โดยมีคณะกรรมการควบคุม ดังนี้ คือ ๑) รศ.ดร.เอกฉันท จารุเมธีชน ๒) ดร.ประยูร แสงใส ๓) ดร.สัมฤทธิ์ กางเพ็ง

เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ของนิสิตมีคุณภาพด้านวิชาการ และถูกต้องตามหลักการวิจัย ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย จึงขอเจริญพรเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เจริญพร

(พระครูภาวนา โปธิคุณ,ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ วิทยาเขตขอนแก่น

รองประธานคณะกรรมการบริหารศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

ที่ ศธ.๖๑๒๓.๔/ ๓๖๒

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ต.โคกสี
อ.เมือง จ.ขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย

เรียน ดร.วิทยา ทองดี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางกาญจนา พิมพ์สุข รหัสประจำตัว ๕๔๐๕๔๐๕๑๘๗ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาคพิเศษ ศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสารานุกรมธรรม๖ ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑” โดยมีคณะกรรมการควบคุม ดังนี้ คือ ๑) รศ.ดร.เอกฉันท จารุเมธีชน๒) ดร.ประยูรแสงใส๓) ดร.สัมฤทธิ์ กางเพ็ง

เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ของนิสิตมีคุณภาพด้านวิชาการ และถูกต้องตามหลักการวิจัย ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถและมีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย จึงขอเจริญพรเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เจริญพร

(พระครูภาวนา โปธิคุณ,ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ วิทยาเขตขอนแก่น

รองประธานคณะกรรมการบริหารศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

ที่ ศธ.๖๑๒๓.๔/ ๓๖๒

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ต.โคกสี
อ.เมือง จ.ขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๕

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย

เรียน ดร.ศิริกุล นามศิริ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางกาญจนา พิมพ์สุข รหัสประจำตัว ๕๕๐๕๔๐๕๑๘๗ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาคพิเศษ ศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสารานุกรมธรรม๖ ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑” โดยมีคณะกรรมการควบคุม ดังนี้ คือ ๑) รศ.ดร.เอกฉัตร จารุเมธีชน๒) ดร.ประยูรแสงใส๓) ดร.สัมฤทธิ์ กางเพ็ง

เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ของนิสิตมีคุณภาพด้านวิชาการ และถูกต้องตามหลักการวิจัย ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถและมีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย จึงขอเจริญพรเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เจริญพร

(พระครูภาวนา โปธิคุณ,ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ วิทยาเขตขอนแก่น

รองประธานคณะกรรมการบริหารศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

สนง.ศูนย์บัณฑิตศึกษา โทร. ๐๔๓-๒๘๓-๕๔๗ ต่อ ๑๑๖

พระมหาพิสิฐ วิสิษฐพลโณ - จนท.ประสานงาน - ๐๘๕-๗๔๗-๗๗๖

ภาคผนวก จ

หนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

๑๐๖

ที่ ศธ.๖๑๒๓.๔/๓๗๒

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ต.โคกสี
อ.เมือง จ.ขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๕

เรื่อง ขออนุญาตแจกและเก็บแบบสอบถาม

เจริญพร ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑

ด้วย นางกาญจนา พิมพ์สุข รหัสประจำตัว ๕๔๐๕๔๐๕๑๘๗ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาคพิเศษ ศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสารานุกรมในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑” มีความประสงค์แจกและเก็บแบบสอบถามเพื่อให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์

ดังนั้น จึงเจริญพรมาเพื่อขอความร่วมมือจากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามและจัดเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ด้วย โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อท่านหรือหน่วยงานของท่านแต่ประการใด

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี

เจริญพร

(พระครูภาวนา โปธิคุณ,ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ วิทยาเขตขอนแก่น

รองประธานคณะกรรมการบริหารศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ และนามสกุล	นางกาญจนา พิมพ์สุข
เกิด	วันที่ ๑๒ เดือน มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๕
สถานที่เกิด	ค่ายศรีพัชรินทร์ ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
การศึกษา	ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) วิชาเอก เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา จากสถาบัน วิทยาลัยครูเลย, ๒๕๓๓
ตำแหน่งหน้าที่	ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ
สังกัด	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนบ้านม่วงโป้ ศูนย์ประสานงานที่ ๔ ตำบลสาวะถี
ประสบการณ์การทำงาน	พ.ศ.๒๕๒๔ ครู โรงเรียนบ้านโคกกวาง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น พ.ศ.๒๕๒๕ ครู โรงเรียนบ้านสาวะถี ตำบลสาวะถี อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น พ.ศ.๒๕๒๗ ครู โรงเรียนบ้านหนองกุงวิทยาคาร ตำบลศิลา อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น พ.ศ.๒๕๕๐ - ปัจจุบัน ครู โรงเรียนบ้านม่วงโป้ ตำบลสาวะถี อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
ปีที่เข้าศึกษา	พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา รุ่นที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๕๔
ที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ ๒๒๓ หมู่ที่ ๒๔ ตำบลสาวะถี อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐
ติดต่อ	โทร. ๐๔๓-๔๔๘๔๘๕, ๐๘-๘-๓๑๑-๗๘๓๖
E-mail	kanjana.18514@hotmail.com